

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΝΕ' | ΤΕΥΧ. Α' | ΑΘΗΝΑΙ, Ι. ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 14, Τ. 140-ΤΗΛ. 718-308 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1978 | ΑΡΙΘ. 11

ΘΕΟΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΘΕΟΛΟΓΙΑ

1. Οἱ Θεολόγοι πιστεύομεν ὅτι ἔργον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ καθήκον εἶναι νὰ διερμηνεύωμεν τὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὸ ἐξ ἐλευθέρας βουλήσεως ἀναληφθὲν τοῦτο ἔργον, εἰ καὶ κατ' ἐπάγγελμα ἐπιτελούμενον, αἰσθάνονται καὶ ὀφείλουσι νὰ αἰσθάνωνται οὗτοι ὡς «καθῆκον». Ἀπαξάπαντες οἱ Θεολόγοι, ἀσχέτως ὁμολογιακῆς τοποθετήσεώς των, ἔχουσι τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταβάλλουσι προσπάθειαν, ὅση αὐτῶν δύναμις καὶ ἀναλόγως τῆς ἐπιστημονικῆς των θεολογικῆς μορφώσεως, νὰ ἐπιτελοῦσι τὸ ἔργον τοῦτο ἀναλόγως τῶν πνευματικῶν των βεβαίως ἱκανοτήτων, ἀλλ' ἅμα καὶ ἀναλόγως τῆς ὑφ' ἐκάστου ἐφαρμογῆς τῆς βιοθεωρίας τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἀλλ' ἐσκέφθημεν οἱ Θεολόγοι νὰ δώσωμεν εἰς βάθος τὴν περιεκτικὴν ἔστω ἔννοιαν τοῦ Χριστιανισμοῦ ἢ καὶ σύντομον ὄρισμόν τῆς ἐμπερικλειούσης τὸ ὅλον περιεχόμενον τῆς Θρησκείας τῆς Χριστιανικῆς Θεολογίας, ἣς ἐτάχθημεν θεραπευταί;

2. Τὸ ἐρώτημα ἐκ πρώτης ὄψεως φαίνεται ἀπλοῦν καὶ ἡ ἀπάντησις εὐχερῆς. Θὰ ἠδυνάμεθα, δίδοντες τὸν σύντομον ὄρισμόν τοῦ Χριστιανισμοῦ, νὰ εἴπωμεν ὅτι «Χριστιανισμὸς» εἶναι τὸ περιεχόμενον τῆς «βιοθεωρίας» τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας. Ἀλλὰ τὸ περιεχόμενον τῆς «βιοθεωρίας» ταύτης εἶναι κατὰ τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν «ἡ Ἀποκάλυψις τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ». Ἡ «Ἀποκάλυψις» δὲ αὕτη «τῆς Θείας Χάριτος ἢ Εὐδοκίας τοῦ Θεοῦ» πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ σύμπασαν τὴν

Φύσιν — πνευματικὴν καὶ φυσικὴν—, ἐμφανίζεται ἐκφραζομένη καὶ πραγματοποιομένη ἐν καὶ διὰ τῶν Ἀγίων Γραφῶν. Ἀλλ' ἡ κατανόησις καὶ ἐρμηνεία τῶν Ἀγίων Γραφῶν εἶναι παρὰ τοῖς Θεολόγοις διάφορος καὶ ποικίλλει, ἀναλόγως τῆς ὁμολογιακῆς τοποθετήσεως ἢ καὶ τῆς προσκλίσεως — φιλελευθέρας δηλ. καὶ προοδευτικῆς ἢ συντηρητικῆς προτιμήσεως— ἐκάστου Θεολόγου. Οὕτω πως ἀγόμεθα εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ διερμηνεύουσα τὰς Ἀγίας Γραφὰς «Θεολογία» ποικίλλει, μάλιστα οὐ μόνον λόγῳ τῆς παραδοσιακῆς τοποθετήσεως ἐκάστου Θεολόγου, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς προσωπικῆς, ὡς εἴπομεν, προσκλίσεως καὶ ἀντιλήψεως περὶ τοῦ περιεχομένου τῆς βιοθεωρίας τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἐκφαινομένης καὶ προβαλλομένης ὑπὸ τοῦ Θεολόγου — κληρικοῦ ἢ λαϊκοῦ— ἐν τῷ καθ' ἡμέραν βίῳ αὐτοῦ.

3. Ἀλλὰ καὶ παρὰ τὴν πολυμέρειαν ταύτην τῆς «Θεολογίας», νομίζω ὅτι ἀπαξάπαντες οἱ «Θεολόγοι», ἀσχέτως ὁμολογιακῆς τοποθετήσεως ἢ παραδοσιακῆς ἀκολουθίας, ἀποδεχόμεθα ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι ἡ ἐκφράζει τὸ περιεχόμενον τῆς βιοθεωρίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Τὸ «περιεχόμενον» δὲ τοῦτο εἶναι αὕτη αὕτη ἢ Ἀποκάλυψις τοῦ τρισυποστάτου Θεοῦ διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὡς αὕτη διατυπῶνται εἰς τὰς Ἀγίας Γραφὰς. Ἡ ἀληθὴς δὲ καὶ ἀνεπισημῆς ἐρμηνεία τῶν Ἀγίων Γραφῶν ἐκφράζεται διὰ τῆς «Ὁμολογίας

ΕΟΡΤΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Αριθ. Πρωτ. 260

Μακαριώτατε Αρχιεπίσκοπε Αθηνών και πάσης Ελλάδος, εν Χριστώ τῷ Θεῷ λίαν αγαπητὲ και περιπόθητε ἀδελφὲ και συλλειτουργῆ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Σεραφεῖμ, Πρόεδρε τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος, τὴν Ὑμετέραν σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορευόμενοι.

Προσελθόντες λαμπαδηφόροι πρὸς τὸν Ἀναστάνα Κύριον μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς Ἀγίων ἐνταῦθα ἀδελφῶν, τοῦ ἱεροῦ κλήρου και τοῦ εὐσεβοῦς ἐγγύς ἡμῖν ποιμνίου και πολλῆς πληθύντες χαρᾶς τῷ φωτὶ τῆς Ἀναστάσεως, ἐπὶ τῇ Ἀγίᾳ και Κλητῇ ταύτῃ ἡμέρᾳ, καθ' ἣν ἠκούσθη τῷ κόσμῳ τὸ ἀγγελόφθεγκτον ὄρθρινόν μήνυμα, και καθ' ἣν ἐτροπώθη ὁ θάνατος, ἄσμενοι ἐκομισάμεθα τὸ ἐόρτιον γράμμα τῆς Ὑμετέρας λίαν ἡμῖν

ἀγαπητῆς και περισπουδάστου Μακαριότητος και ἀπεδεξάμεθα τὸν ἐν Χριστῷ πασχάλιον ἀσπασμόν Αὐτῆς.

Ἀδελφικῶς ἐπὶ τῇ ἐορτῇ ταύτῃ τὸ «Ἀληθῶς Ἀνέστη» ἀντιφωνοῦντες και ἀντιφθεγγόμενοι τῇ Μακαριότητι Αὐτῆς και ἐν τιμῇ ἀντιδιδόντες τὸν ἀφ' ἡμῶν ἐόρτιον ἀσπασμόν, εὐχόμεθα ὅπως ὁ δι' ἡμᾶς τὸν Ἄδην σκυλεύσας και τριήμερος Ἀναστάς και ἐλευθερώσας ἡμᾶς ἐκ τῆς δουλείας τῆς ἁμαρτίας διὰ τῆς θριαμβεύουσας χάριτος τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ Χριστοῦ πληρώσῃ Αὐτὴν και τὸ εὐσεβὲς αὐτόθι ποιμνιον τῆς ἀπὸ τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ χαρᾶς και διατελοῦμεν μετ' ἀγάπης ἐν Κυρίῳ πολλῆς και τιμῆς ἐξειδιασμένης.

Ἅγιον Πάσχα αἰῶνι.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ἀγαπητὸς ἐν Χριστῷ ἀδελφός

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ

Πίστεις) τῆς μιᾶς, ἀγίας, καθολικῆς και ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας. Δι' ἡμᾶς τοὺς «Ὁρθόδοξους» πιστοὺς πᾶσαι αἱ ἀρχαὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ πραγματοποιῶνται και βιῶνται ἐν και διὰ τῆς Ἐκκλησίας.

4. Ἐκαστος πιστὸς δύναται νὰ βιώσῃ τὴν χριστιανικὴν ταύτην βιοθεωρίαν και νὰ πραγματώσῃ ταύτην ἐν ἑαυτῷ, ζῶν και διάγων κατὰ τὰ ἐντάλματα και τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ «μέλος». Ὡς «μέλος» δὲ τῆς Ἐκκλησίας ὁ πιστὸς ἀναγνωρίζεται ἐν πνεύματι «μέλος» τοῦ «σώματος» τοῦ Χριστοῦ, ἐφ' ὅσον ἡ Ἐκκλησία κατὰ τὴν Ἀγίαν Γραφὴν «κεφαλὴν» μὲν ἔχει τὸν Χριστόν, ἡ δὲ Ἐκκλησία ἢ τε «στρατευομένη» και ἢ «θριαμβεύουσα», ἔξω παντὸς χρονικοῦ ἢ τοπικοῦ περιορισμοῦ, εἶναι τὸ ἐν πνεύματι αὐτὸ τὸ «Σῶμα» τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλ' ἐὰν ρίψωμεν ἑταστικὸν τὸ βλέμμα ἡμῶν εἰς τὰ καθ' ἡμᾶς και τὰ πέριξ ἡμῶν συμβαίνοντα, θὰ παρατηρήσωμεν ὅτι οἱ πολλοὶ

τῶν χριστιανῶν σήμερον ἢ ἀρνούμεθα ἢ ὑποκρινόμεθα ὅτι βιοῦμεν κατὰ τὰ προστάγματα και τὰς ἀρχὰς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐχει δὲ τοῦτο μεγαλυτέραν βαρύτητα δι' ἡμᾶς τοὺς «Θεολόγους», οἵτινες ὑψηλοφρονοῦμεν θεολογοῦντες και ἀπιστοῦμεν βιοπρακτοῦντες! Δὲν εἶναι δὲ σπάνιον τὸ φαινόμενον νὰ κηρύττωμεν τὴν Ἀλήθειαν τῆς Πίστεως, ἀλλὰ νὰ ἀπιστῶμεν, ἀποδεικνυόμενοι «ἄπιστοι» ἐν τῷ βίῳ ἡμῶν! Ἀπιστία, ὀλιγοπιστία, ὑποκρισία και ψεῦδος δὲν σπανίζουν μεταξὺ τῶν χριστιανῶν εἰς τὴν ἐποχὴν μας! Μάλιστα δὲν εἶναι ὀλίγοι τῶν δῆθεν χριστιανῶν διακηρύττοντες ἀναφανδὸν τὴν ἀπιστίαν των ἢ βιοῦντες ὡς ὀλιγόπιστοι ἢ καὶ «ὑποκρινόμενοι εὐσέβειαν», εὐρίσκουν διέξοδον εἰς τὴν «ταπεινολογίαν», τὸ πρότερον τοῦτο τοῦ ψεύδους και τῆς ἐπάρσεως.

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Ὁμότιμος Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν
Ἀκαδημαϊκός

ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΟ ΠΡΟΒΛΗΜΑ ΤΗΣ ΙΕΡΩΣΥΝΗΣ ΤΩΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ*

Τοιαύτην τινά θέσιν και δράσιν εν τῇ Ἐκκλησίᾳ δικαιούνται: γὰρ διεκδικήσωσιν αἱ σύγχρονοι ὀρθόδοξοι γυναῖκες, ὡς ἀναπόσπαστα μέλη τῆς δομῆς τῆς Ἐκκλησίας, μιμούμενοι τὸ παράδειγμα και τὴν δράσιν τῶν πρώτων χριστιανῶν γυναικῶν ἐν ταῖς πρώταις χριστιανικαῖς κοινότησιν, ὑπὸ τὰς τότε βεβαίως συνθήκας. Ὡς γνωστὸν ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ἤδη τοῦ χριστιανικοῦ κηρύγματος γυναῖκες ἐγένοντο ἀκροάτριαι τῆς διδασκαλίας και συνάμα διηκόνου τῷ Ἰησοῦ, ὅτε «διώδευε κατὰ πόλιν και κώμην, κηρύσσων και εὐαγγελιζόμενος τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, και οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ, και γυναῖκες τινες...» (Λουκ. 8, 1 - 3). Ἔτερα ὀνόματα γυναικῶν ἀναφέρονται παρὰ Ματθ. 27, 56. 61. 28, 1. Μάρκ. 15, 40. 47. 16, 1. Λουκ. 8, 2 - 3. 24, 10. Ἰωάν. 4, 8 ἐξ. 19, 25. Ἐπὶ πλέον παρὰ τὸν σταυρὸν τοῦ Ἰησοῦ «ἦσαν και γυναῖκες ἀπὸ μακρόθεν θεωρούσαι..., συναναδᾶσαι αὐτῷ εἰς Ἱερουσόλυμα» (Μάρκ. 15, 40 - 41). Αὗται πάρηκολούθησαν και τὴν ταφὴν τοῦ Ἰησοῦ, εἶτα δὲ ἐλθοῦσαι «ὄψὲ σαββάτων» εἰς τὸν τάφον, ἤκουσαν ἐκ τοῦ ἀγγέλου «τὸ φαιδρὸν τῆς ἀναστάσεως κήρυγμα», ὅπερ εὐηγγελίσθησαν εἰς τοὺς Ἀποστόλους, ἀφοῦ καθ' ὁδὸν «ὑπήγγησεν αὐτάς», ὁ ἀναστάς Κύριος (Ματθ. 28, 1 - 10. Μάρκ. 16, 1 - 11. Λουκ. 24, 1 - 11. Ἰωάν. 20, 1 - 2. 11 - 18). Αἱ αὗται πιθανῶς γυναῖκες ἦσαν σὺν και ἄλλαις «προσκαρτεροῦσαι» μετὰ τῶν Μαθητῶν εἰς τὸ «ὑπερφῶν» μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ (Πράξ. 1, 14). Ἐξ ἄλλου ὁ Σωτὴρ ἠλόγησε και ἐξηγήσαε τὸν γάμον και ἐθέσπισε τὴν μονογαμίαν, προβάς μέχρι διαφωνίας και πρὸς αὐτὸν τὸν Μωσαϊκὸν νόμον ἐπὶ τῷ τέλει ὅπως ἐπιβάλλη ἰσότητα δικαιωμάτων και καθηκόντων ἀνδρῶν και γυναικῶν ἐν τῷ συζυγικῷ δεσμῷ τοῦ γάμου (Ματθ. 19, 3-9. Μάρκ. 10, 2-11). Ὅλος δὲ ἰδιαίτερος ἐνδιεφέρθη περὶ τῆς σωτηρίας τῆς ψυχῆς τῆς γυναικὸς ὡς προσωπικότητος και εἰκόνας τοῦ Θεοῦ. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνανεστράφη και μετὰ ἀμαρτωλῶν ἔτι γυναικῶν (Λουκ. 7, 40 ἐξ. Ἰωάν. 8, 3 ἐξ.), ἐν αἷς ἡ Σαμαρεῖτις και ἄλλαι μετανοήσασαι και πιστεύσασαι γυναῖκες, χάριν τῶν ὁσίων και ἐθαυματούργει, ὡς π.χ. εἶναι ἡ ἀνάστασις τοῦ υἱοῦ τῆς χήρας ἐν Ναὺν, τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἰακείρου και τοῦ Λαζάρου παρακλήσει τῶν ἀδελφῶν του Μάρθας και Μαρίας, ἡ ἡ περίπτωσης τῆς «συγκυπτούσης» (Λουκ. 13, 10 ἐξ.) και ἄλλαι. Γενικῶς ὁ Κύριος δὲν ἐπηρεάσθη οὔτε ἐκ τῆς ὑποτιμητικῆς θέσεως τῶν γυναικῶν και τῶν σχετικῶν ἐθίμων και προλήψεων τῆς ἐποχῆς του, ὅπως, πρὸς τοῖς ἄλλοις, φαίνεται παρὰ Ματθ. 9, 20 ἐξ. Λουκ. 7, 37 ἐξ. Ἰωάν. 4, 8 ἐξ. 8, 3 ἐξ., οὔτε βεβαίως ἐκ τῶν

θηρηκείων τῶν ἀρχαίων λαῶν, αἵτινες ἀντιθέτως ἐχρησιμοποιοῦν ἱερείας. Προστεθῆτω δὲ ὅτι και βραδύτερον πολλαὶ εὐσεβεῖς γυναῖκες διηκόνου εἰς τὰς χρεῖας τῶν Ἀποστόλων και μάλιστα τοῦ Παύλου ἢ τῶν ἀρτιπαγῶν χριστιανικῶν κοινοτήτων ἢ τῶν «δεομένων» χριστιανῶν (Ρωμ. 16, 1-15. Πράξ. 9, 36. 39. 12, 12. 16, 14-15. Φιλιπ. 4, 2). Ἰδιαίτερος ἤκουον τὴν διδασκαλίαν τοῦ ἀποστόλου Παύλου και ἐπίστευον «πλήθη γυναικῶν» (Πράξ. 17, 4. 12. 34), αἵτινες ἦσαν «πλήρεις ἀγαθῶν ἔργων και ἐλεημοσυνῶν, ὧν ἐποίουσαν» πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς (Πράξ. 9, 36. 39. 12, 12. 16, 14-15). Ὅθεν ὁ Παῦλος ἀπευθύνει ἐν Α' Κορ. 16, 1-15 ἰδιαίτερον χαιρετισμὸν πρὸς ὀκτὼ γυναῖκας «συνεργούς του ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ», αἵτινες «πολλὰ ἐκοπίασαν ἐν Κυρίῳ», συνεργαζόμεναι μετὰ τοῦ Ἀποστόλου ἐν τῷ κηρύγματι τοῦ Εὐαγγελίου και τῇ διαδόσει τῆς χριστιανικῆς θρησκείας (Ρωμ. 16, 3-12. Φιλιπ. 4, 3).

Παρὰ τὴν ἰσότημον ὁμως θέσιν ἀνδρῶν και γυναικῶν ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ Ἐκκλησίᾳ οὐδαμῶς τῆς Καινῆς Διαθήκης εὐρηται ἐνδειξίς τις, ὅτι ὁ Κύριος και οἱ Ἀπόστολοι ἀνέθηκαν εἰς γυναῖκας ἀξιώματα και καθήκοντα τῶν κληρικῶν. Εἶναι ἀποφασιστικῆς και καθοριστικῆς σημασίας τὸ γεγονός, ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος, ἰδρῶν τὴν Ἐκκλησίαν του πρὸς συνέχισιν τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ του ἔργου, παρέδωκε τὸ ἴδιον μοναδικὸν ἱερατικὸν λειτουργικὸν ἀξίωμα εἰς ἀνδρας μόνον, και οὐχὶ εἰς γυναῖκας, δηλαδὴ εἰς τοὺς Ἀποστόλους και δι' αὐτῶν εἰς τοὺς διαδόχους των ἐπισκόπους και λοιποὺς κληρικούς, οἵτινες δι' ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ ἐπισκόπου και ἐπικλήσεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος λαμβάνουσι τὸ «χάρισμα τοῦ Θεοῦ» (Β' Τιμ. 1, 6), τ.ἐ. τὸ ἱερατικὸν και διδασκτικὸν και ποιμαντικὸν χάρισμα πρὸς ἐπιτέλεσιν τοῦ ἱεροῦ λειτουργήματος αὐτῶν. Ἐντεῦθεν και προσεκάλεσεν εἰς τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα μόνον ἀνδρας και οὐχὶ γυναῖκας, ἀποκλείσας οὕτως αὐτάς τῆς μυστηριακῆς ἱερωσύνης. Οὐ μόνον δὲ μεταξὺ τῶν δώδεκα Ἀποστόλων, ἀλλ' οὔτε και μεταξὺ τῶν ἐβδομηκοντα συγκατελέχθησαν γυναῖκες, ὁμοίως δὲ οὔτε και πρὸς πλήρωσιν τῆς κενωθείσης θέσεως τοῦ ἐκπεσόντος τοῦ ἀποστολικῶν ἀξιώματος Ἰούδα προτάθησαν εἰς αὐτὸ γυναῖκες, καίτοι εἶχον ἴδει αὐταὶ τὸν ἀναστάντα Κύριον και μάλιστα ἐνετάλησαν ὑπ' αὐτοῦ ἵνα εὐαγγελισθῶσι τὴν ἀνάστασιν του εἰς τοὺς ἐνδεκα Ἀποστόλους. Ὡστε και οἱ Ἀπόστολοι, τῷ παραδείγματι τοῦ Κυρίου στοιχοῦντες, δὲν προέβησαν εἰς χειροτονίαν γυναικῶν οὔτε ἐν ἀρχῇ οὔτε μετὰ ταῦτα ἐν τῇ ἐνασχῆσει τοῦ ἀποστολικῶν ἔργου αὐτῶν, καίτοι εἶχον πολλαὶς ἀξίας συνεργάτιδας και βοηθοὺς γυναῖκας εἰς τὸ ἔργον τοῦτο. Ἐν συνεχείᾳ δὲ οὔτε και οἱ διάδοχοι

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 161 τοῦ ὕπ' ἀριθ. 9-10 τεύχους.

τῶν Ἀποστόλων ἐπίσκοποι καὶ γενικῶς ἡ ἀρχαία Καθολικὴ Ἐκκλησία ἐπέτρεψε τὴν εἴσοδον εἰς τὸν ἱερὸν Κλήρον, θεσπίσασα εἰδικούς ἀπαγορευτικούς κανόνας.

Ἐπετρέπη ὅμως εἰς τὰς γυναῖκας μόνον νὰ προσεύχωνται καὶ νὰ προφητεύωσιν ἐν τοῖς ναοῖς, οὐχὶ δ' ὅμως καὶ νὰ ὀμιλῶσι καὶ κηρύττωσιν ἐν αὐτοῖς, ὡς διδάσκει ὁ ἀπόστολος Παῦλος. Ὁλόκληρος ἡ σχετικὴ διδασκαλία αὐτοῦ περιέχεται εἰς τὰς ἐπιστολάς του Α' Κορ. 11, 3-15 καὶ 14, 34-40, ὡς καὶ Α' Τιμ. 2, 11-14. Ἐν αὐταῖς διδάσκειται, ὅτι «αἱ γυναῖκες ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς σιγάτωσαν, οὐ γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν» καὶ «διδάσκειν οὐκ ἐπιτρέπεται αὐταῖς». Ἄρα ἀποκλείονται αὐταὶ ἰδίως ἀπὸ τῶν ἱερατικῶν θαθμῶν τοῦ ἐπισκόπου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου, οἵτινες δικαιοῦνται αὐθεντικῶς νὰ διδάσκωσι καὶ νὰ προέστανται τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων, ποιμαίνοντες τοὺς πιστούς, ὡς διδάσκειται ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ Α' Τιμ. 3, 2-5 καὶ 5, 17. Χαρακτηριστικὸν εἶναι, ὅτι ἐνῶ ἐξ ἐνόου ὁ Ἀπόστολος ἐκήρυξε τὴν ἰσοτιμίαν καὶ ἰσότητά των δύο φύλων, διὰ τοῦ ἐπαναστατικοῦ διὰ τὴν ἐποχὴν του «οὐκ ἐν ἄρσεν καὶ θήλυ» (Γαλ. 3, 28), καὶ ἀνεγώρισε τὸ δικαίωμα τῆς προσευχῆς καὶ προφητείας τῶν γυναικῶν, ἐξ ἑτέρου ὅμως ἀπηγόρευσε τὸ δημόσιον ἐν τοῖς ναοῖς κήρυγμα αὐτῶν καὶ πᾶσαν ἀγιαστικὴν καὶ ποιμαντικὴν λειτουργίαν, ἄρα ἀπηγόρευσε αὐταῖς τὴν μυστηριακὴν ἱερωσύνην, «ὅτι τοῦ Κυρίου ἐστὶν ἐντολή» ἢ ἀπαγόρευσις αὕτη (Α' Κορ. 14, 37), τῆς ἀπαγορεύσεως ἄρα ἀναφερομένης ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἐπίσημον λειτουργημάτων τοῦ διδάσκειν καὶ κηρύσσειν ἐν ταῖς συναξέσι τῶν χριστιανῶν ἐν τοῖς ναοῖς καὶ τελεῖν τὰ μυστήρια, ἅτε συνδεομένης μετὰ τοῦ δημουργικοῦ σχεδίου τοῦ Θεοῦ (Γεν. 2, 18-24. Α' Κορ. 11, 7-12).

Διὰ ταῦτα οἱ διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων κληρικὸι ὑπῆρξαν ἅπαντες ἄνδρες καὶ οὐδέποτε καὶ οὐδαμῶς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἐχειροτονήθησαν γυναῖκες ἐπίσκοποι ἢ πρεσβύτεροι, μὴ ἐπιτραπέισης αὐταῖς τῆς τελείσεως τῶν ἱερῶν Μυστηρίων, καὶ πρὸ πάντων τοῦ τῆς θείας Εὐχαριστίας. Διότι, ὡς δρίζουσι αἱ Διαταγαὶ τῶν Ἀποστόλων III, 9, 3, «εἰ ἐν τοῖς προλαβοῦσι διδάσκειν αὐταῖς οὐκ ἐπέτρεψαμεν, πῶς ἱερατεῦσαι ταῦταις παρὰ φύσιν τις συγχωρήσει; τοῦτο γὰρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀθεότητος τὸ ἀγνόημα, θηλείαις θεαῖς ἱερείας χειροτονεῖν, ἀλλ' οὐ τῆς τοῦ Χριστοῦ διατάξεως»².

Ἐξ ἄλλου οὐδ' αὐταὶ αἱ ὀρθόδοξοι γυναῖκες ἐπεδίωξαν ποτε τὴν εἴσοδον εἰς τὸν ἱερὸν Κλήρον διὰ χειροτονίας, τοῦτο μὲν συνειδυαὶ τὸν μυστικὸν χαρακτήρα τῆς ἱερωσύνης, τοῦτο δὲ ἱκανοποιούμεναι καὶ περιοριζόμεναι εἰς τὴν μεγάλην καὶ τιμητικὴν θέσιν καὶ ἀποστολὴν καὶ διακονίαν αὐτῶν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῃ Ἐκκλησίᾳ. Ἐν αὐτῇ κατέχουσιν αὐταὶ τὸ κέντρον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ζωῆς καὶ τιμῶνται κατ' ἐπέκτασιν τῆς ἀποδομένης εἰς τὴν Μητέρα τοῦ Σωτήρος τιμῆς, διακριθεῖσαι πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἐπὶ ἀκλονήτῳ πίστει καὶ ἀγιό-

τητι βίου καὶ ὡς ἅγιοι τιμῶμεναι ἐν αὐτῇ, ὑποστάσαι καὶ αὐτὸ τὸ μαρτύριον ὑπὲρ Χριστοῦ, καὶ προσεγγεῖν καὶ γενικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ πολυτίμιον συμβολὴν καὶ προσφορὰν καὶ πολλὰ μεγάλα ἔργα ἀγάπης πρὸς τὸν πλησίον ἢ ἐν τῇ ἐξωτερικῇ ἱεραποστολῇ ἢ τῇ χριστιανικῇ οἰκογενεῖᾳ ὡς μητέρες κ.τ.τ. Ἐν πίστει καὶ ἀγιωσύνῃ καὶ ταπεινώσει λοιπὸν προσπαθοῦσι νὰ μιμῶνται, κατὰ τὸ δυνατόν, «τὴν τιμιωτέραν τῶν Χερουδίμ καὶ ἐνδοξοτέραν ἀσυγκρίτως τῶν Σεραφίμ», πρῶτον μέλος τῆς Ἐκκλησίας γενομένην, ἣτις, καίτοι συνεδέετο στενώτατα μετὰ τοῦ μυστηρίου τῆς σωτηρίας καὶ εὕρισκετο ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἀριπαγοῦς ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας, ὅμως δὲν ἐκλήθη εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἱερατικῶν καθήκοντων, καταλιποῦσα οὕτω πρότυπον καὶ παράδειγμα πρὸς μίμησιν εἰς τὰς ὀρθοδόξους γυναῖκας. Διὰ τοῦτο εἰς αὐτὰς εἶναι ἀδιανόητος π.χ. ἡ τέλεσις τῆς θείας Εὐχαριστίας ὑπὸ γυναικός, ἀλλὰ μόνον ὑπὸ ἀνδρός, ἐπισκόπου ἢ πρεσβυτέρου, ὡς ἀντιπροσώπων τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ὄντως ἀδιανόητον εἰς τὰς ὀρθοδόξους γυναῖκας, ὅτι θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀντικαταστήσωσι π.χ. τὸν ἐπίσκοπον, ὅστις, κατὰ τοὺς ἱεροῦς τῆς Ἐκκλησίας Πατέρας, εἶναι «κοινὸς πατήρ καὶ διδάσκαλος» τοῦ ποιμνίου του³, ἀντιπροσωπεύων τὸν Χριστὸν καὶ «ἐν Ἰησοῦ Χριστῷ γνώμη» ἐνεργῶν, ὡς «προκαθήμενος εἰς τύπον Θεοῦ» καὶ «ὢν τύπος τοῦ Πατρὸς»⁴, ὡς κατέχων ὁρατῶς τὴν θέσιν τοῦ ἀοράτου Χριστοῦ ὡς ἀρχιρέως, διδασκάλου καὶ ποιμένου⁵. Εἶναι προφανές, ὅτι τὴν θέσιν ταύτην ἄνδρες μόνον καὶ οὐχὶ γυναῖκες δύνανται νὰ κατέχωσιν.

Διὰ πάντας τοὺς ἀνωτέρω συντόμως ἐκτεθέντας ἐπιταῦθα διδλκικούς καὶ παραδοσιακοὺς λόγους ἡ Α.Θ.Π. ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Δημήτριος Α', προσφωνῶν τὸν προσφάτως ἐπισκεψάμενον ἐπισήμως τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Ἀγγλικανὸν Ἀρχιεπίσκοπον Καντουαρίας Donald Coggan, ἐδήλωσεν, ὅτι «πανορθόδοξως ἀποκρούομεν τὴν σημειουμένην νέαν κίνησιν τῆς ἀντιαποστολικῆς χειροτονίας γυναικῶν εἰς τοὺς καθήκοντος τοῦ πρεσβυτέρου καὶ τοῦ ἐπισκόπου. Διότι κατὰ τὴν Ὀρθόδοξον ἡμῶν Ἐκκλησίαν ἱερὸν χρέος ἔχομεν ὅπως ἐν πάσῃ εὐλαθείᾳ καὶ πιστότητι φυλάξωμεν καὶ διακονήσωμεν ὅχι μόνον τὴν ἐνότητα, τὴν ἀγιότητα καὶ τὴν καθολικότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀποστολικότητα τῆς Ἐκκλησίας, κατὰ τὸ σύμβολον Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως, πρὸς ὃ καὶ ὀφείλουσιν ἵνα ἀποδλέπωσιν αἱ πρὸς χριστιανικὴν ἐνότητα προσπάθειαι... Ἄγοντες ταῦτα ἐπισήμως καὶ ὑπευθύνως, ὡς ἐκπρόσωποι πρὸς τῆς Ὀρθοδοξίας, οὐδαμῶς διαστέλλομεν ἄρσεν καὶ θήλυ» (Γαλ. 3, 8), οὐδὲ μειοῦμεν τὴν ἱερότητα τῶν ἀνθρωπίνων δικαιοματίων, τῆς ὁποίας εἴμεθα εἰλικρινῶς

3. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς Πεντηκοστήν... ὁμιλ. 1, 4, PG 50, 458.

4. Ἰωάννου Ἀντιοχείας, Ἐφεσ. 2. Σμυρν. 8, 1. 2. Τραλ. 3, 1. PG 5, 668. 713. 780.

5. Ἰωάννου Χρυσόστομου, Εἰς Β' ὁμιλ. 2, 4, PG 62, 612. Κυπριανοῦ, Ἐπιστ. 14, PL 4, 386. Ἀμβροσίου, Εἰς Ψαλμ. 38, 25 PL 14, 1051 - 1052 κ.λπ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΦΑΡΛΕΚΑΣ

ΠΡΩΤΟΝΟΤΑΡΙΟΣ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

(1877 — 1958)

Εἰς τὸ Πρόγραμμα τῶν ἐργασιῶν τῆς ἐπικάτιον συνελεύσεως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (24 Αὐγούστου - 2 Σεπτεμβρίου 1977), καὶ συγκεκριμένως διὰ τὴν συνεδρίαν τῆς 31 Αὐγούστου, εἶχε ἀναγραφῆ ὡς θέμα Εἰσήγησις τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Χίου κ. Χρυσοστόμου, περὶ τοῦ περιορισμοῦ τῆς καθ' ἕκαστον ἔτος δημοσιευμένης ἕλης εἰς τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» καὶ λήψις ἀποφάσεως ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ.

Κατὰ τὴν γενομένην συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ὡς ἄνω θέματος, ἔλαβον καὶ ἐγὼ μέρος, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπρότεινα τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» τοῦ ἔτους 1978, ὡς «Ἡμερολόγιον ἐκδίδει, ὡς γνωστόν, ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία, εἰς τὸν ἀείμνηστον Ἐμμανουὴλ Φαρλέκην κ. α. ν. Πρωτονοτάριον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἰδρυτὴν τῆς ἐτησίως ἡμερολογιακῆς ταύτης ἐκδόσεως, ἀρξαμένης ἀπὸ τοῦ ἔτους 1924, καὶ συνεχισθείσης ὑπ' αὐτοῦ μέχρι καὶ τοῦ ἔτους 1953.

Τὴν ἀφιέρωσιν ταύτην ἐθεώρησα ἐπιβεβλημένην καὶ κατὰ λόγον δικαιοσύνης ὑποχρεωτικὴν διὰ τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος. Εἶναι δὲ ἐπιβεβλημένη, διότι ὁ ταπεινὸς καὶ εὐσεβέστατος λαϊκὸς ὑπάλληλος

νεῖς καὶ εὐθαρσεῖς ὑπέρμαχοι. Ἡμεῖς τιμῶμεν καὶ σεβόμεθα τὴν χριστιανὴν γυναῖκα, καὶ ἐν τῇ λατρείᾳ ἡμῶν ἐξάρετον τιμὴν ἀπονέμομεν τῇ Μαρίᾳ, τῇ Μητρὶ τοῦ κοινῶ Κυρίου ἡμῶν. Θὰ ἐπεθυμοῦμεν δὲ ὅπως, ἀντὶ τῆς κινήσεως διὰ τὴν χειροτονίαν γυναικῶν, ἀξήθη παρὰ πᾶσι τοῖς χριστιανοῖς ἡ τιμὴ πρὸς τὴν Θεοτόκον, καὶ ὅπως αἱ σεβάσμιαι χριστιαναὶ ἡμῶν γυναῖκες, ὁμοῦ μετὰ τῶν ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τιμωμένων μυριάδων μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν ἁγίων γυναικῶν, παραμείνωσι παρὰ τῇ Θεοτόκῳ, καὶ ὡς ἡ Θεοτόκος, τὴν ὁποίαν αὐτὸς οὗτος ὁ Θεὸς - Υἱὸς αὐτῆς καὶ Κύριος ἡμῶν ἐξήρσεσεν τῶν Ἀποστόλων, ἐμπιστευθεὶς αὐτῇ τὴν ἱερουργίαν τῆς σωπῆς, ἦν διὰ τοῦ ἀποστόλου Παύλου ὡς εἰδικὴν ἀποστολὴν καὶ ὡς μόνην ἀπὸ ἀποστολικότητος χειροτονίαν ἐνεπιστεύθη ταῖς ἀδελφαῖς ἡμῶν γυναῖξιν: «Αἱ γυναῖκες ὑμῶν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις σιγάτωσαν ὡς γὰρ ἐπιτέτραπται αὐταῖς λαλεῖν»⁶ (Α' Κορ. 14, 34).

ΙΩΑΝΝΗΣ Ν. ΚΑΡΜΠΗΣ

Ἀκαδημαϊκός

Ὁμ. Καθηγητῆς Πανεπιστημίου

6. «Ἐπισκεψίς» 8 (1977) ἀριθ. 169, σ. 3-4.

οὔτιος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Πρωτονοταρίου, ὑποδειγματικῶς ἐν πᾶσιν ἐργασθεὶς ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν καὶ μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἀφῆκεν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ὡς πνευματικὴν ὄφραϊαν καὶ χρησίμιον κληρονομίαν τὸ «Ἡμερολόγιον», ὅπερ ἀρχικῶς καὶ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν τιλοφορηθὲν ὑπ' αὐτοῦ «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον», ἐνεπλουτίσθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1959, ἀπὸ τοῦ ὁποῖου ἔτους ἤρχισε νὰ φέρη νέαν ὀνομασίαν, ἥτοι «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», τὸ ὁποῖον εἰς τὴν πραγματικότητα εἶναι «Ἡμερολόγιον» ἀπάσης τῆς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἀείμνητος οὗτος ἰδρυτὴς, συντάκτης καὶ ἐκδότης τοῦ «Ἡμερολογίου» ἀφῆκεν ἀνεξίτηλον τὴν προσωπικὴν του σφραγίδα ἐπ' αὐτοῦ, καὶ μάλιστα τόσον βαθεῖαν, ὥστε ἀκόμη μέχρι καὶ τῆς σήμερον πολλοὶ κληρικοὶ καὶ λαϊκοὶ ἐξακολοθοῦν νὰ προσονομάζωσι τὸ «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» ὡς «Ἡμερολόγιον τοῦ Φαρλέκα», ἢ «Ὁ Φαρλέκας».

Ἡ προταθείσα ὡς ἄνω ἀφιέρωσις τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» τοῦ ἔτους 1978, εἰς τὸν Ἐμμανουὴλ Φαρλέκαν θὰ ἀνταπεκρίνετο καὶ εἰς διπλὴν ἐπικαιρότητα, διότι κατ' αὐτὸ τὸ ἔτος συμπληροῦνται, καὶ δὴ τῇ 10 Ἰουνίου, εἴκοσιν ἀκριβῶς ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ, συμπληρωθείσης ἑκατονταετηρίδος ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1977.

Ἡ Ἱεραρχία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, κατιδοῦσα τὸ δίκαιον τῆς προτάσεώς μου, μὴ δυναμένη ὅμως νὰ πράξῃ ἄλλως, ἐνεκα προγενεσιτέρας ἀφιέρωσεως τοῦ «Ἡμερολογίου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» τοῦ ἔτους 1978 εἰς τὸν ἀοίδιμον Μητροπολίτην Ἀθηνῶν Γερμανὸν Καλιγᾶν († 1896), ἀπεφάσισεν ὁμοφώνως νὰ ἀφιερῶσιν ἐν «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» κατὰ προσεχῆς ἔτος εἰς τὸν ἀείμνηστον Ἐμμανουὴλ Φαρλέκαν διὰ τε τὴν εἰκοσαετηρίδα ἀπὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν ἑκατονταετηρίδα ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ, ἀποτίουσα οὕτω τὸν ὀφειλόμενον εἰς τὴν προσωπικότητα ταύτην φόρον τῆς ἀγαθῆς μνήμης καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης αὐτῆς διὰ τὸ ὡς εἴρηται ἡμερολογιακὸν πρωτότυπον ἔργον, τὸ ὁποῖον οὗτος παρέδωκε τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος καὶ γενικώτερον τῇ ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὀρθοδοσίᾳ.

Κατόπιν τῶν ἀνωτέρω σημειωθέντων, ἐκρίθη σκόπιμον καὶ ἐπίκαιρον, ὅπως ἀναδημοσιευθῆ εἰς τὸ ἐπίσημον Δελτίον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Ἐκκλησία» ἐκτενὲς ἄρθρον μου, ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐμ-

μανουήλ Φαρλέκας Πρωτονοτάριος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν (1877 - 1958)», τὸ ὁποῖον, ὑπὸ τύπον νεκρολογίας, ἐδημοσίευσεν εὐθὺς μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ εἰς τὴν Μηνιαίαν Ἐπιθεώρησιν «Ἐκκλησιαστικὸν Βῆμα» (Ἰούνιος - Ἰούλιος 1958, ἔτος 25ον, Ἀθῆναι), ὑπὸ τὴν τότε ιδιότητά μου ὡς Ἐπίσκοπος Θανακοῦ.

Ἡ ἀναδημοσίευσίς τοῦ ἄρθρου ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔγραφα ἐξ ἀγάπης πρὸς τὸν μετισταύτην καὶ ἔνεκα παλαιότερας συνεργασίας μετ' αὐτοῦ, γίνεται διὰ τοὺς ἐξῆς λόγους: Πρῶτον μὲν, ἐπὶ τῇ συμπληρώσει εἰκοσαετίας ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ ἀειμνήστου Πρωτονοταρίου, ὀφείμιον τὸ ὁποῖον πρεπόντως καὶ μοναδικῶς ἐκείνος ἔφερεν ἰσοδύναμῃ καὶ εὐτίμησεν ἐν ἐπιγνώσει, καὶ ἐπὶ τῇ ἤδη συμπληρώσει ἑκατονταετίας ἀπὸ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ. Δεύτερον δέ, ἐπὶ τῇ ἀποφάσει τῆς σεπτιῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος νὰ ἀφιερῶσιν ἐν «Ἡμερολόγιον τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» κατὰ προσεχῆς ἔτος εἰς τὸν ἐν λόγω Πρωτονοτάριον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν ἀοίδιμον Ἐμμανουήλ Φαρλέκαν. Τρίτον, διὰ τὸ γεγονός διὰ τὴν προσωπικότητος αὐτῆς τοῦ ἀρίστου λαϊκοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ὑπαλλήλου ἐν τῇ κεντρικῇ Διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δὲν ἔχει εἰσέτι ἐπαρκῶς προβληθῆ, μέχρι τοιοῦτου μάλιστα σημείου, ὥστε νὰ παραλείπεται τελείως τὸ ὄνοματεπώνυμον «Ἐμμανουήλ Φαρλέκας» εἰς τὸ οἰκεῖον ἐγκυκλοπαιδικὸν λεξικογραφικὸν σημεῖον ἐν τῇ δωδεκατόμῳ ἀξιολόγῳ «Θρησκευτικῇ καὶ Ἡθικῇ Ἐγκυκλοπαιδείᾳ» (Ἀθῆναι, 1962 - 1968). Καὶ τέτατον, διὰ μίαν ἀναδρομὴν εἰς τὸ παρελθόν, σχετιζομένη πρὸς τὴν προσωπικὴν μου προσφορὰν εἰς τὸ «Ἡμερολόγιον» τοῦτο, καθ' ὅσον ἀποφάσει τῆς Διαρκεῖς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συμμετεῖχον — ἀρχικῶς ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ Ἀρχιεπισκοπῆς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἐν συνεχείᾳ ὡς Βοηθὸς Ἐπίσκοπος παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν — ὡς μέλος τῶν Συνοδικῶν Ἐπιτροπῶν ἐκδόσεως αὐτοῦ διὰ τὰ ἔτη 1955 - 1963, τὴν δὲ ὑπευθυνότητα τοῦ καταρτισμοῦ τοῦ «Ἡμερολογίου» τῶν ἐτῶν 1959 - 1963 αἱ ἐκείσφιτε Συνοδικαὶ Ἐπιτροπαὶ ἀνέθειον εἰς ἐμέ.

Τὸ ἀναδημοσιευόμενον ἐπιτενὲς ἄρθρον μου ἔχει ὡς ἔπεται:

✠
 «Τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν
 πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν»,
 (Ῥωμαίους η', 28)

Ἐξεδήμησε πρὸς Κύριον καὶ εἰς τὰς αἰωνίους μετέστη Μονὰς τῇ 10 τοῦ μηνὸς Ἰουνίου τοῦ 1958, ὁ Πρωτονοτάριος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν Ε μ μ α ν ο υ ἡ λ Ι. Φ α ρ λ έ κ α ς¹, ὁ ἐπὶ

(1) Ἡ λέξις Φ α ρ λ έ κ α ς, σύνθετος ἐκ τῶν λατινικῶν λέξεων fere (=φέρειν) καὶ lex (=νόμος), σημαίνει ν ο μ ο φ ύ λ α ξ.

μίαν τριακονταετίαν ἐκδόσας τὸ χρησιμώτατον «Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον» ἐκ τοῦ ὁποῖου καὶ κατέστη πασίγνωστος εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικὸς κύκλους. Ἡ κηδεῖα αὐτοῦ ἐγένετο ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγ. Δημητρίου Ἀμπελοκήπων, προεξάρχοντος τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν κ. Θεοκλήτου, συμπαραστατουμένου ὑπὸ τῶν Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Θεσσαλονίκης κ. Παντελεήμονος καὶ Ἀττικῆς καὶ Μεγαρίδος κ. Ἰακώβου καὶ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Πατάρων κ. Μελετίου. Τὴν Νεκρώσιμον Ἀκολουθίαν παρηκολούθησαν ἀρχεῖται Ἱεράρχαι καὶ ἄλλοι κληρικοί, ὡς καὶ ἱεροφάλαται καὶ πλήθος κόσμου. Ἐπικηδεῖον ἐξεφώνησεν ὁ Μακαριώτατος, ἀπὸ μέρους δὲ τοῦ Πανελληνίου Συλλόγου Ἱεροφάλατων «Ῥωμανὸς ὁ Μελωδὸς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς» ἀπεχαιρέτησε τὸν μεταστάνα ὁ κ. Ἀντωνίου Μπελούσης.

**

Ὁ ἀειμνήστος ὑπῆρξεν ὑπόδειγμα καλοῦ καὶ ἐναρέτου χριστιανοῦ, ἐμφοροῦμενος ὑπὸ θαθείας πίστεως καὶ ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ὁποῖαν ὑπῆρέτησε καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ βίου αὐτοῦ εὐδίκως καὶ ἀφωσιωμένος. Ὡς ὑπάλληλος Ἐκκλησιαστικῶν Γραφείων, ἔνθα καὶ εἰργάσθη ἐπὶ ἐξήκοντα συναπτὰ ἔτη, ἦτο ἄριστος ἐν παντί καὶ ἐπέκτετο σπανίαν ἐκκλησιαστικὴν πείραν, λόγῳ τῆς μακρᾶς διακονίας αὐτοῦ ὡς Γραμματέως Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ δὴ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Ἐγεννήθη τῇ 20 Ἰανουαρίου τοῦ 1877 ἐν Ἀιδινίῳ (Γράλλεσι) τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ Ἰωάννης κατήγετο ἐκ τοῦ Κοσμοῦ τῆς Κυουρίας, δὲ μήτηρ αὐτοῦ Θεοδώρα, ἐξ Ἀιδινίου καταγομένη ἦτο χριστιανὴ σπανίας εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς. Μετὰ τὴν ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν αὐτοῦ εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον καὶ τὸ Ἡμιγυμνάσιον τῆς γενετέρας αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξῆλθεν ἀριστεύσας, προσελήφθη εἰς ἡλικίαν μόλις 16 ἐτῶν ὡς κοινοτικὸς διδάσκαλος ἐν Ἀιδινίῳ καὶ μετ' ὀλίγον ἀνέλαβε τὴν διευθυνσιν τοῦ ἐκεῖ Σχολείου. Ἀκολουθῶν ὁ Μητροπολίτης Ἡλιουπόλεως Γαράσιος, ἐδρεύων ἐν Ἀιδινίῳ προσέλαβεν αὐτόν, λόγῳ τῆς ἀρετῆς, τῆς συνέσεως καὶ τῶν ἱκανοτήτων αὐτοῦ, διευθυντὴν τῶν Γραφείων τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἡλιουπόλεως, ὅπου καὶ εἰργάσθη λίαν ἀποδοτικῶς μέχρι τοῦ 1908, ὅτε ὁ Μητροπολίτης ἠναγκάσθη νὰ παραιτηθῆ. Ἀκολουθῶν τὸν Γέροντα Ἡλιουπόλεως παρέμεινεν ἐπὶ ἔτος εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ τῇ εὐλογίᾳ αὐτοῦ κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1909 προσελήφθη ὡς Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἐφέσου ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου αὐτῆς Ἰωακείμ Εὐθυδούλη, εἰς ἣν θέσιν παρέμεινεν ἕως ὅτου εἰς διαδοχὴν τοῦ Ἰωακείμ ἔτει 1922 ἦλθεν ὁ ἀπὸ Φιλαδελφείας κ. Χρυσόστομος Χατζησταύρου, ὁ νῦν Σεβ. Μητροπολίτης Φιλίππων Νεαπόλεως καὶ Θάσου. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Ἐφέσου, διαρκέσασαν ἐπὶ 13 ἔτη (1909 - 1922), διὰ

λεσε και διδάσκαλος τῆς Τουρκικῆς εἰς τὰ Ἑλληνικά Δημοτικά Σχολεῖα τοῦ Κορδελλιοῦ, ἔδρας τῆς Μητροπόλεως ταύτης.

Κατὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν (Αὐγούστου τοῦ 1922) ἐφυλακίσθη ἐν Σμύρῃ, ὑπὸ τῶν Τούρκων. Οὐδόλως πτοηθεὶς ὑπὸ τῶν θαναυσοτήτων τῆς ὁποίας εἰς θάρος αὐτοῦ ἐν φυλακῇ διέπραξαν οἱ Τούρκοι, εὗρεν ἄρρητον παραμυθίαν ἐκ τοῦ γεγονότος, ὅτι ἡμέραν τινα μεταξὺ τῶν περιτυλιγμάτων πρὸς αὐτὸν ἀποσταλέντων τροφίμων εὗρέθη φύλλον τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου περιέχον τὰ λόγια τοῦ Κυρίου «εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν καὶ ὑμᾶς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν. Ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου, ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με...» (Ἰωάννου ιε' 20-21). Ὡς ὁ ἴδιος, ἐν τῇ διακρινούσῃ αὐτὸν εὐσεβείᾳ, ἀναγράφει πού «διέφυγε — τότε — κατὰ τὴν τελευταίαν ἐθνικὴν συμφορὰν τὴν ἀγχόνην Θεῖα ἀρωγῇ τῆς ἐν ἰσχύϊ δεδοξαμένης Δεξιᾶς τοῦ Κυρίου». Μετὰ δήμενον φυλάκισιν ἀπολυθεὶς διεπεραιώθη εἰς Μυτιλήνην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Πειραιᾶ καὶ Ἀθήνας, ὅπου ἔφθασε περὶ τὰ τέλη τοῦ Ὀκτωβρίου. Ἄμα τῇ ἀφίξει αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐφιλοξενήθη ἐπὶ δεκαετίαν μετὰ τῶν οἰκείων αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱερὰν Μοῆν τῶν Ἀσωμάτων - Πετρακῆ, εἰς τὸν ἱερὸν Ναὸν τῆς ὁποίας ἔφαλλον ἀμισθεῖ. Μεγίστην δὲ παρέσχεν ἐξυπηρέτησιν εἰς τοὺς πρόσφυγας κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη μετὰ τὴν Μικρασιατικὴν καταστροφὴν.

Κατὰ τὸ ἔτος 1924 ὁ τότε Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, νῦν Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀμερικῆς κ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδης, εἰσηγήθη εἰς τὸν ἀείμνηστον Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσόστομον Παπαδόπουλον τὴν πρόσληψιν αὐτοῦ ὡς Γραμματέως τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς. Διορισθεὶς Γραμματεὺς τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς παρέμεινε εἰς τὴν θέσιν ταύτην, τὴν ὁποίαν ἐτίμησε διὰ τῆς φιλοπονίας, τῆς τιμιότητος, τῆς ἀφοσιώσεως αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐκάστοτε Ἀρχιεπισκόπους, μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ, ἰδιαζόντως τιμηθεὶς καὶ ἀγαπηθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκάστοτε προϊσταμένων αὐτοῦ, ὑπὸ τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, καὶ ὑπὸ τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ὑπαλλήλων.

Ὁ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος, θαυτάτα ἐκτιμῶν τὸν φιλόπονον Γραμματέα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς αὐτοῦ, τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 1934 ἐνεχείρισεν εἰς αὐτὸν «δωρητήριον γράμμα» διὰ τοῦ ὁποίου ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν τὸ ὄφφικιον τοῦ Π ρ ω τ ο υ ο τ α ρ ῖ ο υ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν².

(2) Τὸ κείμενον τοῦ «δωρητηρίου γράμματος» ἔχει ὡς ἀκολούθως:

• Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν

• Ἀριθμ. 1109

Τῷ ἐντιμοτάτῳ Ἐμμανουὴλ Φαρλέκᾳ
Γραμματεῖ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς

Ὁ ἀείμνηστος Ἐμμανουὴλ Φαρλέκας δὲν ὑπῆρξε μόνον ἐνάρετος καὶ ἀκρως φιλόφρωνος χριστιανὸς καὶ ἐκκλησιαστικὸς ὑπάλληλος ὑποδειγματικῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὸ καθῆκον αὐτοῦ. Ἀπὸ μικρᾶς εἰσέτι ἡλικίας ἐδιδάχθη τὴν «πάτριον ἡμῶν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν καὶ εἰδικῶς περὶ τὴν μελοποιεῖαν ἀσχοληθεὶς, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ὑμνωδίας κατὰ τε τὸ μέλος καὶ τὸν ῥυθμὸν ἐπεξεργάσθη, μετὰ πάσης εὐλαθείας περιοριζόμενος εἰς τὸν κύκλον τῶν παρὰ τῶν ἀειμνήστων Διδασκάλων παραδεδομένων ἡμῖν καὶ τὸ γνήσιον Ἐκκλησιαστικὸν ὕψος ἐκπροσωποῦσῶν μουσικῶν γραμμῶν, προσαρμόζων πάντοτε τὸ κάλλος τῆς μελωδίας πρὸς τὸ τῆς ποιήσεως, ὥστε Μουσικὴ καὶ Ποίησις νὰ συμβαδίζωσιν», ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει εἰς τὸ Μουσικὸν «Τριῶδιον» αὐτοῦ. Τὴν Μουσικὴν ἐδιδάχθη εἰς τὴν γενέτειραν αὐτοῦ πατροῦνσι τοῦ Μητροπολίτου Χριστουπόλεως Μελετίου, μαθητεύσας παρὰ τῷ ἀρίστῳ μουσικοδιδασκάλῳ Ἐμμανουὴλ Ἀντωνιάκῃ, Κρητί, παρηκολούθησε δὲ ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον διάστημα ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀκροῦμενος τῶν ἐκπροσώπων τοῦ Βυζαντινοῦ ὕψους ἀειμνήστων Μεγ. Πρωτοφαιτῶν Γ. Βιολάκῃ, Ἀριστείδου Νικολαΐδου καὶ Ἰακώβου Ναυπλιώτου. Ἐν Κορδελλίῳ, ὡς Ἀρχιγραμματεὺς τῆς Μητροπόλεως Ἐφέσου, διηύθυνε τοὺς χοροὺς τοῦ ἐκεί Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ, ἀνέλαβε δὲ τὴν φαλμωδίαν ἐν τῇ Ἱερῷ Ναῷ τῆς Ἱερᾶς Μοῆς τῶν Ταξιαρχῶν - Πετρακῆ, ὡς προανεφέρθη. Δέον δὲ νὰ σημειωθῇ ὅτι οὐδέποτε ἐμισθοδοτήθη ὡς Ἱεροφάτης, οὔτε καὶ τυχερὸν τι ἐδέχθη ποτέ! Κατέλιπε δὲ τῆς μουσικολογικότητος αὐτοῦ θαυμάσια δείγματα ὀγκώδεις Μουσικοὺς τόμους.

Τῇ συμβολῇ αὐτοῦ ἰδρύθη ἐν ἔτει 1929 τὸ ἐν Ἀθήναις «Σωματεῖον Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς Σύλλογος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός», τῇ εἰσηγήσει δὲ αὐτοῦ καθιερώθη ἀπὸ τοῦ ἔτους 1925 ὁ ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Βράχου τοῦ Ἀρείου Πάγου (παρὰ τὴν Ἀκρόπο-

Τέκνω ἐν Κυρίῳ ἀγαπητῷ.

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὴν ὑμετέραν μικρὰν καὶ λίαν εὐδόκιμον ἐν Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Μικρασίας καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτῃ Ἀρχιεπισκοπῇ ὡς Γραμματέως ὑπηρεσίαν, ὡσαύτως δὲ τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφοσίωσιν, τὴν εὐσεβείαν καὶ τὸν ἐνάρετον βίον, τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῆς ἀκραιφνῆ ζῆλον, καὶ ἐπιθυμοῦντες ὅπως ἐπιβραβεύσωμεν τὴν καθόλου ἡμῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ τῇ Ἑλληνικῇ κοινῇ θράσιν, ἐκφράζομεν σοὶ τὴν εὐαρέσειαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπονέμομεν σοὶ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὄφφικιον τοῦ Π ρ ω τ ο υ ο τ α ρ ῖ ο υ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Εἰς πίστωσιν καὶ μαρτύριον τούτου ἐκδίδομεν τὸ παρὸν ἡμῶν δωρητήριον γράμμα.

Ἀθήναι: ἡ' Ἀπριλίου α' λδ' ἑορτῇ τῆς Λαμπροφόρου

Ἀναστάσεως τοῦ Σωτήρος

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

(Τ.Σ.) † Ὁ Ἀθηνῶν Χρυσόστομος

ἐν Χριστῷ εὐχέτης».

λιν τῶν Ἀθηνῶν) ἔκτοτε μέχρι τοῦ νῦν τελούμενος πανηγυρικός Ἑσπερινός, κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς 29 Ἰουνίου εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πρώτου κηρύγματος τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου ἐν Ἀθήναις, καὶ τῆ εἰσηγήσει· αὐτοῦ πάλιν καθιερώθη ἐν ἔτει 1933 ὅπως ἡ τελετὴ τῆς Ἀγάπης, τῆ Κυριακῆ τοῦ Πάσχα, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ἱερῷ Ναῷ τῶν Ἀθηνῶν λαμβάνη χώραν τῆ 11 π.μ. μετὰ Ἐκκλησιαστικῆς παρατάξεως καὶ μεγαλοπρεπείας καὶ ἀναγινώσκηται τὸ Εὐαγγέλιον εἰς διαφόρους γλώσσας. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1937 μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ διετέλεσε καθηγητῆς τῆς διδασκαλίας τοῦ Ὑπικοῦ εἰς τὸ Ὡδεῖον τῶν Ἀθηνῶν.

**

Τὸ συγγραφικὸν ἔργον αὐτοῦ τυγχάνει ἄξιον πολλῆς προσοχῆς. Εἰς μέγεθος παραγωγῆς καὶ εἰς ποιότητα περιεχομένου εἶναι ἀξιόλογον. Ἀφ' ὅτου ἐγκατεστάθη εἰς τὰς Ἀθήνας ἐδημοσίευσεν τὰ ἑξῆς: Ἡμερολογιακά, Μουσικά, Προσευχητικά.

Α'. Ἡμερολογιακά.

1 — 30. «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον» (ἐν Ἀθήναις), ἀπὸ τοῦ 1924 μέχρι τοῦ 1953, κωχωρισμένως δι' ἕκαστον ἔτος. Τὸ ἔργον τοῦτο, ἀνερχόμενον εἰς 4.744 σελίδας, τυγχάνει ταμεῖον τοῦ Ὑπικοῦ μέρους τῶν ἱ. Ἀκολουθιῶν ἑκάστου ἔτους καὶ περιληπτικὸς χρονικογράφος τῆς κινήσεως καὶ διοικητικῆς συνθέσεως τῆς ἀνὰ τὴν οἰκουμένην Ὀρθόδοξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, καὶ εἰδικῶς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰδικώτερον τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Δι' αὐτοῦ τοῦ ἔργου ὁ ἀείμνηστος κατέστη πασίγνωστος εἰς τοὺς Ἐκκλησιαστικοὺς κύκλους, ὡς προανέφερον, ἔτυχε δὲ κατ' ἐπανάληψιν εὐαρεσκείων τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος κ.λπ.³.

Β'. Μουσικά.

31. «Τὸ Μουσικὸν μέρος τοῦ τελουμένου ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου (παρὰ τὴν Ἀκρόπολιν) κατὰ τὴν ἑσπέραν τῆς ΚΘ Ἰουνίου εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Α' κηρύγματος τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου ἐν Ἀθήναις Πανηγυρικοῦ Ἑσπερινοῦ», ἐν Ἀθήναις.

32. «Ἀνοιξαντάρια εἰς ἦχον Πλάγιον τοῦ Α' καὶ ἄλλοι: τινὲς ὕμνοι», Ἀθήναι, 1929, (πολυγραφημένον).

(3) Κατ' ἀπομίμησιν ἢ κατ' ἀντιγραφὴν τοῦ «Ἐγκολπίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου» τούτου ἐξεδόθησαν δύο ἐν Ἀθήναις, ὑπὸ τοῦ ἐκδοτικοῦ οἴκου «Ἀστὴρ» Ἀλ. καὶ Ε. Παπαδημητρίου (κατὰ τὰ ἔτη 1949 - 1951) καὶ ὑπὸ τοῦ Γεωργίου Μπεκατώρου («Τάξις τῶν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν κ.λπ.», ἀπὸ τοῦ ἔτους 1951 καὶ ἑξῆς), ἐν δὲ ἐν Λευκωσίᾳ τῆς Κύπρου (ἀπὸ τοῦ ἔτους 1946 κ. ἑξ.) ὑπὸ τοῦ Χρηστάκη Ἀγαπίου. Ἀπὸ τοῦ ἔτους 1954 τὸ «Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον» ἐκδίδεται «Ἐπιστασίᾳ Συνδικτικῆς Ἐπιτροπῆς».

33. «Ἀκολουθία Πανηγ. Ἑσπερινοῦ ἐν τῷ Ἀθηνῶνσι πανσέπτῳ Ἱ. Ναῷ Μητροπόλεως — Ὁ Εὐαγγελισμὸς — τῆ Κυριακῆ, 12 Ὀκτωβρίου, 1930, ὥρα 6.30, μ.μ. ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Γ' Διεθνoῦς Βυζαντινολογικοῦ Συνεδρίου».

34. «Ὁ Ἀκάθιστος ὕμνος εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον, προσετέθησαν δὲ καὶ τὰ Δοξαστικά Ἑσπερινοῦ καὶ Αἴνων τοῦ Εὐαγγελισμοῦ μετὰ τῶν Προσμοίων τῶν Αἴνων, δύο ὕμνοι εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον καὶ τὸ καίμενον δύο Κανόνων τῆς Ἀκαθίστου, ὧν ὁ εἰς ἀνένδοτος», Ἀθήναι [1931].

35. «Τριώδιον» (σελίδες 488), Ἀθήναι, 1931.

36. «Ἡ Ἀγία καὶ Μεγάλη Ἑβδομάς» (σελίδες 420), Ἀθήναι, [1934].

37. «Πεντηχοστάριον» (σελ. 336), Ἀθήναι, 1935.

38. «Δοξολογία: εἰς Ἐθνικὰς Βασιλικὰς ἑορτὰς καὶ Πολυχρονισμοὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως ἡμῶν», Ἀθήναι, 1936.

39. «Πολυχρονισμοὶ τῆς Α.Μ. τοῦ Βασιλέως ἡμῶν κατὰ τὴν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου ὁρισθεῖσαν νέαν διατύπωσιν», Ἀθήναι, 1938.

Ἀνέκδοτα Μουσικά ἔργα αὐτοῦ εἶναι τὰ ἐπόμενα: Τὰ ἑνδεκα Ἑσθινά, Δοξολογία, Ἀνθολογία τῶν Ἀκολουθιῶν Ἑσπερινοῦ, Ὄρθρου καὶ Λειτουργίας τοῦ ὄλου ἐνιαυτοῦ, Ἀκολουθία τῶν ἀκινήτων ἑορτῶν τῶν 12 Μηνῶν καὶ Ἐπίτομον Ἀναστασιματάριον.

Γ'. Προσευχητικά.

40. «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαζομένου Χριστιανοῦ». Εἰς ἀγγελίαν περὶ αὐτοῦ, δημοσιευομένην εἰς τὸ ἔσθθον μέρος τοῦ τελευταίου ἐξωφύλλου τοῦ «Ἐγκολπίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου τοῦ ἔτους 1929» ὡς ἑξῆς ἐκτίθεται ὁ σκοπὸς τοῦ «Ἐγκολπίου Ἐκκλησιαζομένου Χριστιανοῦ». «Ὁ Ἐκκλησιαζόμενος Χριστιανὸς κρατῶν αὐτὸ ἀνὰ χεῖρας ἐν τῷ Ναῷ καὶ μετὰ προσοχῆς παρακολουθῶν δι' αὐτοῦ τὰ ἐν τῷ Ναῷ τελούμενα, οὐ μόνον θ' ἀποφεύγῃ τὰς συνομιλίας καὶ τὰς ἐκ τούτων ἀναρμόστους εἰς τὴν ἱερότητα τοῦ χώρου ἀταξίας, ἀλλὰ κατανοῶν τὰ ἀναγινωσκόμενα καὶ ψαλλόμενα θ' ἀποκομίσῃ τὴν διὰ τῆς δημοσίας λατρείας ἐπιδιωκόμενην ὠφέλειαν». Ἐξεδόθη δις.

41. «Διάταξις τῶν καθ' ἡμέραν Ἱερῶν Ἀκολουθιῶν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς», Ἀθήναι, 1937 Ἐξεδόθη τὸ τρίτον ἐν ἔτει 1955.

42. «Ἀκολουθία τοῦ Ἐπιταφίου Θρήνου ἡτοὶ ὁ Ὄρθρος τοῦ Ἁγίου καὶ Μεγάλου Σαββάτου καὶ τὰ Ἐγκώμια τοῦ Ἐπιταφίου», ἐν Ἀθήναις.

43. «Μικρὰ Ἱερά Σύνοψις περιλαμβάνουσα Πέντε Ἱεράς Ἀκολουθίας: 1) Τὴν Θείαν Λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων. 2) Τὸ Μικρὸν Ἀπόδειπνον. 3) Τὸ

Ἀκάθιστον Ὕμνον. 4) Τὸν Ἐπιτάφιον Ὁρῆγον καὶ 5) Τὸς δύο Παρακλητικούς Κανόνας εἰς τὴν Ὑπεραγίαν Θεοτόκον», Ἀθήναι, 1953. Διετέθη «ὕπερ ἀνεγέρσεως τοῦ Ἱ. Ναοῦ Ἁγίου Δημητρίου - Ἀμπελοκήπων».

Ἐκτὸς ὅμως τούτων, ἐπιμελεῖα καὶ ἐπιστάσις αὐτοῦ ἐξεδόθησαν τὰ κάτωθι ἔργα:

α'. Μητροπολίτου Πλωμαρίου Κωνσταντίνου Γ. Κοιδάκη «Κώδιξ τῆς Ὁρθόδοξου Χριστιανικῆς Πίσσεως ἤτοι ἐκτενῆς Ὁρθόδοξος Χριστιανικὴ Κατήχησις ἀπολογητικὴ καὶ πολεμικὴ» (μέρος Δογματικόν, μέρος Ἡθικόν καὶ Ἱστορικόν), Ἀθήναι 1933, (σελίδες 872 + ιδ' + δ' + η').

β'. Ἰωάννου Πρωθιερέως τῆς Κρονστάνδης «Ἡ ἐν Χριστῷ ζωὴ», κατὰ μετάφρασιν ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ ὑπὸ Μ. Ἀρχιμ. Μιχαὴλ Κωνσταντινίδου Προϊσταμένου τοῦ ἐν Λονδίῳ Ἑλληνικοῦ Καθηδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας (νῦν Μητροπολίτου Κορινθίας), Ἀθήναι: 1939.

γ'. Ἰωάννου Γ. Παναγιωτίδου Διδασκάλου τοῦ Ἐθαγγελίου, Καθηγητοῦ τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς «Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὸν Ἱερὸν Ἀμβώνα» ἐκδόσεις Β', Ἀθήναι 1948.

Τέλος ἀξιοπρόσεκτον εἶναι τὸ ἐν τῷ περιοδικῷ «Ἐκκλησία» (ἔτος Δ', 1926, σελ. 99 - 101) δημοσιευθὲν ἄρθρον αὐτοῦ ὑπὸ τὸν τίτλον «Μετάθεσις ἐορτῶν», ὡραῖον δὲ τὸ ὑπ' αὐτοῦ ποιηθὲν Ἀπολυτίκιον τοῦ Ἁγίου Αἰμιλιανοῦ, χάριν τοῦ ἐν Ἀθήναις Φερωνύμου Ἱεροῦ Ναοῦ, ἐγκριθὲν ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου⁴.

*

**

Εἰς τὰ ὡς ἄνω ἔργα αὐτοῦ ὑπάρχουσι ἐγκατεσπαρμέναι σκέψεις, γνώμαι, ἐκφράσεις κ.λ.π. ἐκ τῶν ὀποίων μαρτυρεῖται ἡ βαθεῖα ἀφοσίωσις αὐτοῦ εἰς τὸν Θεόν, ἡ ἀγάπη αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἡ εὐγένεια τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ καὶ ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τῆς ὡραίας ψυχῆς αὐτοῦ.

Πολλάκις εὐχαριστεῖ τῷ Θεῷ ἀνθ' ὧν εὐεργεσιῶν ἔτυχε παρὰ τῆς Προνοίας Αὐτοῦ. «Δόξαν καὶ εὐχαριστίαν καὶ προσκύνησιν — λέγει — ἀναπέμπω τῷ ἐν Τριάδι Πανοικτίρμονι Δημιουργῷ ἡμῶν Θεῷ, ὅτι ἠδύδωκε γὰ μοὶ χάρισιν ζωὴν ἐνός ἔτι τετάρτου αἰῶνος καὶ ἀξιῶσιν με ἵνα προβῶ εἰς τὴν ἐκδοσιν τοῦ πάροντος εἰκοστοῦ πέμπτου τεύχους τοῦ Ἑγκολπίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολόγιου μου... εἴη εὐλογημέ-

(4) Ἔχει ὡς ἐξῆς. Ἔχος δ', «Ταχὺ προκατάλαβε».

Ἄθέων τὰ εἶδωλα τῇ σφύρα σὺ καθελὼν, βασάνους ὑπέμεινας ὑπὲρ Χριστοῦ ἐναθλῶν, καὶ τύραννον ἡσυχνας. Ἔχων ὄν παρρησίαν, ἐκτενωθὲς ἐκδυσώπει σῶζεσθαι ἐκ κινδύνων τοῦς τιμῶντας σου πόθῳ τὴν ἄθλησιν Αἰμιλιανὲ Μάρτυς ἀοίδιμε». Βλέπε «Ἑγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1937, καταρτισθὲν ὑπὸ Ἐμμ. Φαρλέκας», σελίς 89.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Ι. ΦΑΡΛΕΚΑΣ
Πρωτονοτάριος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν
(1877 — 1958)

γον τὸ ὑπερύμνητον καὶ ὑπερένδοξον Ὄνομα Αὐτοῦ⁵.

Περὶ τῆς προσευχῆς γράφει τὰ ἐξῆς ἀποφθεγματικά. «Ἡ προσευχὴ εἶναι ὑπερτάτη εὐεργεσία τοῦ Θεοῦ πλήρης ἀγάπης πρὸς τὸν ἄνθρωπον, ἀπαραίτητον καταφύγιον ἡμῶν κατὰ τὰς εὐτυχεῖς περιστάσεις καὶ πρὸ πάντων κατὰ τὰς δυστυχίας, στενοχωρίας καὶ θλίψεις...»⁶.

Περὶ δὲ τῆς Θείας Εὐχαριστίας: «Πλανῶνται ὅσοι φρονοῦν ὅτι εἶναι ἀδύνατος ἡ μεταβολὴ τοῦ Ἄρτου εἰς Σῶμα καὶ τοῦ Οἴνου εἰς Αἷμα τοῦ Χριστοῦ. Ἐάν ἀπλῆ ὑπογραφή ἐνός ὑπουργοῦ καὶ ἐνός διοικητοῦ Ἑθνικῆς Τραπεζῆς ἀπλοῦν τεμάχιον χάρτου μεταβάλλῃ εἰς νόμισμα τοῦ ἐπ' αὐτοῦ ἀναγεγραφομένου

(5) «Ἑγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ Διεσέκτου ἔτους 1948» σελίς 3. — «Ἑγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1953», σελίς 4.

(6) «Μικρὰ Ἱερὰ Σύνοψις περιλαμβάνουσα Πέντε Ἱερὰς Ἀκολουθίας κλπ.», Ἀθήναι: 1953, σελίς 3.

ποσοῦ, τὸ "Ἅγιον Πνεῦμα εἶναι ἀνίκανον νὰ μεταβάλλῃ εἰς Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Χριστοῦ τὰ προσκομιζόμενα εἶδη τοῦ ἄρτου καὶ οἴνου;"⁷.

Ἄλλαχοῦ ὑπογραμμίζει τὴν ἀνυπέροχτον σπουδαιότητα τὴν ὁποῖαν ἔχει ἡ συνεχὴς ἀνάγνωσις καὶ μελέτη τοῦ Ψαλτηρίου τοῦ Δαβὶδ, καὶ λέγει ὅτι οἱ Κληρικοί δέον νὰ ἔχωσι τοῦτο «ἐγκόλπιον ἱερόν καὶ συνέκδημον πολύτιμον» καὶ ὅτι «ὀφείλουσι νὰ μὴ παραλείπωσι τὴν τούτου ἀνάγνωσιν ἔν τε ταῖς κατ' ἰδίαν πρὸς Κύριον ἐντευξέσιν αὐτῶν καὶ κατὰ τὰς ὑπὸ τοῦ Τυπικοῦ ὀριζόμενας περιπτώσεις τῆς δημοσίας θείας Λατρείας»⁸.

«Ἀκριβῶς — ὡς ὁ ἴδιος γράφει — ἀφωσιωμένους εἰς τὰς σεπτὰς παραδόσεις» τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, ἀπέφυγε πᾶν τὸ ὀθνεῖον εἰς τε τὰς περὶ τὴν Ἐκκλησιαστικὴν Μουσικὴν ἐργασίας καὶ εἰς τὰς λοιπὰς διατριβὰς αὐτοῦ περὶ ὧν ἀνωτέρω ὁ λόγος. Συγκεκριμένως περὶ τῆς Μουσικῆς παραδόσεως ἀναφέρει ταῦτα: «Πιστεύω ὅτι ἡ μελοποίησις δὲν εἶναι τόσο προσωπικὴ δημιουργία, ὅσον μουσικὴ παράδοσις τῆς Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας, ἀφ' ἧς ἀσυγγνώστως ἐξετροχιάσθησαν νεωτερισταὶ τινες ἱεροφάλατοι καὶ μουσικοδιδάσκαλοι τῶν Ἀθηνῶν. Ἐκαστος αὐτῶν συγγράφει, μελοποιεῖ καὶ ψάλλει κατὰ τὸ δοκοῦν, ἄνευ πειθαρχίας εἰς τὴν ἀρχαιοπρεπῆ μουσικὴν γραμμὴν, ἣτις ἐκφράζει τὴν σοβαρότητα τοῦ ἕθους τῆς ὀρθοδόξου χριστιανικῆς ψυχῆς, διαθέτουσα αὐτὴν εἰς κατάνυξιν καὶ γεννώσα συγκινήσεις, ἐν οἷς αἰσθάνεται τὴν ἀπήχησιν τῶν εὐσεβῶν ὀρθοδόξων αἰσθημάτων. Καὶ θὰ ἦτο καιρὸς νὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὴν τραγελαφικὴν παραμόρφωσιν τῶν Βυζαντινῶν μας μελωδιῶν ὑπὸ μίαν τετράφωνον κακοτεχντροπίαν, ἣν — ἐπαναλαμβάνω νὰ εἶπω — χαρακτηρίζει ἀσύνητος ἐκτροχιασμὸς ἐκ τῆς παραδόσεως, τὴν ὁποῖαν οὐδόλως δικαιούμεθα νὰ θίξωμεν παραμορφοῦντες τὴν θρησκευτικὴν αὐτῆς φυσιογνωμίαν. Ἀντιθέτως, αὕτη στερεοποιηθεῖσα διὰ τῶν αἰώνων δέον ν' ἀποτελέσῃ θέμα σοβαρᾶς καὶ φιλοστόργου μελέτης πρὸς διατήρησιν τῆς κληρονομηθείσης προγονικῆς παρακαταθήκης. Καὶ μόνη ἡ ἰδέα ὅτι αἱ παραδεδομένα ἡμῖν Ἐκκλησιαστικὰ μελωδία ἐδημιουργήθησαν εἰς ἐποχὴν μουσικοπαθῶν ἐξάρσεων καὶ ἐμπνεύσεων, εἰς ἐποχὴν δημιουργίας μιᾶς ὀλοκλήρου θρησκείας, δέον νὰ ἐμπνεύσῃ ἡμῖν ἄπειρον σεβασμὸν πρὸς τὴν Μουσικὴν καὶ ἀποτρέψῃ ἀπὸ τῶν σφαιερῶν νεωτερισμῶν, εἰς οὓς ἐξετροχιάσθησαν οἱ διάφοροι τῶν Ἀθηνῶν Ὑμνοδοῖ, μηδὲλως λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν ὅτι πρόκειται περὶ προγονικοῦ κειμηλίου, ὅπερ διασωθῆν μέχρῃς ἡμῶν ὑπὸ τῆς Ἁγίας Μητρὸς ἡμῶν Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας θεωρεῖται καὶ κτῆμα παγκόσμιον»⁹.

(7) «Μικρὰ Ἱερὰ Σύνοψις περιλαμβάνουσα Πέντε Ἱερὰς Ἀκολουθίας κλπ.», Ἀθήναι 1953, σελίς 4 — 5.

(8) «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1954», σελίς 11.

(9) «Τριῶδιον», Ἀθήναι 1931, σελίς στ' — ζ'. «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλῃ Ἐβδομάς», Ἀθήναι (1934), σελ. ε'. «Πεντηκοστήριον», Ἀθήναι 1935, σελίς ιγ', ιδ'.

Ὄρθῃ κυριολεκτικῶς διὰ τὴν βεβήλωσιν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς καὶ διὰ τὴν περιφρόνησιν αὐτῆς ὑπὸ νεωτεριστῶν ἱεροφάλατων.

Ἀκριβῶς δὲ ἡ λατρεία αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ ἡ ἀφοσίωσις αὐτοῦ πρὸς τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας, συνετέλεσαν, ἵνα εἰς τὸ «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον» αὐτοῦ καταχωρισθῶσιν ἄπειροι ὁδηγίαὶ «Τυπικοῦ» καὶ ἱεροεπισκοπικοῦ χαρακτῆρος, οὐδαμῶς ἀποκλίνουσαι τῆς Ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἧς ἐτύγχανε γνώστης βαθύτατος. Σημειωτέον ὅτι ἀποδοκιμάζει, μετὰ τῆς Ἐκκλησίας, τὸ ψάλλειν εἰς τοὺς ἱεροὺς Ναοὺς τὰ Ἐπιτάφια Ἐγκώμια τῆς Παναγίας τῇ 15 Αὐγούστου. «Τὸ ἔθιμον τοῦτο — γράφει — καίπερ πρὸς τιμὴν τῆς Θεοτόκου γινόμενον, ἐπισήμως ἀποδοκιμάζει, ὡς καινοφανές, καὶ αὐστηρῶς ἀπαγορεύει ἡ Ἐκκλησία»¹⁰.

Ὡς ἀνὴρ ὑπακοῆς εἰς τὰ κελεύσματα τῆς Ἐκκλησίας, συνιστᾷ τοῖς Παλαιοημερολογίταις νὰ γνωρίσωσι τὰς ἐν τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ κρήσεις τοῦ Κυρίου, τὰς ἀφορώσας εἰς τοὺς μὴ σεβομένους τὰς ἀποφάσεις τῆς Ἐκκλησίας διὰ τὸ Ἡμερολόγιον¹¹. Πρὸς ἀποφυγὴν δὲ ἀκριβῶς τῆς, ἅμα τῇ ἐφαρμογῇ τοῦ διορθωμένου Ἡμερολογίου (23 Μαρτίου 1924), ἐπικρατησάσης ἀνωμαλίας ἐν τοῖς ἱεροῖς ναοῖς περὶ τὴν διεξαγωγὴν τῆς θείας λατρείας, «ἄλλα ἀντ' ἄλλων» ἀναγιγνωσκόμενων καὶ ψαλλομένων ἐν αὐτοῖς, ἐξέδοτο τὸ διαληφθὲν «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον» αὐτοῦ, τῆς ἐκδόσεως συνεχιζομένης μέχρι σήμερον, μετὰ τὴν ἐπὶ μίαν τριακονταετίαν ὑπ' αὐτοῦ γενομένην ἐκδόσιν (1924 - 1953).

Πλήρης ὦν ἀγάπης πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἦτο καὶ πλήρης φιλοπατρίας ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. Χαρακτηριστικὸν εἶναι τὸ γεγονός ὅτι εἰς τὸ «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1941», (σελ. 143 - 146) καταχωρίζει κατάλληλα Ἁγιογραφικὰ χωρία «ἐπὶ τῇ ἐνάρξει τοῦ ὑπὸ τῆς Ἰταλίας κηρυχθέντος κατὰ τῆς Ἑλλάδος ἀδίκου καὶ ἀσεβοῦς πολέμου 28 Ὀκτωβρίου 1940», τὰς φωτογραφίας τῶν ἀειμνήστων Βασιλέως Γεωργίου τοῦ Β' καὶ Ἰωάννου Μεταξᾶ, ἐν τῷ δὲ πλασίῳ τὰ ἐξῆς: «Τῶν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατριδος ἐνδόξως ἀγωνισμένων καὶ πεσόντων, Αἰωνία ἡ μνήμη». Ἐδημοσίευσε δὲ πρῶτος αὐτὸς ἀριθμητικὴν στατιστικὴν τῶν «ἐν ἀπάσαις ταῖς Ἐπαρχίαις φονευθέντων κατὰ τὴν ἐμπόλεμον καὶ τὴν ἀνώμαλον Ἑθνικὴν περίοδον Κληρικῶν. Τόσον τοὺς φονευθέντας Κληρικούς, ὅσον καὶ τοὺς φονευθέντας λαϊκοὺς «ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς», ὡς ὑποστάντας μαρτυρικὸν θάνατον παραλληλίζει πρὸς τοὺς Ἁγίους Μάρτυρας τῆς πίστεως κατὰ τοὺς ἀπεινεῖς διωγμοὺς τῶν Χριστιανῶν, σημειῶν ὅτι ὁ μαρτυρικὸς αὐτῶν θάνατος

(10) «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1938», σελίς 105.

(11) «Ἐγκόλπιον Ἐκκλησιαστικῶν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1933», σελίς 156, 158. — «Ἐγκόλπιον Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1924», ἐν ἀρχῇ.

υπήρξεν ἀγριώτερος καὶ ὀδυνηρότερος «ἐν μέσῳ εἰκοστικῶ αἰῶνι»¹².

Εὐγενής, ἀπὸ ἀνατροφῆς, ἀγωγῆς καὶ παιδείας θρησκευτικῆς, ὑπῆρξεν ἀριστοκράτης ἐν παντί καὶ πλήρης ἐξυπηρετικότητος πάντοτε ἐπ' ἀγαθῷ. Αἱ ἀφιερώσεις ἐπὶ τῶν περισσοτέρων ἐκ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ εἶναι δηλωτικαὶ τῆς εὐγενοῦς ψυχῆς αὐτοῦ, τῆς εὐγνώμονος καρδίας αὐτοῦ καὶ τῆς πληροῦσης τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ χριστιανικῆς ἀγάπης. Εἰς τὸ Μουσικὸν ἔργον αὐτοῦ «Ἡ Ἁγία καὶ Μεγάλη Ἐβδομάς» τὴν ἐξῆς δέξασιν ἀπευθύνει, ὑπὸ τύπον ἀφιερώσεως: «Μνήσθητι δέ, Κύριε, ἐν τῇ Βασιλείᾳ Σου τῶν ἐν εὐσεβείᾳ καὶ πίστει τῇ πρὸς Σὲ τελειωθέντων καὶ ἐπωφελῶς ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους ἀγωνισαμένων ἀειμνήστων Γερόντων μου Σεβασμιωτάτων Μητροπολιτῶν Ἐφέσου κυροῦ Ἰωακείμ καὶ Ἡλιοπόλεως κυροῦ Ταρασίου, τῶν ἐμῶν γονέων Ἰωάννου καὶ Θεοδώρου καὶ τῶν διδασκάλων μου Ἐμμανουὴλ Ἀντωνάκη, Ἰωάννου Ἰωαννίδου, Θωμᾶ Πουσίου, Μιλτιάδου Οἰκονομίδου, ὁ ταπεινὸς ἱκέτης καὶ δούλος Σου Ἐμμανουὴλ Ι. Φαρλέκας».

Εἰς τὴν εὐγένειαν δὲ καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τοὺς φίλους του, ὀφείλεται τὸ πλῆθος τῶν διαφημίσεων, τῶν διδολοκισιῶν καὶ τῶν ἀγγελιῶν τὰς ὁποίας ἐγκατέσπειρε κυριολεκτικῶς εἰς ἅπαντα τὰ τριάκοντα τεύχη τοῦ «Ἐγκολπίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου» αὐτοῦ, καὶ ἐντὸς τοῦ κειμένου καὶ ἐπὶ τῶν ἐξωφύλλων αὐτῶν.

**

Δι' ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω καλὰ καὶ ὠφέλιμα, μεθ' ὧν συνεδέθη καὶ ἄτινα προσήνεγκεν ὁ ἀείμνηστος ἔτυχε κοινῆς ἀναγνωρίσεως καὶ ἀπεσπάσατο τοὺς δικαίους ἐπαίνους. Ἦδη ὁ παρ' ὧ τὸ πρῶτον ὑπῆρέτησε Μητροπολίτης Ἡλιοπόλεως Ταράσιος προσωνόμαζεν αὐτὸν «Ὁξυγράφων Γραμματέα». Ὁ Πατριάρχης τῶν Ἱεροσολύμων Δαμιανός, διὰ τοῦ ἀπὸ κς' Δεκεμβρίου τοῦ 1913 «Ἐπιδραβευτηρίου γράμματός» αὐτοῦ ἀνηγόρευσε αὐτὸν «Σταυροφόρον τὸ Ὁ Παναγίου Τάφου», ἀπονείμας αὐτῷ «ἱερὸν Σταυρὸν ἐν ᾧ ἐντεθησαύριστα τεμάχιον Τιμίου Ἐύλου, ἐφ' οὗ ἐσταυρώθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ Κύριος, ἵνα φέρῃ αὐτὸν ἐπὶ τῷ στήθει ἀνηρητημένον, εἰς ἁγιασμόν, σκέπην αὐτοῦ καὶ βοήθειαν»¹³. Τὸν Τι-

μιον ταῦτον Σταυρὸν ἔφερον ὁ ἀείμνηστος καὶ ὅτε ἐφυλακίσθη ὑπὸ τῶν Τούρκων, ὡς προανέφερον.

Ὁ δὲ ἀοίδιμος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χρυσόστομος Παπαδόπουλος εἰς τὸ ἀνωτέρω δημοσιεύμενον «δωρητήριο γράμμα» αὐτοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου ἀπένευμεν αὐτῷ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ὀφφίκιον τοῦ Πρωτονοταρίου τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν, ἐπαίνει «τὴν μακρὰν καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν» αὐτοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, «τὴν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ἀφοσίωσιν, τὴν εὐσέβειαν καὶ τὸν ἐνάρετον βίον, τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς Βυζαντινῆς Ἐκκλησιαστικῆς Μου-

μένης καὶ εὐλαβῶν λίαν ἐμπορομένης πρὸς τὴν Ἁγιωτάτην τῶν Ἐκκλησιῶν Μητέρα διαθέσεων, δίκαιον ἐλογισάμεθα ἀναριθμησάμεθα αὐτὴν τοῖς τοῦ Παναγίου Τάφου Σταυροφόροις. Τοῦτ' οὖν καὶ ποιήσαντες καὶ ἀποστέλλοντες αὐτῇ σὺν τῷ Ἐπιδραβευτηρίῳ Γράμματι τὸν Χρυσὸν Σταυρὸν τοῦ Παναγίου Τάφου, ἐν ᾧ ἐντεθησαύριστα τμήμα γνήσιον τοῦ Τιμίου Ἐύλου τοῦ Ζωοποιοῦ Σταυροῦ ἐφ' οὗ ὄφωθεῖς ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Σωτὴρ πάντας εἴλκυσε πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἐκ θανάτου πρὸς ζωὴν ἀνήγαγε τὴν αἰώνιον, συγχαίρομεν μὲν αὐτῇ ἀπὸ καρδίας ἐπὶ τῇ τιμῇ ἧς ἀξιοῦται παρὰ τῆς Προσβυγενοῦς ἐν Σιών Ἐκκλησίας, ὀλοφύχως δὲ τοῦ Κυρίου δεόμεθα ἀναδείξαι αὐτῇ τὸν δεωρημένον Τιμίον Σταυρὸν θησαυρὸν ἀδαπάνητον οὐρανίων ἐλλογιῶν, σκέπην καὶ κραταίωμα κατὰ παντὸς ἐναντίου συμπύματος, ὑπόθεσιν ἐνισχύσεως ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἀρετῇ καὶ ὑπόμνησιν διηνεκῆ τῆς Γερασμιωτάτης τῶν Ἐκκλησιῶν Μητρὸς καὶ τοῦ Παναγίου Τάφου τοῦ Κυρίου, Ὁ ἡ χάρις καὶ ἡ εὐλογία εἶεν διὰ παντὸς μετ' αὐτῆς.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱεροσολήμ, α' Ἰγ, Δεκεμβρίου κς'

† Ὁ Ἱεροσολύμων ἐν Χριστῷ εὐχέτης».

δ.—«Δαμιανὸς ἐλέφ Θεοῦ Πατριάρχης τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱεροσολήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Ἄριθμ. 1393

Ἡ Μετριότης Ἡμῶν διὰ τοῦδε τοῦ Πατριαρχικοῦ Ἡμῶν Ἐπιδραβευτηρίου Γράμματος ποιούμεθα δῆλόν, ὅτι τὸν Ἐντιμότατον Κύριον Ἐμμανουὴλ Φαρλέκην, Ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἐφέσου, λίαν Ἡμῶν ἀγαπητὸν καὶ περισπούδαστον ἐν πνεύματι υἱόν, ἄνδρα εὐσεβείᾳ τε διαπρέποντα καὶ ἀρεταῖς διακρινόμενον, εὐλαβεῖάν τε καὶ ζῆλον μέγαν ὑπὲρ τῆς Ἁγιωτάτης τῶν Ἐκκλησιῶν Μητρὸς ἐνδεικνόμενον, ἀνηγορεύσαμεν

Σταυροφόρον τοῦ Παναγίου Τάφου, ἀπονείμαντες αὐτῷ ἱερὸν Σταυρὸν, ἐν ᾧ ἐντεθησαύριστα τεμάχιον Τιμίου Ἐύλου, ἐφ' οὗ ἐσταυρώθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν καὶ Κύριος, ἵνα φέρῃ ἐπὶ τῷ στήθει ἀνηρητημένον, εἰς ἁγιασμόν, σκέπην αὐτοῦ καὶ βοήθειαν.

Εἰς ἐνδειξίν οὖν καὶ παράστασιν τοῦ πράγματος ἀπολέλυται τὸ Πατριαρχικὸν Ἡμῶν Ἐπιδραβευτήριο τοῦτο Γράμμα, φέρον τὴν ὑπογραφήν Ἡμῶν καὶ σσημασμένον τῇ Ἱμετέρᾳ Πατριαρχικῇ σφραγίδι.

Ἐν τῇ Ἁγίᾳ Πόλει Ἱεροσολήμ α' Ἰγ, μηνὸς Δεκεμβρίου κς'

† Ὁ Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δαμιανός, ἀποφαίνεται».

Π. Σφραγίς

ΔΜ ΝΣ
ΠΤ ΧΣ
ΙΡΣ ΔΜΝ

1897».

(12) «Ἐγκολπίον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ 1946», σελίς 113 κ. ἐξῆς.

(13) Τὰ σχετικὰ Πατριαρχικὰ γράμματα τῆς ἀναδείξεως ταύτης ἔχουσιν ὡς ἐξῆς:

α.—«Δαμιανὸς ἐλέφ Θεοῦ Πατριάρχης τῆς Ἁγίας Πόλεως Ἱεροσολήμ καὶ πάσης Παλαιστίνης.

Ἄριθμ. Πρωτ. 1951

Ἐντιμότατε Κύριε Ἐμμανουὴλ Φαρλέκα, Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ἐφέσου, υἱὲς ἐν Χριστῷ ἀγαπητῆς τῆς Ἡμῶν Μετριότητος. Τὴν Ἱμετέραν λίαν Ἡμῶν ἀγαπητὴν Ἐντιμότητα πατρικῶς εὐχόμεθα καὶ εὐλογοῦμεν.

Ἀκριβῶς πεπληροφόρημένοι περὶ τῆς Ἱμετέρας ἀγαπητῆς Ἡμῶν Ἐντιμότητος ὡς τ' εὐσεβείᾳ τε καὶ ἀρετῇ κοσμου-

ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΙΣ ΤΟΥ Α' ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ ΤΗΣ ΓΕΝΕΣΕΩΣ*

Ἡ σταθερὴ ἀρχὴ καὶ αἰμειοταβληταί.

Ὅταν ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἤνοιξε τοὺς ὀφθαλμοὺς του ἀντίκρουσε τὸν Δημιουργόν του ἀπὸ τότε, τὸ πρῶτον ἐνσυνείδητον βλέμμα κάθε ἀνθρώπου, καταταίνει διὰ μέσου τοῦ ὕλικου σύμπαντος πρὸς τὸ πρῶτον καὶ τὸ ἔσχατον ὄν τῆς ἀναφορᾶς του, τὸν Θεόν. Αὐτὸ τὸ ἀκρότατον ὄν τῆς ἀναφορᾶς καὶ τῆς ἐξαρτήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὁ Θεός, προσφέρεται a priori εἰς τὸν ἄνθρωπον ὑπὸ τῆς Γενέσεως, ὡς «σταθερά»¹, ὡς ὄντολο-

* Τρεῖς διαλέξεις ἐκφωνηθεῖσαι, τὴν 2αν Δεκ. 1975, τὴν 13ην Ἰαν. καὶ τὴν 27ην Φεβρ. 1976, εἰς τὴν Ε.Φ.Α.

1. Ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται μὲ τὴν ἐννοίαν τοῦ ἀναλλοίωτου καὶ ἀτρόπου.

σικῆς καὶ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῆς ἀκραιφνῆ ζῆλον» αὐτοῦ. Εἰς δὲ τὴν ἔντυπον αὐτοῦ «Ἐκθεσίαν πεπραγμένων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν 1926» (σελίς 23) τὰ ἐξῆς ἀναγράφει περὶ τοῦ Ἐμμανουὴλ Φαρλέκα: «...τοῦ εὐσεβοῦς καὶ ἀκαταπονήτου τούτου ἀνδρός ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, τοῦ πρὸς τοῖς ἄλλοις συντάσσοντος καὶ καταρτίζοντος τὸ γνωστὸν Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον, ὅπερ τσσαύτης χρησιμότητος καὶ ὠφελείας πρόβλεπον ἀποβαίνει εἰς τοὺς κληρικοὺς ἀπάσης τῆς Ἑλλάδος». Εἰς δὲ τὴν «Ἐκθεσίαν πεπραγμένων τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν 1928» (σελίς 4) τὰ ἐπόμενα περὶ αὐτοῦ καταχωρίζει: «Ἐξαιρετικῶς ὄλως ὑπηρεσίας προσφέρει εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ὁ Γραμματεὺς κ. Ἐμμ. Φαρλέκας διὰ τοῦ ζήλου αὐτοῦ καὶ διὰ τῆς πείρας τῶν Ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων».

Ὁ Μητροπολίτης Πλωμαρίου (μετὰ ταῦτα Κίτρους) Κωνσταντῖνος Κοιδάκης ἐγκωμιάζει τὸν αἰμειωστὸν ὡς «θεόφρονα καὶ εὐσεβῆ, καὶ ἀγαθὸν καὶ πρὸς πάντα καλόν...»¹⁴. Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος πολλακίς ἐξέφρασε τὴν εὐαρέσκειαν αὐτῆς ἐπὶ τῇ ἐκδόσει τοῦ «Ἐγκολπίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου» καὶ συνέστησεν αὐτὸ ὡς τὸ μόνον ὑπ' αὐτῆς ἐγκεκριμένον πρὸς χρῆσιν τοῦ ἱεροῦ Κλήρου¹⁵. Ὁσαύτως καὶ ἡ Ἱερά Σύνοδος τοῦ σε-

(14) Μητροπολίτου Πλωμαρίου Κωνσταντίνου Κοιδάκη «Κώδιξ τῆς Ὁρθοδόξου Χριστιανικῆς πίστεως κ.λ.π.», Ἀθῆναι 1933, σελίς ἰδ'.

(15) «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ Δισέκτου ἔτους 1948», σελ. 2. — «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1953», σελ. 3. — Βλέπε καὶ «Αἱ Συνοδικαὶ Ἐγκόλιον τόμος Β' (1934 - 1956)». Ἀθῆναι 1956, (ἐπιμελεῖα Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Θέμελη Ἀρχιγραμματέως τῆς Ἱερᾶς Συνόδου), σελ. 555, 647, 693, 776, 799, 825, 862, 865.

γικὴ ἀρχὴ κατανοήσεως τοῦ κόσμου καὶ τοῦ φαινομένου τῆς ζωῆς. Ἀλλ' αὐτὴ ἡ «σταθερά» προσφέρεται εἰς τὴν γνῶσιν διὰ πολλῶν φυσικῶν «μεταβλητῶν»².

Ὁ Θεός, ὡς δρῶσα προσωπικὴ ὄντοτης, καθίσταται προσιτὸς διὰ τῶν ἔργων, τὰ ὅποια πράττει. Ἐὰν ἀφαρέσωμεν τὴν δι' ὀρατῶν ἔργων ἐκδηλουμένην θεϊκὴν δραστηριότητα, ὡς αὕτη ἐμφανίζεται εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲν περὶ Θεοῦ ἐμπειρικὸν γνωρίζομεν. Καὶ αὐτὸς ὁ ὅρος «Θεός» εἶναι λέξις ἀνευ νοήματος. Διὰ τὴν αἰτιότητα ὡς «νοῦς καὶ λόγος ἡ θεότης» (Γρ. Νύσσης 33, 137) δὲν ἔχει ἐξωτερικὰ, μορφολο-

2. Ἡ ἀστροφυσικὴ, πρέπει νὰ σημειωθῇ τοῦτο, ὁμιλοῦσα περὶ τοῦ κόσμου χρησιμοποιεῖ τὸν ὄρον «κοσμολογικὰ σταθερά», διότι δὲν ὑπεισέρχεται εἰς ὑπερβατικὰς σχέσεις.

τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου κατ' ἐπανάληψιν ἐξέφρασε πρὸς αὐτὸν τὴν εὐαρέσκειαν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας καὶ ἐξῆρε τὴν «θαυμαστὴν φιλοπονίαν» καὶ τὴν «πολύτιμον συμβολὴν» αὐτοῦ εἰς τὰ Ἡμερολογιακὰ καὶ τὰ λοιπὰ Ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα καὶ ἐπήνεσεν αὐτὸν «διὰ τὰς ἀγαστάς καὶ ἐκκλησιαστικῶς λυσιστελεῖς ἐπιδόσεις» αὐτοῦ¹⁶.

Τέλος ὁ αἰδιδιμος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Θεόκλητος, ὡς Βοηθὸς Ἐπίσκοπος τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν Χρυσόστομου Παπαδοπούλου, ἐν τῷ ἐπικηδεῖν λόγῳ αὐτοῦ διὰ φράσεων ἐπιγραμματικῶν ἐξῆρε τὴν λαμπρὰν προσωπικότητα τοῦ Ἐμμ. Φαρλέκα, τονίσας τὴν φιλοπονίαν, τὴν ὑπακοήν, τὴν ἱκανότητα, καὶ τὴν σπουδαίαν συμβολὴν αὐτοῦ εἰς τὰ διοικητικὰ τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν.

Πράγματι. Τὸ προσφιλὲς εἰς αὐτὸν Παῦλειον ῥητὸν «τοῖς ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα συνεργεῖ εἰς ἀγαθόν» (Ῥωμαίους η', 28), τὸ ὅποιον ἐξῶθεν τοῦ «Ἐγκολπίου Ἐκκλησιαστικοῦ Ἡμερολογίου» αὐτοῦ κατεχώριζε καθ' ἕκαστον ἔτος ἐκδόσεως, ἐφηρμόσθη καὶ ἐπὶ τοῦ θίου αὐτοῦ. Ἠγάπησε τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ ἠγάλωσε τὸν θίον αὐτοῦ, διὸ καὶ πάντα συνειργήσαν αὐτῷ εἰς ἀγαθόν, καὶ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ μετ' ἐγκωμίων διὰ πάντας συνεδέθη.

† Ὁ Μεσσηνίας ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟ

(16) «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1950», σελ. 4. — «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1951», σελίς 2. — «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ Δισέκτου ἔτους 1952», σελίς 163. — «Ἐγκόλιον Ἐκκλησιαστικὸν Ἡμερολόγιον τοῦ ἔτους 1953», σελ. 2.

γικά γνωρίσματα, τὰ ὅποια δίδουν, καὶ ἄνευ οἰασδήποτε δράσεως, ἐν νόημα εἰς τὴν λέξιν Θεός. Τοῦτο συμβαίνει, ἐπειδὴ ὁ Θεός δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῆ διὰ τῆς λογικῆς σχέσεως τοῦ εἶδους πρὸς τὸ γένος, καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται νὰ ἀναχθῆ ἀπὸ τὰ γενικά γνωρίσματα τοῦ θείου εἰς τὸ ἓν, ἐπειδὴ τὸ θεῖον εἶναι ἓν, ὁ Θεός, καὶ δὲν ὑφίσταται ἡ σχέσις τοῦ μερικοῦ πρὸς τὸ σύνολον τῶν ἁμοειδῶν καὶ ἁμοουσίῶν.

Ὡς ἐκ τούτου, γνωριστικὸν τοῦ Θεοῦ στοιχεῖον ἀποβαίνει ἡ δημιουργικότης Αὐτοῦ, δηλαδή ἡ σχέσις του πρὸς τὸν κόσμον. Ἡ Δημιουργία εἶναι «δι' ὁμοειδῶν καὶ ἁμοουσίῶν» κατὰ τὸν Μ. Βασίλειον (PG 29, 16).

Ὁ λόγος ὁμοῦς περὶ Θεοῦ, ἡ Θεολογία, εἶναι πρῶτον λόγος περὶ τοῦ κόσμου, δηλαδή Κοσμολογία, ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τούτου. Τοῦτο γίνεται, ἐπειδὴ ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐν τῷ κόσμῳ, εἶναι δὲν κοσμικὸν καὶ διὰ τοῦ κόσμου ἀνάγεται εἰς τὸν οὐσία πέραν τοῦ κόσμου³ ταυτοχρόνως ὁμοῦς δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὸν ἄνθρωπον, δὲν πληροῖ ἡ κοσμικὴ διάστασις του τὴν ἀνθρωπίνην οὐσίαν, ὡς τὸν πληροφορεῖ ἡ αὐτοσυνειδησία του καὶ οἱ πόθοι του πρὸς πληρότητα.

Ὅτω ὁ κόσμος ἀποβαίνει διὰ τὸν ἄνθρωπον τὸ ὄργανον ἐκφράσεως τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς βουλήσεως τοῦ Θεοῦ: «ἡμεῖς δὲ ἐκ μὲν τῶν ἐνεργειῶν γνωρίζομεν λέγομεν τὸν Θεὸν ἡμῶν, τῆ δὲ οὐσίᾳ αὐτοῦ προσεγγίζομεν οὐχ ὑπισχνούμεθα. Αἱ μὲν γὰρ ἐνεργεῖαι αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς καταβαίνουσιν, ἡ δὲ οὐσία αὐτοῦ μένει ἀπρόσιτος» (Μ. Βασίλειος, Ἐπιστ. 234, 2 ΒΕΠΕΣ 55, 283).

Ἡ μοναδικὴ «σταθερά» ἀρχή, ὁ Θεός ἐκφράζεται ὡς ἐλέγχθῆ, διὰ τῶν πολλῶν «μεταδλητῶν», αἱ ὅποιαι συνιστοῦν τὸν κόσμον, χωρὶς, θεδαίως, τοῦτο νὰ σημαίη ὅτι αἱ ιδιότητες τοῦ Θεοῦ νὰ εἶναι ἀπλῶς ἐπιθέτα Nominalismus, ἢ φυσικαί, κοσμικαὶ ιδιότητες.

Τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ διβλίου τῆς Γενέσεως ἀποτελεῖ κλασσικὴν μορφήν αὐτῆς τῆς αἰωνίου ἐκφράσεως τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ κόσμου, τοῦ σταθεροῦ διὰ τοῦ μεταδλητοῦ. Αἱ μεταδληταὶ τοῦ κόσμου, συνιστοῦν δέσμη, ἡ ὅποια ἀποδίδεται ἐνίοτε διὰ τοῦ ὄρου «κοσμοεἰδωλον». Ὁ ὄρος δηλοῖ ἔχει τὸ πῶς εἶναι ὄντως ὁ κόσμος, ἀλλὰ πῶς ἀντιλαμβάνεται ὁ ἄνθρωπος τὸν κόσμον διὰ τῶν εἰς τὴν διάθεσίν του μέσων.

Ὁ ἄνθρωπος, καθ' ὃ μέρος ἀνήκει εἰς τὸν φυσικὸν κόσμον, εἶναι μεταδλητός, διὸ καὶ μεταβάλλεται συνεχῶς αἰ περὶ τοῦ φυσικοῦ κόσμου ἀντιλήψεις του. Ἡ ἱστορία τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἀστροφυσικῆς, ἰδιαίτερος, τεκμηριῶνουν τοῦτο ἀπολύτως.

Ἡ μεταδλητότης τῆς γνώσεως τοῦ κόσμου θεολογικῶς.

Ἡ συνειδητοποίησις ὁμοῦς αὐτῆς τῆς μεταδλητότητος τῶν περὶ τοῦ κόσμου ἀντιλήψεων τοῦ ἀνθρώπου ὁφείλεται καὶ —ὑπογραμμίζω τό, καὶ— εἰς τὸ γεγονός ὅτι «ὁ Πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται». Καί, θεδαίως, τὸ «ἐργάζεται», ἀποδίδον τὴν συνεχῆ ἐκδήλωσιν τῆς βουλήσεως τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ κόσμου, δὲν πρέπει νὰ παρανοηθῆ, ὡς πρὸς τὸ «πῶς» καὶ «πότε» καὶ «διὰ τί». Ἀλλὰ ἐρμηνεύει, θεολογικῶς, καὶ τὴν μεταδλητότητα τῆς περὶ κόσμου ἀντιλήψεως τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ἐντάσσει εἰς τὸν ἱερὸν καὶ ἀπρόσιτον χώρον τῆς θείας βουλῆς, περὶ τῆς ὁποίας λέγει ὁ προφήτης «τίς ἐγνωσὺν Κυρίου, καὶ τίς σύμβουλος αὐτοῦ ἐγένετο;» (Ἠσ. 40, 13). Τὸ σύμπαν ἔχει καὶ αὐτὸ τὸν «γενετικὸν του κώδικα», τὸν ὅποιον ἡμεῖς ἀγνοοῦμεν καὶ θὰ ἀγνοοῦμεν³. Τὸν γενετικὸν αὐτὸν κώδικα ἡ Γένεσις ὑποδηλοῖ διὰ τοῦ ὄρου «ἀρχή», διότι, ὡς ἐρμηνεύει Γρηγόριος ὁ Νύσσης (PG 44, 72) «πάντων τῶν ὄντων τὰς ἀφορμὰς καὶ τὰς αἰτίας καὶ τὰς δυνάμεις, συλλήθδην ὁ Θεός ἐν ἀκαρεῖ κατεβάλλετο, καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ θελήματος ὀρμῇ, ἡ ἐκάστου τῶν ὄντων οὐσία συνέδραμεν, οὐρανός, αἰθήρ, ἀστέρες, πῦρ, ἀήρ, θάλασσα, γῆ, ζῶα, φυτά· ἅ τῶ μὲν θείῳ ὀφθαλμῷ πάντα καθεωράτο τὸ τῆς δυνάμεως λόγῳ δεικνύμενα, τῷ, καθὼς φησί, ἡ προφητεία, «εἰδὸςτι πάντα πρὸ τῆς γενέσεως αὐτῶν». Δηλαδή, ὅτι ὁ Θεός «ἀκαρεῖ κατεβάλλετο» ἐπραγματοποιήθη καί, ἀσφαλῶς, πραγματοποιεῖται ἐν χρόνῳ. Ἡ ἄχρονος βούλησις ὑλοποιεῖται εἰς ἔργον ἐν χρόνῳ συνεχῶς.

Ἡ θεολογικὴ αὐτὴ ἀντίληψις «νομιμοποιεῖ» τὴν ἐρευναν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ ἐπιβάλλει τὴν συνεχῆ ἐρμηνείαν ἰδίως τοῦ α' κεφαλαίου τῆς Γενέσεως, διότι αἱ συνεχῶς διὰ τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης διαπιστούμεναι «μεταδληταὶ» τοῦ κόσμου, ἀπαιτοῦν διαλεκτικὴν θεολογικὴν ἐνταξίν. Ὑπόδειγμα τοιαύτης ἐντάξεως διὰ τοὺς ἐρμηνευτὰς συνιστᾷ τὸ μεγαλοφυές ἔργον τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, χωρὶς οὗτος νὰ εἶναι ὁ μοναδικός, διότι καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης, διὰ νὰ περιορισθῶ εἰς αὐτοὺς μόνον, ἐπραγματοποίησαν τὴν ἐποχὴν τῶν ὁμοίων ἔργων. Ὁ τελευταῖος μάλιστα, εἰς τὸ προσόμιον τοῦ «Ἀπολογητικοῦ πρὸς Πέτρον τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, περὶ τῆς ἕξαήμερου» (PG 44, 61) ὑποστηρίζει διὰ μακρῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου ἐφαρμοσθεῖσαν μέ-

3. Ὁ γάλλος βιολόγος καὶ ἀκαδημαϊκὸς PIERRE - P. GRASSET παρατηρεῖ «Εἶναι ματαιοπονία νὰ θέλωμεν νὰ χαράξωμεν τὰ σύνορα τοῦ ἐπιστητοῦ» (ἐν Δ. Κοτσάκη, τὸ ἀστρονομικὸν Σύμπαν, 1973, 40).

θοδον θεολογικῆς διαλεκτικῆς ἐντάξεως τῶν νέων περὶ κόσμου γνώσεων. Ἐκ τούτου ἀναγινώσκω μόνον ἐν ἐπιγραμματικῶν τμήμα «... τὸν αὐτὸν εἶποι τις ἂν ἐπέχειν λόγον, πρὸς τὴν τοῦ μεγάλου Μωϋσέως φωνήν, τὰ παρὰ τοῦ μεγάλου Βασιλείου διὰ φιλοπονωτέρας θεωρίας ἐξεργασθέντα νοήματα· ἄ γὰρ ἐκεῖνος εἶπεν ἐν ὀλίγοις τε καὶ εὐπεριγράπτοις τοῖς ῥήμασι, ταῦτα διὰ τῆς ὑψηλῆς φιλοσοφίας ὁ διδασκαλὸς ἡμῶν ἀυξήσας, οὐχὶ ἄσταχυν, ἀλλὰ δένδρον ἐποίησε κατὰ τὸν ὁμοιωθέντα τῇ βασιλείᾳ τοῦ σινάπεως κόκκον».

Ὅπως εἶναι γνωστόν, ἡ περὶ δημιουργίας τοῦ κόσμου διήγησις τοῦ Μωϋσέως ἐκτείνεται εἰς μίαν καὶ ἡμισίαν σελίδα, ἐνῶ ἡ τοῦ Βασιλείου εἰς 87 σελίδας. Ἀλλὰ ἡ Θεολογικὴ ἔνταξις τῶν κοσμολογικῶν ἀντιλήψεων ἀποδεικνύεται ἔχει ἐκ τῆς ἐκτάσεως, ἀλλὰ ἐκ τῆς διαλεκτικῆς μεθόδου ἐπεξεργασίας τῶν ἀντιλήψεων τούτων ὑπὸ τοῦ Μ. Βασιλείου.

Ἡ ἔνταξις αὕτη εἶναι ἀνθρωπίνῃ ἀνάγκῃ, διότι ἀνευ ταύτης δημιουργεῖται πόλωσις ἐντὸς τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος καὶ διάσπασις ταύτης εἰς γνωστικὴν καὶ συναισθηματικὴν τοιαύτην, μὲ ἀποτελεσματὸν νὰ δημιουργηθῆι ἐν τῇ ἀνθρώπῳ ἀβεβαιότης καὶ αἱ καθορίζουσαι τὴν ζωὴν βουλητικαὶ ἐνέργειαι νὰ μὴ εἶναι ἀρμονικαί, δηλαδὴ οὔτε πράξεις μὴ πιστεύοντος, οὔτε πράξεις πιστεύοντος.

Ἡ προβληματικὴ τῆς θεολογικῆς ἐντάξεως τῆς κοσμολογίας.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο δημιουργοῦνται τεραστίαι σπουδαιότητος ἐρωτήματα:

Εἶναι δυνατὴ ἡ θεολογικὴ ἔνταξις τῶν πορισμάτων τῆς Ἀστροφυσικῆς ὅταν ἡ συνεχῆς δραστηριότης ταύτης προσφέρει ὄγκους γνώσεων καὶ μάλιστα ἐιδικῶν; Ὅταν αὗται προσφέρωνται εἰς μαθηματικὴν γλῶσσαν; Ὅταν αἱ διατυπώμεναι ἐπόψεις νοσοῦν πολλὰς λόγῳ κοσμοθεωριακῆς τοποθετήσεως ἢ προκαταλήψεων τῶν ἐρευνητῶν; Ὅταν, ὅταν...

Τὰ ἐρωτήματα εἶναι ἀσφαλῶς εὐλογα' διὰ τὸ ἐνδεχόμενον τῆς θεολογικῆς ἐντάξεως πρέπει νὰ γίνῃ διακρίσις μεταξὺ προσωρινῆς ἐκφράσεως θεολογικῆς γνώμης καὶ τῆς ἀναλήψεως συστηματικῆς ἐρμηνευτικῆς προσπάθειας πρὸς ἔνταξιν τῶν νέων γνώσεων. Διὰ τὴν δευτέραν ἀπαιτεῖται, ἐκτὸς ἄλλων, καὶ χρόνος ἐπαρκῆς καὶ ἀπαραίτητος, διὰ νὰ δοκιμασθῆι τὸ βασίμιον ἢ τὸ ἀβάσιμον μῆς θεωρίας διὰ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐλέγχου καὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ διαλόγου. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ὑπάρχει κίνδυνος ἀντὶ νὰ ἐνταχθῆι ἡ νέα κοσμολογικὴ γνώσις εἰς τὴν θεολογικὴν, νὰ συμβῆι τὸ ἀντίθε-

τον. Κλασσικὸν ἐν προκειμένῳ παράδειγμα ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς Ἑρμηνείας τῆς Γενέσεως εἶναι τὸ τῶν γνωστικῶν Οὐαλεντίνου καὶ Πτολεμαίου, οἱ ὅποιοι ἐν τῇ προσπάθειά των, ὅπως ἐντάξουν τὴν τότε ἀντίληψιν περὶ τῆς ἐκ τεσσάρων στοιχείων συγκροτήσεως τοῦ κόσμου τὴν («πυθαγόριον τετρακτύον»), ὠνόμασαν ταῦτα, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς Γενέσεως «Θεὸν, Ἀρχὴν, Οὐρανὸν καὶ γῆν». Καὶ οὕτω ὁ Θεὸς ἐνετάγγη, ὡς στοιχεῖον τοῦ κόσμου, εἰς τὴν Κοσμολογίαν! Γεγονός, τὸ ὅποιον, δικαίως, προσέκαλεσε τὴν ἐξέγερσιν τοῦ Εἰρηναίου («Ἐλεγχος Ψευδωνύμου γνώσεως» XVIII) καὶ τὴν καταδίκην τῆς ἀντεπιστημονικῆς καὶ ἀντιθρησκευτικῆς προσπάθειας.

Τοῦτο συνέβη περὶ τὰ μέσα τοῦ 2ου μ.Χ. αἰῶνος. Ἐνα αἰῶνα θραδύτερον ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας Εὐσέβιος ἐντάσσει, ὀρθῶς, τὴν ἀντίληψιν ταύτην ἐντὸς τῆς θεολογίας καὶ ὀνομάζει τὰ τέσσαρα στοιχεῖα, ἐξ ὧν συνίσταται ὁ κόσμος «οὐρανὸν, γῆν, ἄδυσσον, καὶ ὑδωρ». Καὶ ὁ δημιουργὸς τούτων, ὁ Θεός, διατηρεῖται ἄθικτος. Οὐδεὶς διεμαρτυρήθη, καθ' ὅσον γνωρίζω, διὰ τὴν θεολογικὴν ἔνταξιν τῆς τότε ἀντιλήψεως ὑπὸ τοῦ Εὐσεβίου. (ΒΕΠΕΣ 29, 133-134).

*

Τὰ ἐρωτήματα τῆς Δημιουργίας.

Ἐλέχθη, ἐν ἀρχῇ τῆς παρούσης διαλέξεως, ὅτι ἡ Δημιουργία συνιστᾷ «θεογνωσίαν παιδευτήριον», ἐν σχετικῇ καὶ ἀναγωγικῇ θεαίως ἐννοίᾳ, ἐπειδὴ ὁ κόσμος, ἡ Δημιουργία εἶναι ὄρος ἐρμηνευτικῆς καὶ ὄργανον ἐκφραστικῶν τοῦ Θεοῦ. Ἡ Δημιουργία περιλαμβάνει ἐνδιάθετα ἐρωτήματα καὶ δίδει ὡς τοιαύτη ἀπαντήσεις εἰς ταῦτα. Ἐκ τῆς ὄψεως ταύτης τὸ ἀ' κεφάλαιον τῆς Γενέσεως εἶναι θεμελιώδους σπουδαιότητος, δεδομένου ὅτι ἐν αὐτῷ τίθενται:

Πρῶτον, τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ εἶδους καὶ τῆς μορφῆς τῆς Δημιουργίας, δηλ. τὸ «τί» τῆς Δημιουργίας. Δεύτερον, τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ ὄργάνου καὶ τοῦ τρόπου τῆς Δημιουργίας, δηλαδὴ τὸ «πῶς» τῆς Δημιουργίας. Τρίτον, τὸ ἐρώτημα περὶ τῆς αἰτίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς Δημιουργίας, δηλαδὴ τὸ «διὰ τί» τῆς Δημιουργίας.

Εἰς τὰ τρία ταῦτα ἐρωτήματα, τὰ ὅποια συνοψίζονται, ὑπάρχει καὶ ἐν τέταρτον, τὸ περὶ τοῦ αἰτίου τῆς Δημιουργίας, τοῦ Δημιουργοῦ τῆς Δημιουργίας, δηλ. τὸ «ποιὸς» ὁ Δημιουργός. Καὶ ἐν πέμπτον, περὶ τῆς ἡλικίας τῆς Δημιουργίας, δηλαδὴ τὸ «πότε» τῆς Δημιουργίας.

Αἱ ὀλίγαι φράσεις, αἱ ὅποια θὰ λεχθοῦν ἐδῶ, ἐξαντλοῦν τὸ θέμα, ἀπλῶς προϋθεάζουν. Ἡ ὅλη π

δληματολογία, ἐπὶ τῇ βάσει κυρίως τοῦ α' κεφαλαίου τῆς Γενέσεως καὶ τῆς πατερικῆς ἐρμηνευτικῆς παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ τῶν συγχρόνων ἐπιστημονικῶν ἀντιλήψεων, θὰ ἀναπτυχθῆ, κατὰ τὸ δυνατόν, εἰς τὴν κατὰ στίχους ἐξέτασιν τοῦ α' κεφαλαίου τῆς Γενέσεως.

★

Ἡ συνεπτυγμένη ἀπάντησις εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα εἶναι ὅτι «ἐδημιουργήθη οὐρανὸς καὶ γῆ»⁴. Μία πρώτη, ἱστοριογραφικὴ ἐρμηνεία τῆς φράσεως εἶναι ὅτι ἐδημιουργήθη ὁλος ὁ ὕλικὸς ἢ φυσικὸς κόσμος. Τὸ Σύμπαν καὶ ἡ γῆ, θὰ ἠδυναμέθα νὰ μεταφράσωμεν τὸ, «οὐρανὸς καὶ γῆ». (*Ὡς σημειωθῆ, πρὶν προχωρήσωμεν, ὅτι ἡ περιγραφή τῆς Δημιουργίας ἔχει ὡς ὑλικὸν κέντρον τὴν γῆν. Δὲν ἔχομεν Κοσμολογίαν, δηλαδὴ περιγραφικὴν ἔστω ἔχθεσιν τῆς δημιουργίας τοῦ σύμπαντος φυσικοῦ κόσμου, ἀλλὰ κυρίως τῆς γῆς, δηλαδὴ γαιωδημιουργίαν). *Ἐχει, λοιπόν, τὸ ἐρώτημα τοῦτο δύο δυνατὰς ἀπαντήσεις, τὴν π ρ α γ μ α τ ι κ ῆ ν καὶ τὴ ν ἀ ξ ι ο λ ο γ ι κ ῆ ν. Ἡ πρώτη τούτων ἔχει, πάλιν ὡς συνοπτικὴν ἀπάντησιν, «πάντα τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ ἀόρατα». Εἶναι ὁμῶς ἀνάγκη ἐρμηνευτικῆ, νὰ χρησιμοποιηθῆ πέραν τῆς ἱστοριογραφικῆς μεθόδου καὶ ἡ ἀλληγορικὴ καὶ ἡ ἀρμονικὴ, οὕτως ὥστε νὰ νσηθοῦν καὶ αἱ «πνευματικαὶ δυνάμεις καὶ οὐσίαι». Εἰς τὸ θέμα τοῦτο πολλὰ συνάγονται ἐκ τῆς θεωρήσεως τῆς ἐρμηνευτικῆς παραδόσεως, περὶ τῆς ὁποίας θὰ γίνῃ λόγος εἰς τὴν ἀρμοδίαν θέσιν.

Ἡ ἀξιολογικὴ ἀπάντησις εἰς τὸ «τί» τῆς δημιουργίας εἶναι ὅτι ἐδημιουργήθη «ὁ τελειότερος δυνατὸν κόσμος». Εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην θὰ συνηγόρει καὶ ἡ συχνάκις, δίκην ἐπιφθοῦ, ἐπαναλαμβανομένη φράσις «καλὸν», «καλὰ λίαν». Ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου θὰ γίνῃ λόγος ἐν καιρῷ.

Ἐνδεχομένη εἶναι, ἐπίσης, μία τελεολογικὴ ἀπάντησις εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα. Τὸ «τί» σημαίνει «κ ὁ σ μ ο ν π ο ρ ε υ ὄ μ ε ν ο ν π ρ ὅ τ ῆ ν τ ε λ ε ι ὄ τ η τ α», τοῦ «καλὸν» καὶ «καλὰ λίαν» ἐκλαμβανομένου ἐν δ υ ν α μ ι κ ῆ καὶ ἐ ξ ε λ ι κ τ ι κ ῆ ἔννοια καὶ οὐχὶ ἐν στατικῇ. Καὶ θεοαίως πρὸς τὴν ἀντίληψιν ταύτην ἐφάπτεται, ἀλλὰ μόνον ἐξωτερικῶς καὶ ὕλικῶς, ἡ θέσις τῆς συγχρόνου Ἀστροφυσικῆς περὶ ἐπεκτάσεως τοῦ σύμπαντος καὶ περὶ συνεχοῦς δημιουργίας ὕλης (Δ. Κωτσάκη, Ἡ συγχρότης τοῦ Σύμπαντος, 1972, σελ. 25 καὶ 33). Κυρίως ὁμῶς καὶ κατ' ἐξοχὴν ἡ φράσις αὕτη συνάπτεται πρὸς τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ μέλλον του, τὴν «καινὴν κτίσιν».

4. Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὰ ἐρωτήματα τῆς Δημιουργίας στήρζονται, κατὰ τὸ πλεῖστον, εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ν. Νησιώτου, Προλεγόμενα εἰς τὴν Θεολογικὴν Γνωσιολογίαν, Ἀθήναι 1965, σελ. 46 κ.ἐξ.

Τὸ δεύτερον ἐρώτημα, (τὸ «πῶς» ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος) ἔχει τρεῖς ἀπαντήσεις. Ἡ πρώτη δίδεται ἐν ἀναφορᾷ πρὸς τὸ «ναί» ἢ τὸ «ὄχι» τῆς δημιουργίας. Ἐὰν δηλαδὴ ἔχωμεν καθαρὰν καὶ πραγματικὴν δημιουργίαν, ἢ ἔχωμεν μὴ καθαρὰν καὶ πλασματικὴν δημιουργίαν. Ἐὰν ὁ κόσμος ὑπῆρχεν, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῆν, λ.χ. ὡς ὕλη, πρὸ τῆς δημιουργίας του, δὲν ἐδημιουργήθη πραγματικῶς, ἀλλὰ πλασματικῶς. Ἐὰν δὲν ὑπῆρχεν, ὑπὸ οἰανδήποτε μορφῆν, τότε μόνον ἐδημιουργήθη πραγματικῶς.

Εἰς τὴν περίπτωσιν τοῦ «ναί» ἀντιμετωπίζεται θετικῶς τὸ περὶ προϋπάρξεως, οὐχὶ ὁμῶς καὶ τὸ π ε ρ ῖ δ η μ ι ο υ ρ γ ῖ α ς τ ῆ ς ὕ λ η ς ζήτημα, ὡς λογικὴ κατηγορία τοῦ ἀνθρωπίνου λόγου, εἰς τὸν ὅποιον οἰκεία φαίνεται μόνον μία δημιουργία ἐξ ὕλης.

Εἰς τὸ «ὄχι» ἀντιστοιχεῖ ἡ ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργία. Αὕτη ὡς πράξις καὶ ἐνέργεια, ὡς πραγματικὸν δηλαδὴ γεγονός, ἐκφεύγει τῶν λογικῶν κατηγοριῶν, διότι τὸ μόνον δυνατὸν υποκείμενον μᾶς ἐκ τοῦ μηδενὸς δημιουργικῆς ἐνεργείας εἶναι μ ὁ ν ο υ ὁ Θεός. Ἡ ἔννοια Θεός εἶναι ἡ μόνη διασπῶσα τὴν ὑπὸ τοῦ ἀνθρωπίνου νοῦ ἀναγκαστικὴν σύνδεσιν δημιουργίας καὶ ὑπαρχούσης ὕλης.

Αὕτη ἡ διάσπασις τῆς ἀνθρωπομορφικῆς ἀντιλήψεως τοῦ «δημιουργεῖν» θέτει τὴν δάσιν τῆς δευτέρας, θεολογικῆς καὶ τῆς τρίτης, τριαδολογικῆς ἀπαντήσεως εἰς τὸ ἐρώτημα περὶ τοῦ ὄργανου καὶ τοῦ τρόπου τῆς δημιουργίας.

Ἡ δευτέρα ἀπάντησις εἶναι: ὁ Θεός δημιουργεῖ διὰ μόνου τοῦ λόγου του, δηλαδὴ διὰ τῆς ἀνεξιχνιάστου παντοδυναμίας καὶ σοφίας του. Τὸ «διὰ μόνου τοῦ λόγου του» εἶναι ἀνθρωποπαθῆς ἔκφρασις καὶ, ὡς πᾶσα ἀνθρωποπαθῆς ἔκφρασις, ἔχει καὶ ἀρνητικὰς ὀψεις, ἐὰν δὲν κατανοηθῆ ὀρθῶς. Ἐν προκειμένῳ εἰσάγει τὴν μηχανικὴν καὶ τὴν αὐτόματον ἀναπήδησιν τοῦ κόσμου μέσῳ τῆς «διαταγῆς» τοῦ Θεοῦ. Ἐπὶ πλεόν ἐπηρεάζει τὸ περιεχόμενον τῆς προνοίας τοῦ Δημιουργοῦ περὶ τοῦ κόσμου, ὡς συντηρήσεως, ἐκδηλουμένης διὰ τυφλῆς λειτουργίας τῶν φυσικῶν νόμων καὶ οὕτως ἐκφεύγει ἢ προσωπικῆ τοῦ Θεοῦ ἐπέμβασις, εἰσερχομένου διὰ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν κόσμον καὶ «πάσχων» ὑπὲρ τῆς Δημιουργίας Του. Ἡ τρίτη καὶ πληρεστέρα θεολογικῶς δὲν ἀναφέρεται οὔτε εἰς τὴν ἀπόφασιν τῆς δημιουργίας, οὔτε εἰς τὴν λεκτικὴν ἐντολήν, ἀλλὰ εἰς τὴν δημιουργίαν τῶν πάντων ὑπὸ προσώπου, ὑποστάσεως τῆς τριαδικῆς Θεότητος καὶ ὄχι: διὰ τοῦ ψυχροῦ λόγου.

Ἐπανερχόμενος εἰς τὸ θέμα τῆς προϋπάρξεως τῆς ὕλης, υπογραμμίζω τὰ δύο καιρία καὶ ἄλυτα, ἀνευ τῆς θεολογίας, προβλήματα, δταν δηλαδὴ δὲν γίνῃ ἀποδεκτὴ ἡ ἐκ τίνος ἀρχῆς δημιουργία καὶ τῆς ὕλης. Ἡ ἀρχὴ δὲν δύναται νὰ μὴ εἶναι θεϊκὴ, ὁ Θεός.

Τὸ πρῶτον ἄλυτον ἐπιστημονικῶς καὶ φιλοσοφικῶς πρόβλημα εἶναι «πόθεν προήλθεν ἡ ἀνόργανος ὕλη»

Ἀπάντησις διὰ τῆς ἐπικλήσεως τοῦ δόγματος περὶ τῆς αἰωνιότητος τῆς ὕλης δὲν εἶναι ἐπιστημονικὴ, δηλαδὴ ἀποδεδειγμένη διὰ λογικῶν μεθόδων. Εἶναι «λήψις τοῦ ζητουμένου» (petitio principis) καὶ ἡ ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ ἡ φιλοσοφία, δὲν δύνανται νὰ στηριχθοῦν εἰς τὴν αὐθαίρετον αὐτὴν ἀντίληψιν. Εἶναι, θεβαίως, νοητὴ ἀποδοχὴ ἑνὸς a priori ὀρισμοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο προϋποθέτει ἀποκάλυψιν μιᾶς αὐθεντίας πέραν τῶν κανόνων τοῦ ἐπιστημονικῶς ἐργάζεσθαι καὶ ἐρευνᾶν τὸ δόγμα εἶναι συνάρτησις τῆς ἀποκαλύψεως καὶ ἔχει τῆς ἐπιστημονικῆς ἐρεύνης. Ἡ προσφυγὴ τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Φιλοσοφίας εἰς τοῦτο σημαίνει ὁμολογίαν τῆς ἐξαντλήσεως τῶν δυνατοτήτων των πρὸς λύσιν ἑνὸς προβλήματος.

Τὸ δεύτερον, ἄλυτον ὁμοίως, πρόβλημα εἶναι: «πῶς ἡ ἀνόργανος ὕλη μετεβλήθη, ἄνευ παρεμβάσεως κάποιας ἀρχῆς τῆς ζωῆς, εἰς ὀργανικὴν». Καὶ τοῦτο, διότι «δὲν μπορούμε νὰ κατανοήσουμε τὴ ζωὴ ἂν δὲν ἀναφεροῦμε σὲ μιὰ «ἀρχὴ τῆς ζωῆς»⁵. Ἀλλὰ καὶ δι' ἓνα πρόσθετον λόγον: ἡ ἀποδοχὴ ὅτι ἡ ἀνόργανος ὕλη ἔχει αὐτοδυνάμως τὴν κίνησιν τῆς πρὸς μετατροπὴν τῆς εἰς ζωὴν προϋποθέτει θεϊκὰς ιδιότητες εἰς τὴν ὕλην. Τοῦτο, ὡς γνωστόν, προεκάλεσε τὴν «πικρόχολη» παρατήρησιν τοῦ ἀθέου ὑπαρξιστοῦ Ζ. Π. Σάρτρ, ὁ ὁποῖος ἐρωτᾷ: «... τί χρειάζεται αὐτὴ ἡ ὕλιστικὴ στάσις, ὅταν ἀντικατασταίνουμε τὴ θεϊκὴ πρωτοβουλία μὲ ἓναν παγκόσμιο καὶ ἀπόλυτα αὐστηρὸ νόμο πού, ξεκινώντας ἀπὸ τὴν ὕλη, δημιουργεῖ ὅλες τὶς μορφές πού μπορούμε νὰ συναντήσουμε; Νά λοιπόν μιὰ καινούργια θεολογία, γιατί μόνο ὁ Θεὸς μπορεῖ νὰ ξέρει ὅτι ὑπάρχει αὐτὸς ὁ νόμος, καὶ μόνον ἓνας Θεὸς μπορεῖ νὰ τὸν ἔχει δημιουργήσει»⁶.

Ἀλλὰ ὁ Σάρτρ δὲν εἶναι οὔτε ὁ πρῶτος οὔτε ὁ τελευταῖος τῶν μὴ θεολόγων, πού ἀντιλαμβάνεται τὸ ἀδιέξοδον εἰς τὸ ὁποῖον περιέρχεται ὁ διαλεκτικὸς ὕλισμος. Καὶ ὁ Ρ. Γκαρωντὸ ὁμολογεῖ «...αὐτὸς ὁ διαλεκτικὸς δογματισμὸς θὰ ἦταν καθαρὰ θεολογικός...»⁷.

Τὸ σύνθημα τῶν συγχρόνων μαρξιστῶν, ὑπαρξιστῶν τύπου Σάρτρ, ἀλλὰ καὶ τῆς γενικῆς ἐπιστήμης τῆς πληροφορησεως (δηλαδὴ τῆς Κυβερνητικῆς τῆς ὁποίας ἀντικείμενον εἶναι ἡ εὑρεσις τῶν ιδιοτήτων τῶν ὀργανισμῶν, ἀνεξαρτήτως τῆς φύσεως τῶν ὀργάνων, τὰ ὁποῖα τοὺς συγκροτοῦν) εἶναι νὰ ἀπαλλαγῇ ἡ ὕλη ἀπὸ τὸ ὑπερφυσικὸν στοιχεῖον τῆς. Νὰ μείνῃ δηλαδὴ ἄνευ τῆς θεϊκῆς δυνάμεως, τὴν ὁποῖαν τῆς προσέδωσαν ὁ διαλεκτικὸς δογματισμὸς τοῦ ὕλισμοῦ. Σημειω-

5. LEON BRILLOUIN, VIE, MATIERE ET OBSERVATION, PARIS 1959, σελ. 28, ἐν Ζὰκ Γκυγιωμῶ, Κυβερνητικὴ καὶ διαλεκτικὸς ὕλισμος, σελ. 172.

6. Βλ. συλλογικὸν ἔργον τοῦ J. — P. SARTRE, R. GARRANDY, J. HYPOLITE, J. — P. VIGIES, J. ORCEL, MARXISME ET EXISTENTIALISME, PARIS 1952, σελ. 25 κατὰ παράθεσιν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Ζὰκ Γκυγιωμῶ, Κυβερνητικὴ καὶ διαλεκτικὸς ὕλισμος, σελ. 180.

7. Ἐνθ. ἀν. σ. 181-182.

τέον δ' ὅτι τὰ μεγάλα ὀνόματα τῆς Κυβερνητικῆς δὲν λαμπρύνουν τὴν ἱστορίαν τοῦ διαλεκτικοῦ ὕλισμοῦ⁸.

Σύγχρονος διανοητής, ὡς ὁ Ζὰκ Γκυγιωμῶ, ἐξετάζων τὰς σχέσεις Κυβερνητικῆς καὶ διαλεκτικοῦ ὕλισμοῦ προτρέπει: «Ἄς ἀποφύγουμε νὰ κάνουμε τὴν ἐπιστήμη νὰ πει ἐκείνο πού δὲν θὰ τὸ πει ποτέ. Γιατί τὸ νὰ κάνεις συλλογισμοὺς γιὰ δρόκλιτρο τὸ σύμπαν βρῖσκεται ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπιστημονικὴ περιοχὴ»⁹.

Θὰ πρέπει νὰ λεχθῇ ἀπὸ τῆς θέσεως αὐτῆς ὅτι, ὅταν «καταντοῦν» νὰ «θεολογοῦν» οἱ ὑπαρξιστῆς καὶ μαρξιστῆς διανοούμενοι, ἔχουν κάθε δικαίωμα νὰ ὑψώσουν τὴν φωνὴν τους οἱ θεολόγοι. Οἱ πρῶτοι φθάνουν διὰ τῆς λογικῆς εἰς μίαν μὴ ἐπιθυμητὴν «θεολογικὴν» ἀντίληψιν περὶ τῆς ὕλης, γεγονός τὸ ὁποῖον, συνιστᾷ εἶδός τι προθεολογικῆς ἐπιστημονικῆς βάσεως διὰ τὴν θεολογικὴν θεώρησιν τῆς Δημιουργίας. Οἱ δεύτεροι γνωρίζουν τὴν πορείαν ταύτην τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς χριστιανικῆς καὶ μάλιστα τῆς πατερικῆς σκέψεως εἰς τὸ θέμα τοῦτο.

Τὸ τρίτον ἐρώτημα, τὸ «διατί» ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, περιλαμβάνει τὴν αἰτιότητα καὶ τὴν σκοπιμότητα τοῦ κόσμου. Τὸ πρῶτον, ἡ αἰτιότης, καλύπτει τὸ π ρ ο σ ω π ι κ ὸ ν ταύτης, τὸ ὄντολογικόν, ἦτοι τὸν αἴτιον καὶ οὕτω συνυφαίνεται μετὰ τοῦ τετάρτου ἐρωτήματος («ποῖος;») καὶ τὸ ἀ π ρ ὸ σ ω π ο ν, ἦτοι διὰ ποῖαν αἰτίαν ὁ αἴτιος τῆς δημιουργίας δημιουργεῖ; Ἐξ ἀνάγκης ἢ ἐλευθέρως; Καὶ εἶναι φανερόν ὅτι μία ἐλευθέρα δημιουργία τοῦ Θεοῦ μόνον ἐξ ἀγαθότητος καὶ ἀγάπης, δυναμικῶς ἀποκαλυπτομένη, εἶναι δυνατή. «Ὁ Θεὸς δὲν δημιουργεῖ ἐξ ἀνάγκης, οὔτε εἰς τὴν μορφήν τῆς πληρώσεως τοῦ κενοῦ, οὔτε εἰς τὴν μορφήν ἀκόμη τῆς ἐξ ἀγαθότητος χάριν φιλευσπλαγγίας καὶ ἐλέους, εὐεργεσίας καὶ προνοίας. Δημιουργεῖ ἐκ τοῦ μηδενὸς ἐκ τῆς οὐσίας Αὐτοῦ ὡς ἀγάπης» (NN: Προλεγόμενα 62).

Τὸ δεύτερον, ἡ σ κ ο π ι μ ὸ τ η ς, ὅσον καὶ ἐὰν ἡ αἰτουμένη ἀπάντησις συνιστᾷ εἶδός τι πειρασμοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου πειρωμένου νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ Θεοῦ δι' ἄλλης θύρας, εἶναι, ἀποκλειομένης τῆς ἀνάγκης ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, δυνατὴ μὲ ἀφετηρίαν τὸν Θεὸν καὶ κατεύθυνσιν τὸν ἐρωτώμενον ἀνθρώπον. Ὡς ἀπάντησις, λοιπόν, εἰς τὸν ἀνθρώπον, ὡς ἀνθρωποκεντρικὴ, εἶναι ἡ ε ὕ δ α ι μ ο ν ι α τ ὴ ν λ ο γ ι κ ῶ ν ὄ ν τ ω ν κ α ι ἡ δ ὄ ξ α τ ο ῦ Θεοῦ, ἢ, ὅπως διετύπωσε τοῦτο, πρὸς ἀποφυγὴν τῶν παρανοήσεων, εἰς τὰς ὁποίας εἶναι δυνατὸν νὰ ὀδηγήσῃ ὁ ὅρος «εὐδαιμονία» καὶ «δόξα», συναδέλφος (NN: Προλεγόμενα 65), «τ ε λ ι κ ὸ ς σ κ ο π ὸ ς τῆς Δ η μ ι ο υ ρ γ ι α ς ε ἶ ν α ι ἡ Κ ο ι ν ω ν ι α Ἀ γ ά π η ς ἐ ν Σ α ρ κ ι τ ο ῦ ἀ ν θ ρ ὼ π ο υ μ ε τ ᾶ τ ο ῦ Θεοῦ».

8. Ἐνθ. ἀν. σ. 218.

9. Ἐνθ. ἀν. σ. 220.

ΣΥΝΟΔΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΕΠΙ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Άριθ. Πρωτ. 3207

Πανιερώτατε Άρχιεπίσκοπε του Θεοβαδίστου Όρους Σινά και Ραϊθώ έν Χριστώ τώ Θεώ άγαπητέ άδελφέ και συλλειτουργέ τής ήμών Μαιριότητος κύριε Δαμιανέ, τήν Υμετέραν Πανιερότητα και πάσαν τήν περι Αύτην Μοναστικήν Άδελφότητα έν Κυρίω καταπαζόμενοι υπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Είναι εις όλους γνωστή ή τραγωδία τής Κύπρου μετά τήν εισβολήν τών Τούρκων τόν Ιούλιον του έτους 1974. Είναι ώσαύτως γνωσταί όλαι αι αποφάσεις του ΟΗΕ δια τών όποιών επανειλημμένως κατεδικάσθη ή ενέργεια αυτή τής Τουρκίας και εξητήθη να άποχωρήσουν άραυτα τά στρατεύματα κατοχής από τήν Κύπρον, να έλευθερωθούν οι αιχμάλωτοι και να επιστρέψουν εις τούς τόπους των οι πρόσφυγες και οι κρατούμενοι εις φυλακάς και στρατόπεδα συγκεντρώσεως.

Άτυχώς όμως δέν έγινε τίποτε. Τό δίκαιον μένει έσταυρωμένον, έπειδή αναφέρεται εις ένα μικρόν λαόν

Σημ. Τό καίμενον του Άρχιεπισκοπικού γράμματος απεστάλη εις άπαντας τούς ήγέτας τών Όρθοδόξων και τών Έσών Έκκλησιών. Έλήφθησαν δέ επιστολαί ένθερμοι εις περιεχόμενον και μέ πλήρη κατανόησιν του θέματος. Κατωτέρω δημοσιεύομεν έν περιλήψει, δειγματοληπτικώς, δύο μόνον άπαντήσεις:

α) Του Μακκαριώτατου Πατριάρχου Βουλγαρίας Μαξίμου και

β) Του γνωστού Καρδιναλλίου Σεβασμιωτάτου Γ. Βίλλεμπραντς.

Και τούτο προκύπτει σαφώς εκ τής Σαρκώσεως του Θεού.

Τό τέταρτον έρώτημα έτέθη ήδη και έδόθη ή συνοπτική άπάντησις. Τό πέμπτον περι τής ήλικίας του Κόσμου είναι έπουσιώδους σημασίας ως προς τόν Άνθρωπον και άνευ σημασίας δια τόν Θεόν. Δέν τίθεται υπό τής Π. Διαθήκης, αλλά υπό τής Άστροφυσικής και έν γένει τής φυσικής επιστήμης. (Βλ. Ήλ. Οικονόμου, Σύγχρονος Άστροφυσική και «Γένεσις» έν «Έκκλησία», 15 Μαρτίου 1973, άρ. 6 σελ. 134).

Καθηγητής ΗΛΙΑΣ Β. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
(Συνεχίζεται)

και υποστηρίζεται από ένα άλλον σχεδόν εξ ίσου μικρόν. Έπαναλαμβάνεται ή ιστορία τής καταδίκης του Σωτήρος Χριστού. Αί υπερδυνάμεις άναγνωρίζουν μέν τό δίκαιον, αλλά νίπτουν τάς χείρας επί τρία δλόκληρα έτη ήδη!

Έπί τρία δλόκληρα έτη περισσότεραι από 230 χιλιάδες Κυπρίων Χριστιανών εξακολουθούν να εύρισκονται μακράν τής οικίας αυτών έστερημένοι όλων τών αγαθών αυτών και υποφέροντες τήν εις σκηνάς παραμονήν. Θα ήτο δέ πολύ θλιβερόν να εξιστόρει τις όλας τάς πτυχάς τής ζωής τών Κυπρίων και ίδια τών αιχμαλώτων, τών εύρισκομένων εις στρατόπεδα συγκεντρώσεως, τών άγνοουμένων, τών εγκλωδισμένων κλπ.

Θλιδόμεθα βαθύτατα, διότι αι άμαρτωλαί σκοπιότητες ίσχυσαν περισσότερο από τό δίκαιον, τάς αποφάσεις τής Γενικής Συνελεύσεως του ΟΗΕ (άπόφ. άριθ. 3212 και 3395) του Συμβουλίου άσφαλείας (άπόφ. 367) και τής έπιτροπής επί τών δικαιωμάτων του ανθρώπου (τής 27.2.1976) και από τάς διακηρύξεις του Έλσίνκι.

Φρονούμεν, ότι ή άδιαφορία δια τήν καταπάτησιν τών δικαιωμάτων του ανθρώπου εις τά πρόσωπα τών μελών του πλέον φιλειρημικού λαού τής γής, αποτελεί στίγμα δια τόν σύγχρονον Χριστιανικόν κόσμον, αν μάλιστα ληφθή υπ' όψιν, ότι του λαού τούτου προϊσταται και πολιτικώς ό και θρησκευτικός αυτου άρχηγός Μακκαριώτατος Άρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Μακάριος Γ'.

Ένώπιον τής τιαύτης καταστάσεως εύρισκόμενοι και ως είναι φυσικόν βαθύτατα θλιδόμενοι και ως Ίεράρχαι τής Έκκλησίας του Χριστού και ως Άνθρωποι και ως μέλη του αυτου λαού, εκ Συνοδικής άποφάσεως, ληφθείσης έν τή Συνεδρία τής Ίεράς Συνόδου τής 5.7.77 ποιούμεθα έκκλησιν προς Υμάς και παρακαλούμεν θερμώς όπως αγαθυνθήτε ίνα ασκήσητε προς πάσαν κατεύθυνσιν όλην τήν δυνατήν έπιρροήν Υμών πιέζοντες τήν πολιτικήν ήγεσίαν του τόπου Υμών εις ενεργείας ούσιαστικής, ήτοι εις δραστηριοποίησιν δια τήν επί τέλους εφαρμογήν τών ως άνω αποφάσεων του ΟΗΕ, του Συμβουλίου Άσφαλείας και τής Έπιτροπής Άνθρωπίνων Δικαιωμάτων, τών όποιών ή μη μέχρι τούδε εκτέλεσις εξευτελίζει τούς θεσμούς αυτους και τήν σύγχρονον ιδέαν περι τής πανανθρωπίνης κοινωνίας και οικογενείας.

Ευελπιστούμεν, ότι θα ανταποκριθήτε εις τήν έκκλησιν ήμών ταύτην, αναμένομεν τάς Υμετέρας φιλαδέλφους αντιδράσεις.

Είθε δέ ό Κύριος ήμών να λαλήση αγαθά εις τάς καρδιάς τών ίσχυρών Υπερδυνάμεων περι του χειμαζόμενου έν Κύπρω λαού Αυτου.

Η ΣΤΑΥΡΩΣΙΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΑΝ

Ἦρξατο πρὸς 20ετίας περίπου στροφή τοῦ πνευματικοῦ κόσμου τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς πρὸς τὸν Βυζαντινὸν πολιτισμὸν καὶ πρὸς ὅλας αὐτοῦ τὰς πολιτιστικὰς ἐκφάνσεις.

Μικρὰ ἀρχικῶς ἡ κίνησις καὶ θραδαῖα, ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον ἔλαβεν εὐρείας διαστάσεις καὶ ἔντονον ρυθμὸν εἰς τὰς ἡμέρας μας.

Ἐν τῷ πολιτισμῷ τούτῳ τῆς Ἑλληνικῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας ἀνακαλύπτονται ὁλονὲν καὶ περισσότερον πολιτισμοὶ μαργαρίται, οἱ ὅποιοι ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν ἔμειναν ἄγνωστοὶ καὶ ἀναξιοποίητοι καὶ ἐνώπιον τῶν ὁποίων μένουσιν ἔκθαμβοὶ οἱ ἐπιστήμονες καὶ οἱ ἐρευνηταὶ ὅλου τοῦ κόσμου.

Μία πτυχὴ τοῦ Βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ, ἣτις ἐκφράζει κατὰ τρόπον μοναδικὸν καὶ ἀνεπανάληπτον

Κατασπαζόμεθα Ὑμᾶς μετὰ πολλῆς ἀγάπης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν.

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ, πρόεδρος

Ἐν Ἀθήναις τῇ 20ῇ Ἰουλίου 1977

Ὁ Πατριάρχης Βουλγαρίας ὁμιλεῖ διὰ τὴν «βαθεῖαν συμπάθειαν καὶ τὴν ἀγωνίαν τοῦ διὰ τὴν τραγικὴν κατάστασιν εἰς τὴν Κύπρον ποῦ συνεχίζεται ἐπὶ τρία χρόνια καὶ δὲν ἔχει ἀφήσει τίποτε ὄρθριο!

Θλίβεται διότι δὲν ἔχουν ἀκόμη ἐφαρμοσθῆ αἱ ἀποφάσεις τοῦ ΟΗΕ καὶ τοῦ Συμβουλίου Ἀσφαλείας.

Εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας ὅτι ἡ παράτασις τῆς καταστάσεως πλήττει κυρίως τοὺς πρόσφυγας καὶ τοὺς «ἐγκλωβισμένους» εἰς τὰ καταχόμενα ἐδάφη, ἡ τύχη τῶν ὁποίων γίνεται ἡμέρα τῇ ἡμέρα ὀδυνηρότερα.

Αὐτὸ ἀποτελεῖ μίαν ἀνευ προηγουμένου καταπάτησιν τῶν ἐθνικῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ἀτομικῶν δικαιωμάτων τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ, Ἑλλήνων καὶ Τούρκων!

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας συνέβαλε καὶ θὰ συμβάλλῃ διὰ τὴν δημιουργίαν ὄρων ἀρμονικῆς καὶ εἰρηρικῆς συμβιώσεως τῶν δύο ἐθνοτήτων ἐν Κύπρῳ, χωρὶς ἐξωτερικὰς ἀναμιξεις.

τέχνην ἀκροτάτης αισθητικῆς, εἶναι ἡ ἀ γ ι ο γ ρ α φ ῖ α.

Ἡ ὀρθόδοξος ἀγιογραφία στέφεται ἀπὸ τὴν θεῖαν δόξαν, ἣν ὑμνεῖ μετὰ τὸν ἰδικὸν τῆς τρόπον.

Τὸ κάλλος τῆς ὀρθοδόξου εἰκόνας δὲν ζητᾷ γήινον μέτρον διὰ ἀξιολόγησιν. Τὸ περιεχόμενον καὶ ἡ ἔκφρασις αὐτῆς εἶναι ἐπιχείρημα τῆς Θείας ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίας καὶ ἀληθείας.

Ὁ Ἄγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνὸς συνιστᾷ, «ἐὰν ἐκ τῶν ἔθνων ἔλθῃ τις λέγων σοι, δεῖξον μοι τὴν πίστιν σου... φέρεις αὐτὸν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἀναπετάξεις αὐτὸν πρὸς τὰς τῶν ἁγίων εἰκόνων μορφάς»¹.

1. Δαμασκ. «Περὶ εἰκόνων», P.G. 95, 325 C.

Καὶ ὅτι θὰ παρέμβῃ εἰς τὴν Κυβέρνησιν ὑποστηρίζουσα τὰς προσπάθειάς νὰ ἀναλάβῃ νέας πρωτοβουλίαις ἐπὶ διεθνoῦς κλίμακος προκειμένου νὰ τερματισθῇ ἡ τραγικὴ αὐτὴ κατάσταση.

Ὁ Καρδινάλιος Ἰωάννης Βίλεμπραντς μᾶς πληροφορεῖ, ὅτι:

Ἐπεκονίωσεν μετὰ τοὺς Πρωθυπουργὸν καὶ Ὑπουργὸν Ἐξωτερικῶν τῆς Ὀλλανδίας ἐπὶ τοῦ θέματος.

Ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν Βὰν ντέρ Στοὺλ τοῦ ἔστειλε μίαν ἐπιστολὴν τῆς ὁποίας παραθέτει τὸ κείμενον, διαλαμβάνον ὅτι:

1. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὀλλανδίας ὑποστηρίζει ὅλας τὰς ἐκκλήσεις τῆς Κυπριακῆς Κυβερνήσεως ὑπὲρ τῶν προσφύγων, ἐγκλωβισμένων καὶ ἀγνοουμένων.

2. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὀλλανδίας ἐψήφισε ἐπανειλημμένως εἰς ΟΗΕ ὑπὲρ τῆς Κύπρου καὶ εἶναι αὐτονόητον, ὅτι θὰ συνεχίσῃ νὰ ὑποστηρίξῃ εἰς κάθε ἀνάλογον ψηφοφορίαν τὴν Κύπρον.

3. Ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὀλλανδίας ἐνδιαφέρεται διὰ μίαν ταχείαν λύσιν τοῦ Κυπριακοῦ ζητήματος, διὰ συνομιλιῶν μεταξὺ ὄλων τῶν ἐνδιαφερομένων.

4. Ὡσαύτως ἡ Κυβέρνησις τῆς Ὀλλανδίας ἐνδιαφέρεται διὰ ἀνθρωπιστικὴν συμπαραστάσιν πρὸς ὅλους τοὺς πάσχοντας.

5. Ἐκφράζει τὴν εὐχὴν ἐπιτυχίας προσεχῶν συνομιλιῶν.

Ἄλλ' οὐχὶ μόνον τὸ κηρυκτικὸν τῆς Ἐκκλησίας ἔργον ὑπηρετεῖ ἢ εἰκὼν ἀλλὰ καὶ μέσον ἐρμηνείας τῶν δογμάτων Αὐτῆς ἀποβαίνει μὲ τὴν ἐξεικόνισιν καὶ ἐξιστόρησιν λειτουργικῶν καὶ δογματικῶν θεμάτων τῆς Ἐκκλησίας. «Ὅπερ γὰρ πολλάκις ὁ νοῦς οὐχ εἴλε διὰ τῆς τῶν λόγων ἀκοῆς, ἢ ὄψις ἀπλανῶς παραλαβοῦσα, σαφέστερον ἐφηρημήνευσεν»².

Οὕτω ἡ γλῶσσα τῆς Βίβλου ἀνοίγεται διὰ τῆς εἰκόνος εἰς τὴν ὄρασιν πάντων, ἀφοῦ ἡ Β. ἀγιογραφία θὰ ἐρμηνεύσῃ τὰ διδλικά θέματα μὲ τὸν ἰδικὸν τῆς τρόπον καὶ θὰ τὰ κάμνη προσιτὰ ἀκόμη καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες δὲν γνωρίζουν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. Ἡ «ΠΛΑΤΥΤΕΡΑ» π.χ., εἰκονιζομένη εἰς τὴν κόγχην τοῦ ἱεροῦ, συνδέουσα τὴν ὄροφην μετὰ τοῦ δαπέδου τοῦ Ναοῦ, ἐκφράζει τὸ δόγμα τῆς «ἐνσάρκωσης», καὶ ἐνώνει τὰ ἐπίγεια μὲ τὰ ἐπουράνια, ὁ δὲ μεγαλοπρεπὴς «ΠΑΝΤΟΚΡΑΤΩΡ», εἰκονιζόμενος οὐχὶ ὡς νέος, οὐδὲ ὡς ἡλικιωμένος γέρον, ἐρμηνεύει θαυμασίως εἰς τὴν παράστασιν τὸ δόγμα τοῦ «ὁμοουσίου» τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ἡ Βυζαντινὴ εἰκὼν ἀξιολογεῖται μὲ τὸ περιεχόμενον, ὅπερ ἐκφράζει. Ἡ ὠραιότης αὐτῆς ἐγκνείται εἰς τὸ ὅτι ἔχει ξεπεράσει κάθε ἄλλην ἀνθρωπίνην τέχνην. Ἐκφράζει τὸ ἐπέκεινα. Ἐκφράζει τὴν πληρότητα τῆς Θείας ἐν τῷ κόσμῳ παρουσίας. Τὸ κάλλος, ἡ ὠραιότης καὶ τὸ ὕψος τῆς Β. εἰκόνας ἀπαιτεῖ εὐγένειαν καὶ ὠριμότητα ψυχῆς διὰ νὰ ἀναγνωρισθῇ.

Εἰς τὰς ἐπομένας γραμμάς παρουσιάζομεν τὴν Βυζαντινὴν παράστασιν τῆς Σταυρώσεως, ἐρμηνεύοντες τὸ λειτουργικὸν καὶ θεολογικὸν αὐτῆς περιεχόμενον, ὡς διεμορφώθη καὶ ἐπεκράτησεν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ.

I. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΙΣ

ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΙΚΟΥ ΘΑΝΑΤΟΥ

Εἰς τὸν περίξ τῆς Παλαιστίνης χώρον, Αἴγυπτον, Συρίαν, Περσίαν, Μ. Ἀσίαν, αἱ συνθέσονται ποιναί, αἱ ὅποιαι ἐπεβάλλοντο εἰς τοὺς πάσης φύσεως παραβάτας τῶν θεσμικῶν καὶ παραδοσιακῶν νόμων ἐκ μέρους τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, ἦσαν ὁ λιθοβολισμὸς, ὁ ραβδισμὸς, ἡ μαστίγωσις μέχρι θανάτου (παρὰ Ρωμαίους), ἡ σφαγὴ, ἡ καῦσις καὶ ὁ στραγγαλισμὸς. Ἡ σταύρωσις ὑπῆρχεν εἰς τὸν χώρον τῆς Βορείου Ἀφρικῆς, (Καρχηδόνιοι - Αἴγυπτος), εἰς Περσίαν, Μ. Ἀσίαν, Θράκην, Μακεδονίαν καὶ ἐν γένει εἰς ὅλην τὴν ἑκτασιν τοῦ Ἑλληνικοῦ χώρου³.

Εἰς τὸ Ρωμαϊκὸν κράτος ἦτο νομικῶς κατοχυρωμένη⁴, ἐθεωρεῖτο δὲ ἀτιμωτικὸς τρόπος θανάτου, εἰς ὃν ὑπεβάλλοντο συνήθως οἱ μὴ πιστοὶ τοῦ Αὐτοκράτο-

ρος, οἱ εἰς συνωμοσίας ἀναμεμιγμένοι, οἱ εἰς ἀνατρεπτικὰς κατὰ τοῦ ἐπικρατοῦντος καθεστῶτος ἐνεργείας προβαίνοντες καὶ οἱ λιποτάκται στρατιῶται.

Εἰς τοὺς θαθεῖς χρόνους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἡ ποινὴ αὕτη ἦτο ἄγνωστος. Πλὴν δὲ ἀναφέρονται ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς Βίβλου ἄλλαι παρεμφερεῖς ποιναί, ἡ ἱστορικὴ ἐξέλιξις τῶν ὁποίων ὠδήγησεν εἰς τὴν γνωστὴν σήμερον ποινὴν τῆς σταυρώσεως. Π.χ. ὁ ἐκ «σπέρματος Ἀαρῶν»⁵ καταγόμενος Ἄλκιμος, εἰσῆχθη εἰς τὴν τάξιν τοῦ ἱερατείου δι' ἀθεμίτων μέσων, ἐξαπατῶν τοὺς Ἀσιδαίους, ψευδόμενος καὶ λέγων αὐτοῖς ἀρχικῶς «λόγους εἰρηγικούς»⁶. Παρὰ τὰς πρώτας αὐτοῦ διαβεβαιώσεις, βραδύτερον, συνέλαβεν ἐξήκοντα ἐκ τῶν Ἀσιδαίων, ἐφόνευσεν αὐτοὺς καὶ ἐξέθεσεν τὰ πτώματα αὐτῶν εἰς βορᾶν τῶν θηρίων «καὶ οὐκ ἦν αὐτοῖς ὁ θάπτων»⁷. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἐλευθέραν ἔκθεσιν τοῦ νεκροῦ, ἡ ἀνάρτησις ζώντων ἐπὶ δένδρων εἶναι ἕτερος γνωστὸς παρ' Ἑβραίοις ἀτιμωτικὸς θάνατος.

Ἡ κατάκτησις τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου, φέρουσα ἤθη καὶ ἔθιμα ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, ὡς καὶ ἡ ἐμπορικὴ ἐπικοινωνία τοῦ Ἰσραὴλ μετὰ τῶν λαῶν τῆς Μέσης Ἀνατολῆς καὶ τοῦ περίξ τῆς Μεσογείου χώρου καὶ δὴ ἡ Ρωμαϊκὴ κατάκτησις, ἔχουσα νομικῶς κατοχυρωμένην τὴν σταυρικὴν ποινὴν τοῦ θανάτου, ἔφερον ἐν Παλαιστίνῃ καὶ τὴν γνωστὴν μορφήν τοῦ σταυρικοῦ θανάτου.

Ὁ σταυρικὸς θάνατος ὑπέστη μίαν μακρὰν ἐξέλιξιν μὲ τὴν πάροδον τοῦ χρόνου. Ὡς πρώται μορφαὶ αὐτοῦ δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ἡ κατακρήμνισις ἀφ' ὑψηλοῦ βράχου, ἡ ἀνάρτησις ζώντων ἐπὶ δένδρων, ἡ διὰ σχοινίων ἀνάρτησις ἢ πρόσδεσις ζώντων εἰς ἰσχυρὸν πάσσαλον «μονόκερων καθέτως εἰς τὸ ἕδαφος πηγνύμενον»⁸, ἡ τοποθέτησις θαρέως ξυλίνου τμήματος ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ καταδικασθέντος μὲ δεδεμένας ἐν ἐκτάσει ἐπ' αὐτοῦ τὰς χεῖρας⁹, ἡ διὰ τοῦ σώματος διέλευσις ξυλίνου ἢ μεταλλίνου ἀντικειμένου, κοινῶς σοῦδλισμα, ὃ ὑπέστη ὁ Ἦρωσ τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 Ἀθανάσιος Διάκος καὶ ὅστις, τρόπος, ἀποτελεῖ πρόσφατον ἀπόηχον τοῦ γνωστοῦ Ἀσιατικοῦ θαρβαρισμοῦ¹⁰ ὃ χιαστί σταυρικὸς θάνατος καὶ τέλος ὁ γνωστὸς τρόπος σταυρώσεως.

Ἡ δι' οἰουδήποτε τρόπου ἐκ τῶν ἀνωτέρω μνημογευθέντων, ὡς καὶ ἄλλων τινῶν παρεμφερῶν καὶ παραλειπομένων ἐναυθα, σταυρικὴ καταδίκη ἐπεβάλετο πρὸς «συνδυασμὸν ὅσον τὸ δυνατόν σφοδρότερων πόγων πρὸς ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερον ἐξευτελισμὸν»¹⁰. Ἐχαρακτηρίζετο δὲ «ἐπονείδιστος θάνα-

5. Α' Μακκ. 7, 14.

6. Αὐτόθι, 17, 15.

7. Αὐτόθι, 17, 17.

8. Α. Φιλιππίδου, ἔ.δ. σελ. 311.

9. Αὐτόθι, σελ. 310 κ.ε.

10. Αὐτόθι, σελ. 316.

2. Νικήφ. Κων)λεως. P.G. 100, 380 D.

3. Πρβλ. Κύρου Ἀνάβ. 3, 1.

4. Α. Φιλιππίδου, «Ἱστορία τῆς ἐποχῆς τῆς Κ. Διαθήκης», Ἀθήνα: 1958, σελ. 307-374.

ΑΡΧΑΙ ΤΟΥ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΟΥ ΕΡΓΟΥ ΤΟΥ ΙΕΡΕΩΣ *

(ΚΑΤΕΥΘΥΝΤΗΡΙΟΙ ΓΡΑΜΜΑΙ)

Μετά ταῦτα ὀφείλομεν νὰ ἀνακαλύψωμεν καὶ νὰ διερευνήσωμεν ὀρισμένες ἄλλας προϋποθέσεις τῆς ὀρθῆς οἰκοδομῆς καὶ διαποιμάνσεως τοῦ πληρώματος τῆς Ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι περιέχονται εἰς τὰς πολυσχημάντους καὶ θαρυσχημάντους ἐντολάς τοῦ Κυρίου μας πρὸς τὸν ποιμένα, πρὸς τὸν ἱερέα: «Βόσκει τὰ ἀρνία μου — ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου — βόσκει τὰ πρόβατά μου».

Ἐὰν παρατηρήσωμεν καλῶς, αὐταὶ αἱ παραινέσεις τοῦ Κυρίου δὲν περιέχουν, δὲν ἐπαναλαμβάνουν, ἀκριβῶς τὰς αὐτὰς λέξεις. Τοῦτο δὲν εἶναι ἄνευ σημασίας. Τίποτε δὲν γράφεται εἰς τὸ Εὐαγγέλιον ἄνευ λόγου⁷. Ἐκεῖνο μόνον τὸ ὁποῖον ἐπαναλαμβάνεται καὶ εἰς τὰς τρεῖς προτάσεις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, εἶναι ἡ κτητικὴ ἀντωνυμία «μ ο υ» («βόσκει τὰ ἀρνία μ ο υ — ποιμαίνε τὰ πρόβατά μου — βόσκει τὰ πρόβατά μ ο υ»). Τοῦτο προφανῶς θέλει νὰ υπογραμμίσῃ καλῶς, νὰ τονίσῃ σαφῶς, νὰ καταστήσῃ συνειδητόν, εἰς ὅλους τοὺς ποιμένας, εἰς ὅλους τοὺς ἱερεῖς, ὅτι οἱ χριστιανοὶ δὲν εἶναι πρόβατα ἰδικά των, ἀλλὰ εἶναι πρόβατα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἡ μικροτέρα συνέπεια, τὴν ὁποίαν ὀφείλει ὁ κληρικὸς νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός, εἶναι, ὅτι ἀφ' ἑνὸς μὲν δὲν δύναται νὰ τὰ μεταχειρίζεται, ὅπως αὐτὸς νομίζει, ἀφ' ἑτέρου δὲ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ τὰ ἐκμεταλλεύεται, ὅταν καὶ ὅπως αὐτὸς θέλῃ. Ὁ ἱερεὺς Ἀδγουστίνος, ἐπίσκοπος Ἰππῶνος, λέγει σχετικῶς: «Ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι ποιμαίνουσι τὰ πρόβατα τοῦ Χριστοῦ δι' αὐτοῦ τοῦ φρονήματος, τ.ἔ. θέλοντες νὰ εἶναι αὐτὰ ἰδικά των καὶ ὄχι τοῦ Χριστοῦ, ὅς εἶναι πεπεισμένοι, ὅτι ἀγαποῦν ὄχι τὸν Χριστόν, ἀλλὰ τοὺς ἑαυτοῦς

των. Καὶ τοῦτο πράττουσι ἐκ τῆς ἐπιθυμίας, εἴτε νὰ καυχῶντο, εἴτε νὰ ἀποκτήσουσι δύναμιν ἢ ὕλικὰ κέρδη καὶ ὄχι ἐξ ἀγάπης νὰ ὑπακούσουσι, νὰ ὑπηρετήσουσι καὶ νὰ ἀρέσουσι εἰς τὸν Θεόν... Διότι τί ἄλλο σημαίνει τὸ «Ἀγαπᾶς με, Βόσκει τὰ πρόβατά μου», παρὰ ὅτι: καὶ ἐὰν ἔλεγεν: Ἐὰν μὲ ἀγαπᾶς, μὴ σκέπτεσαι νὰ βουκόνησῃς τὸν ἑαυτὸν σου, ἀλλὰ τὰ πρόβατά μου ὡς ἰδικά μου ποιμαίνε καὶ ὄχι ὡς ἰδικά σου. Ζῆται τὴν δόξαν τὴν ἰδικὴν μου εἰς αὐτά, ὄχι τὴν ἰδικὴν σου τὴν ἰδικὴν μου κυριότητα καὶ κυριαρχίαν, ὄχι τὴν ἰδικὴν σου»⁸.

Ἐκεῖνο, λοιπόν, τὸ ὁποῖον ὀφείλει ὁ κληρικὸς ὡς καλὸς ποιμὴν νὰ πράττῃ, εἶναι νὰ βόσκη καὶ νὰ ποιμαίνῃ, νὰ ὀδηγῇ ἀσφαλῶς τὰ λογικὰ πρόβατα εἰς τὴν καλὴν βοσκήν, εἰς τὰ εὐφορα πνευματικὰ «λειβάδια» τῆς Ἐκκλησίας, προσυλάσσωσι αὐτὰ ἀπὸ «τίς κακοτοπιές», ἀπὸ τοὺς κλημῶνες τῆς ἁμαρτίας, ἀπὸ τὰ δηλητηριώδη φυτὰ τῆς ἀθεΐας, ἀπὸ τὰ μολυσμένα «νερά» τῶν αἱρέσεων καὶ ἀπὸ τοὺς ποικίλους κλέπτας καὶ ἀρπαγὰς, ἀπὸ τοὺς «θαρεῖς λύκους»⁹. Αὐτὸ παραγγέλλει ὁ Κύριος, καὶ αὐτὸ γενικῶς τὸ καθήκον ἔχει ὁ κληρικὸς νὰ ἐκπληρῶι ἀόκνως καὶ ἀδιακόπως.

Εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο ἴσως θὰ πρέπει νὰ τονίσωμεν διὰ περισσοτέρων τὴν ἀδιάπτωτον φροντίδα, ἐπιμέλειαν καὶ ἐπαγρύπνησιν τοῦ κληρικοῦ περὶ ὄλου τοῦ ποιμνίου του γενικῶς καὶ περὶ ἐνὸς ἐκάστου ἀρνίου ἰδιαιτέρως. Τοῦτο συμπεραίνομεν ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐνεστώτος διαρκείας καὶ εἰς τὰς τρεῖς περιπτώσεις: «βόσκει — ποιμαίνε — βόσκει». Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς νὰ ἐγκαταλείπῃ τὸ ποιμνιὸν του μόνον του καὶ νὰ μεταδαινήν εἰς ἄλλους τόπους ἢ νὰ ἐξασκῇ ἄλλα ἐπαγγέλματα, τὰ ὁποῖα τὸν ἀπομακρύνουσι ἀπὸ τὴν ὑψηλὴν ἀποστολὴν του. Πλείστοι ὅσοι ἱεροὶ κανόνες τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναφέρονται εἰς τὰ ζητήματα αὐτὰ καὶ ἀπαγορεύουσι τὰς ταιαύτας παρεκτροπὰς, ἢ ὑποδεικνύουσι τί πρέπει νὰ γίνεταί εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς ἐκείνας περιπτώσεις, κατὰ τὰς ὁποίας λόγοι ἀνάγκης ἐπιβάλλουσι τὴν ταιαύτην ἀπομάκρυνσιν¹⁰.

Ἄλλ' ὅς χωρήσωμεν εἰς τὴν περαιτέρω διερεύνησιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ποιμαντικῆς σημασίας

S. S. AURELI AUGUSTINI, HIPPONENSIS EPISCOPI, IN JOANNIS EVANGELIUM, J. — P. MIGNE, PL 35, 1967.

9. Πρβλ. Πράξ. 20, 29.

10. Πρβλ. εἰς καὶ εἰς ἀποστολ. καν., εἰς καὶ εἰς τῆς Δ' Οἴκου. Συν., ε', κ' καὶ κγ' τῆς Δ', εἰς, ιη' τῆς Πενθέκτης, ι' τῆς Ζ', γ' καὶ κα' Ἀγτιοχίας, α', β', εἰς καὶ εἰς Σαρδικίας, ὡς καὶ στ', πα' καὶ πγ' ἀποστολ., γ' καὶ ε' τῆς Δ', ι' τῆς Ζ', ιη' τῆς Καρθαγένης κ.ἄ.

* Συνέχεια ἐκ τῆς σελ. 175 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 9-10 τευχους.

7. «Πᾶν ὅτι ὁ Κύριος εἶπε καὶ ἐπραξεν, ἦτο ἄξιον νὰ καταγραφῆ. Οὐδέποτε ἐλάλησεν ἄργόν τινα λόγον, οὔτε ἐπραξέ τι μὴ σοβαρὸν καὶ περιττόν. Οὐδέποτε εἶπέ τι μικρόν, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ εἶναι ἀνώτερον ἀπὸ ὅτι πᾶς σοφὸς τῆς γῆς θὰ ἠδύνατο νὰ εἴπῃ» (Π α ν. Τ ρ ε μ π ε λ α, Ἰπόμνημα εἰς Ἰωάννην, σελ. 738).

τος»¹¹, καὶ ἀτιμωτικὸς, ἐπιβαλλόμενος ἐπὶ ἀδικήμασι θαυράτης ποινηῖς¹². Διὰ τὸ ἀτιμωτικὸν τοῦ πράγματος ἢ ἐν λόγῳ θανατικὴ ποινὴ ἦτο συνήθης εἰς τοὺς δούλους, ἰδίως παρὰ Ρωμαίους.

(Συνεχίζεται) Ἀρχ.μ. ΠΑΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΤΟΣ

Γραμματεὺς Συνοδικῆς Ἐπιτροπῆς Τύπου
Ἱερᾶς Συνόδου

11. Χρυσοστόμου, MIGNE 59, 447.

12. Πρβλ. Α. Φίλιπ. ἐ.ἄ. σελ. 318.

τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου «δόσκει — ποιμαίνε — δόσκει». Καί κατ' ἀρχάς θά ἠθέλομεν νά υπογραμμίσωμεν τήν διαφοράν, πού ὑπάρχει εἰς τὸ ἀντικείμενον τῶν τριῶν ἀνωτέρω ἐντολῶν καί νά ἀνακαλύψωμεν, γὰρ «ἴδωμεν» τί σημαίνει τοῦτο. Εἰς τήν πρώτην πρότασιν ὑπάρχει «τὰ ἀρνία μου», εἰς τήν δευτέραν «τὰ προβάτια μου» καί εἰς τήν τρίτην «τὰ πρόβατά μου»¹¹.

Ἐάν, λοιπόν, προσέξωμεν τὰς λέξεις αὐτάς θά ἴδωμεν, ὅτι παρουσιάζουν μίαν διαβάθμισιν, μίαν πρόσδοον, μίαν ἐξέλιξιν. Πρῶτα ἔχομεν τὰ μικρὰ ἀρνία, δεύτερον ἔχομεν τὰ μεγαλύτερα ἀρνία, τὰ προβάτια, ἕπως τὰ ὀνομάζει ἡ Ἀγ. Γραφή, καί ὕστερον ἔχομεν τὰ πρόβατα, τὰ ἀνεπτυγμένα ἤδη ἀρνία.

Ἡ διάκρισις καί ἡ διαβάθμισις αὐτή θά ἔλεγέ τις, πολὺ δικαίως, ὅτι ἀνταποκρίνεται εἰς μίαν διάκρισιν καί διαβάθμισιν τῶν χριστιανῶν, ὡς μελῶν τῆς Ἐκκλησίας. Ἐχομεν δηλ. τὰ παιδιά πρῶτον, τὰ ὁποῖα παρομοιάζονται πρὸς τὰ ἀρνία. Δεύτερον ἔχομεν τὰ μεγαλύτερα παιδιά, τοὺς ἐφήβους, γενικῶς τήν νεαράν ἡλικίαν, ἡ ὁποῖα παρομοιάζεται πρὸς τὰ προβάτια. Καί ἐν συνεχείᾳ ἔχομεν τήν ἀνδρικήν, τήν ὄριμον οὕτως εἰπεῖν ἡλικίαν, ἡ ὁποῖα ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὰ πρόβατα, τὰ ἤδη ἀνεπτυγμένα ἀρνία.

Ἡ διαβάθμισις καί παρομοίωσις αὕτη ἄς μὴ νομισθῆ, ὅτι εἶναι ἰδική μας, ἢ αὐθαίρετος. Ἦδη καί Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας καί ἄλλοι νεώτεροι ἐρμηνευταὶ υιοθετοῦν τοιαύτην τινὰ διάκρισιν καί ἐρμηνείαν, ὡς θά ἴδωμεν εὐθύς κατωτέρω. Οὕτως, ὁ Μ. Βασίλειος γράφει: «Καί ὁ Κύριος τοὺς ἀρτιγενεῖς κατὰ τὴν πίστιν ἄρνας προσηγόρευσεν ἐν τῷ λέγειν... δόσκει τὰ ἀρνία μου»¹². Καί ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Θεοφύλακτος (+ 1126/7) παρομοίως παρατηρεῖ: «Ἀρνία μὲν γὰρ τάχα οἱ εἰσαγωγικώτεροι, πρόβατα δὲ οἱ τελειότεροι»¹³. Ὡσαύτως δὲ καί ὁ Εὐθύμιος Ζιγαβήνης (+ ἀρχὰς ΙΒ' αἰ.) σημειοῖ: «Ἀρνία μὲν οἱ ἀτε-

λέστεροι, πρόβατα δὲ οἱ τελειότεροι»¹⁴. Ἐκ τῶν ξένων τέλος ἐρμηνευτῶν ὁ J. BENNELI λέγει: «Εἰς τὰς τρεῖς αὐτάς παραγγελίας τὸ ποιμνιον... διαίρεται εἰς τρεῖς ἡλικίας καί τὸ ποιμνιον τῆς πρώτης ἡλικίας φέρεται ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ἀρνία, τὸ τῆς τρίτης ἡλικίας ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν πρόβατα... τὸ τῆς δευτέρας, λοιπόν, (ἡλικίας) περιλαμβάνει τὰ μέχρι τοῦδε τρυφερώτερα — νεαρώτερα ἐκ τῶν προβάτων»¹⁵.

Ἐχει, λοιπόν, ὁ κληρικὸς ἐν γενικαῖς γραμμαῖς τρεῖς ἡλικίας, τρεῖς τάξεις, εἰς τὸ ποιμνιον του: Τὴν παιδικήν, τὴν ἐφηβικήν καί τὴν ἀνδρικήν. Καί ἡ κάθε μία ἡλικία, ἡ κάθε μία τάξις θέλει τὴν ἰδικήν της μεταχείρισιν. Κάθε χριστιανός, κάθε πιστὸν μέλος τῆς Ἐκκλησίας, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας του, ἀναλόγως τῆς χριστιανικῆς του καταρτίσεως καί ἀναλόγως τῆς ἄλλης γενικωτέρας μορφώσεώς του ἀπαιτεῖ τὴν ἀνάλογον ἀπὸ τοὺς ποιμένας καί ὄλους τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς παράγοντας παιδαγωγικήν μεταχείρισιν καί ποιμαντικήν φροντίδα¹⁶. Τοῦτο ὑποδηλοῦται καί εἰς τοὺς λόγους τοῦ Κυρίου, ὅταν ἐναλλάσσει, ὅταν ἀντικαθιστᾷ τὸ ρῆμα, τὸ ὁποῖον χρησιμοποιοῖ εἰς τὰς ἐπαλλήλους, εἰς τὰς διαδοχικὰς ἐντολάς μετὰ τοῦ ἀντιστοιχοῦ ἀντικειμένου. Τὴν τοιαύτην δηλονότι εἰδικήν μεταχείρισιν καί τὴν ἰδιαίτερον φροντίδα δι' ἐκάστην ἡλικίαν ὑποδεικνύει ὁ Κύριος, ὅταν τὴν πρώτην φοράν λέγῃ «ὁ ὁ σ κ ε τὰ ἀρνία μου», ὅταν τὴν δευτέραν ἀξιῶν «π ο ἰ μ α ἰ ν ε τὰ προβάτια μου» καί ὅταν τὴν τρίτην ἐπαναλαμβάνῃ καί λέγῃ «ὁ ὁ σ κ ε τὰ πρόβατά μου».

(Συνεχίζεται)

ΠΑΝΑΓ. ΜΠΟΥΜΗΣ Δρ. Θ.

14. Εὐθύμιου Ζιγαβήνη, Τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, PG 129, 1497 A.

15. J. BENNELI, GNOMON NOVI TESTAMENTI, EDIT. VIII, STUTTGARTIAE 1891, σελ. 429.

16. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεμελιώδης ἀρχὴ τῆς ἐξατομικεύσεως τῆς ποιμαντικῆς μερίμνης. Ἡ ἀρχὴ δὲ αὕτη διατυπώσεται ἐπιγραμματικῶς ὑπὸ τοῦ Μεγ. Βασιλείου διὰ τῆς ἐξῆς φράσεως: «Ἐνὶ μὲν κανόνι πάντας περιλαμβάνεσθαι τοὺς ἐν τῇ γυμνασίᾳ τῆς εὐσεβείας ἀδύνατον» (Μεγ. Βασίλειος, «Ὅροι κατὰ πλάτος ἰθ'», PG 31, 968 A). Πλεῖστον περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐξατομικεύσεως ἰδὲ ἐν Κων. Μοῦρατιῶδου, Χριστοκεντρικὴ Ποιμαντικὴ ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς τοῦ Μεγ. Βασιλείου, Ἀθήναι: 1969, σελ. 68 ἐξ.

11. Ἐνταῦθα θά ἠθέλομεν νά παρατηρήσωμεν, ὅτι εἰς πολλοὺς κώδικας τοῦ κειμένου τῆς Ἀγ. Γραφῆς δὲν ὑπάρχει αὐτὴ ἡ διάκρισις ἀκριβῶς. Ἀλλὰ εἰς αὐτὴν πάντως τὴν διάκρισιν καί διαβάθμισιν καταλήγουσιν πολλοὶ ἐπιστήμονες μετὰ σεβερῶν λόγων. Πρὸς Παν. Μπούμη, Συνέπειαι τῆς ἄρσεως τῶν ἀναθεμάτων Ρώμης - Κωνσταντινουπόλεως, Ἀθήναι: 1976, σελ. 156 ἐξ.

12. Μεγ. Βασίλειος, Ἐρμηνεία εἰς τὸν προφήτην Ἠσαΐαν, Κεφ. Ε', J. — P. MIGNE, PG. 30, 400 B.

13. Θεοφύλακτος Βουλγαρίας, Ἐρμηνεία εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον, PG 121, 312 C.

Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΚΑΤΑΚΟΜΒΩΝ ΤΗΣ ΜΗΛΟΥ

ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΕΡΑΝΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Αριθ. { Πρωτ. 1771
Διεκπ. 815

Αθήνησι τῆ 4-5-78

Π ρ ο ς

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθν. Παιδείας
καὶ Θρησκευμάτων
Γενικὴν Δ' νσιν Θρησκευμάτων

Ἡ Ἱερά Σύνοδος ἀνταποκρινομένη εἰς δικαιοτάτον αἴτημα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου περὶ ἀξιοποιήσεως καὶ προβολῆς τῶν κατακομβῶν τῆς Νήσου Μήλου, μοναδικῶν παλαιοχριστιανικῶν μνημείων ἐν Ἑλλάδι, ἐν τῇ Συνεδρίᾳ Αὐτῆς τῆς 6.4.1978 ἤχθη εἰς τὴν ἀπόφασιν ὅπως ἐγκρίνη τὴν σύστασιν Μεγάλης Διοικούσης - Ἐρανικῆς Ἐπιτροπῆς μὲ σκοπὸν τὴν ἐπισκευήν, συντήρησιν καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ ἐν λόγῳ μνημείου καὶ τὴν ἀνάλογον προβολὴν αὐτοῦ.

Διαπέμποντες ὅθεν ἀκριβῆς ἀπόσπασμα πρακτικῶν τῆς Διαρχοῦς Ἱερᾶς Συνόδου περὶ συστάσεως τῆς ἀνωτέρω Μεγάλης Διοικούσης - Ἐρανικῆς Ἐπιτροπῆς κατακομβῶν τῆς Μήλου, παρακαλοῦμεν ὅπως προβῆτε εἰς τὰς δεούσας ἐνεργείας διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ σχετικῶν Προεδρικοῦ Διατάγματος συστάσεως τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς.

Ἐντολῇ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος

† Ὁ Ταλαντίου ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

Ἀπόσπασμα Πρακτικῶν

Διαρχοῦς Ἱερᾶς Συνόδου

(Περίοδος 121, Συνεδρία Α' τῆς 6.4.1978)

40) Ἀνεγνώσθη τὸ ὑπ' ἀριθμ. Σ.Π. 1363) 6.4.78 ἐγγράφον τοῦ Σεβ. Σύρου, δι' οὗ ὑποβάλλει πρὸς ἐγγρῖσιν εἰς διπλοῦν τὸ ὑπ' ἀριθμ. 1) 3.2.1978 Πρακτικὸν τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς Κατακομβῶν τῆς Μήλου, ὄργανον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως αὐτοῦ μετὰ τοῦ ὀνομαστικῶν Καταλόγου τῶν Μελῶν τῆς Μεγάλης Διοικούσης - Ἐρανικῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Κατακομβῶν

Μήλου καὶ Συνοδικῇ ἀποφάσει ἐγκρίνεται ἡ σύστασις τῆς διαληφθείσης Μεγάλης Διοικούσης - Ἐρανικῆς Ἐπιτροπῆς ὡς κάτωθι.

ΜΕΓΑΛΗ ΔΙΟΙΚΟΥΣΑ - ΕΡΑΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΤΑΚΟΜΒΩΝ ΜΗΛΟΥ

1. Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ.κ. Σεραφεῖμ, Πρόεδρος.

2. Σεβ. Μητροπολίτης Σύρου - Μήλου κ.κ. Δωρόθεος, Ἀντιπρόεδρος.

3. Καθηγητῆς - Ἀκαδημαϊκός κ. Ἀναστάσιος Ὀρλάνδος, Ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος.

4. Καθηγητῆς - Ἀκαδημαϊκός κ. Κωνσταντῖνος Μπόννης, Γενικὸς Γραμματεὺς.

Τ α κ τ ι κ ἄ Μ ἑ λ η :

5. Σεβ. Μητροπολίτης Σερβίων καὶ Κοζάνης κ. Διονύσιος.

6. Σεβ. Μητροπολίτης Νικοπόλεως καὶ Πρεβέζης κ. Στυλιανός.

7. Σεβ. Μητροπολίτης Πατρῶν κ. Νικόδημος.

8. Σεβ. Μητροπολίτης Τυρολόης κ. Παντελεήμων, Κοσμητῶν Θεολ. Σχολῆς Θεσ) νίκης.

9. Καθηγητῆς - Διοικητῆς Ἀγροτικῆς Τραπέζης κ. Ἀδαμάντιος Πεπελάσης.

10. Καθηγητῆς κ. Στυλιανός Κορρές, Πανεπιστημίου.

11. Καθηγητῆς κ. Μᾶρκος Σιώτης, Πανεπιστημίου.

12. Καθηγητῆς κ. Νικόλαος Λιβαδάρας, κοσμητῶν Φιλοσ. Σχολῆς Παν) μίου Ἀθηνῶν.

13. Γενικὸς Διευθυντῆς Ἀρχαιολογίας κ. Παῦλος Λαζαρίδης.

14. Δικηγόρος κ. Μένης Παπαγεωργίου, Πρόεδρος τῶν ἐν Ἀθήναις Μηλίων.

15. Δημοσιογράφος κ. Βασίλειος Λαμπρόπουλος.

Ἀ ν α π λ η ρ ω μ α τ ι κ ἄ Μ ἑ λ η :

16. Σεβ. Μητροπολίτης Μεσογαίας καὶ Λαυρεωτικῆς κ. Ἀγαθόνικος.

17. Σεβ. Μητροπολίτης Πολυανῆς καὶ Κιλκισίου κ. Ἀμβρόσιος.

18. Σεβ. Μητροπολίτης Γρεβενῶν κ. Σέργιος.

19. Θεοφιλ. Ἐπίσκοπος Ἀνδρούσης κ. Ἀναστάσιος, Καθηγητῆς - Γεν. Δ) ντῆς Ἀπ. Διακονίας.

Γ Ν Ω Μ Ο Δ Ο Τ Η Σ Ι Σ

Θέμα: Ἐρωτᾶται ἐὰν ὁ κατέχων θέσιν Ἱεροδιακόνου ἢ ἐφημερίου δύναται νομίμως νὰ κατέχη καὶ θέσιν βοηθοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

1. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 17299/7655/1976 ἀποφάσεως τοῦ πρυτάνεως τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, δι' οὗ ἐγένετο ἀποδεκτὴ ἡ ὑπ' ἀριθ. 850/12-11-1975 γνωμοδότησις τοῦ Β' τμήματος τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ Κράτους, ἐκλήθη ὁ ἱεροδιάκονος Κ. Π. βοηθὸς τοῦ Σπουδαστηρίου Πρακτικῆς Θεολογίας, νὰ δηλώσῃ ποίαν ἐκ τῶν δύο θέσεων ἐπιλέγει μεταξὺ τῶν θέσεων τοῦ βοηθοῦ τοῦ Σπουδαστηρίου τῆς πρακτικῆς Θεολογίας καὶ τοῦ Διακόνου, παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Νικαίας καθ' ὅσον ἐκ τοῦ νόμου, ἀνέφερον ἢ ρηθεῖσα ἀπόφασις, εἶναι ἀνεπίτρεπτος ἡ κατοχὴ δευτέρας ὑπαλληλικῆς θέσεως.

2. Ἡ ὡς ἄνω ἀπόφασις, ἐκδοθεῖσα, ὡς προελέχθη, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς μνημονευομένης γνωμοδοτήσεως τοῦ Β' Τμήματος τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τοῦ

20. Καθηγητῆς κ. Ἐμμανουὴλ Καμπούρης, Πολυτεχνείου Ἀθηνῶν.

21. Καθηγητῆς κ. Σπύρος Ζερβός, Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν.

22. Ἐφορος Ἀρχαιοτήτων κ. Ἰωάννης Βολονάκης.

23. Καθηγητῆς Μαθηματικῶν κ. Ἐμμανουὴλ Μαρκαντώνης, Πρόεδρος Μηλίων Πειραιῶς.

24. Δημοσιογράφος κ. Ἐμμανουὴλ Χωριανόπουλος.

25. Πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἰωάννης Ράμφος.

Ἀρχαιολογικὸν - Ἀρχιτεκτονικὸν
κ.λπ. Τμήμα.

1. Παῦλος Λαζαρίδης, Δ' ντῆς Βυζαντινοῦ Μουσείου, Προϊστάμενος - Συντονιστής.

2. κ. Ἰωάννης Βολονάκης, Ἐφορος Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων.

3. κ. Νικόλαος Ζίας, Ἀρχαιολόγος.

4. Ἀργύριος Μπακιρτζής, Ἀρχιτέκτων (Εἰδικὸς τῶν Παλαιοχριστιανικῶν Μνημείων).

5. κ. Δρούγγας Ἰάκωβος, Μεταλλεολόγος.

6. Παυλόπουλος Νικόλαος, Μηχανολόγος - Ἡλεκτρολόγος.

Κράτους, δὲν ἠρμήνευσεν ὀρθῶς τὰς κειμένας περὶ τοῦ Βοηθητικοῦ καὶ Διδακτικοῦ Προσωπικοῦ τῶν Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων διατάξεις ἐν συσχετισμῷ πρὸς τὰς ἰσχυούσας τοιαύτας περὶ τοῦ Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, δι' ὃ ἐσφαλὲν αὐτὴ ἀποκλείουσα τὸν συμβιβασμὸν τῶν δύο θέσεων μεταξὺ τῆς θέσεως τοῦ Βοηθοῦ Σπουδαστηρίου τῆς Πρακτικῆς Θεολογίας καὶ τῆς τοιαύτης τοῦ Διακόνου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ὡς κατωτέρω δειχθήσεται.

3. Ὁ ἀνωτέρω ἀναφερόμενος βοηθὸς παρὰ τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ καθ' ὃν χρόνον οὗτος συνεδέετο δι' ὑπαλληλικῆς σχέσεως μετὰ τῆς, ὡς εἴρηται, Σχολῆς χειροτονηθεὶς κατέλαβεν ὀργανικὴν θέσιν Διακόνου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Νικαίας προβλεπόμενῃ διὰ τοῦ Ν.Δ. 1398/1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων παρὰ τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ Ἀθηνῶν καὶ ταῖς Ἱεραῖς Μητροπόλεσι τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος» (ΦΕΚ 112/73 — τεύχος Α'). Βάσει δὲ τῶν ἀρθρῶν 3, 4 καὶ 5 τοῦ ἐν λόγῳ Ν.Δ. ὁ διορισμὸς, αἱ ἀποδοχαί, ἡ μισθολογικὴ διαβάθμισις, ἡ ὑγειονομικὴ περίθαλψις καὶ ἡ ἀσφάλισις τῶν Διακόνων διέπεται ὑπὸ τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 469/1968 «περὶ μισθολογικῆς

7. κ. Νίνος Ἐμμανουὴλ, Πολιτικὸς Ὑπομηχανικὸς καὶ Νομαρχιακὸς Σύμβουλος Νομαρχίας Κυκλάδων διὰ τὴν Ἐπαρχίαν Μήλου.

Γ ρ α μ μ α τ ε ὺ ς τῆς Μεγάλῃς Διοικήσεως - Ἐρατικῆς Ἐπιτροπῆς, Ἀρχιμ. Ἀθανάσιος Σφουγγατάκης.

Γ ρ α μ μ α τ ε ἰ α - Λ ο γ ι σ τ ῆ ρ ι ο ν - Τ α μ ε ἰ ο ν

1. Ζαφείριος Βάος, Προϊστάμενος Γραμματείας.

2. Γεώργιος Τσαίνης, Γραμματεία.

3. κ. Κωνσταντῖνος Ἀνδρουλιδάκης, Ἐπιθεωρητῆς Οἰκονομικῶν Ἐφοριῶν, Ταμίας καὶ Προϊστάμενος τοῦ Λογιστηρίου.

4. κ. Στυλιανὸς Δρούγγας, Χημικὸς - Μηχανικὸς, Λογιστήριον.

5. κ. Μιχαὴλ Βῆχος, Βιοτέχνης.

Ἀκριδὲς Ἀπόσπασμα

Ἐν Ἀθῆναις τῇ 4.5.1978

Ὁ Ἀρχιγραμματεὺς

† Ὁ Ταλάντιος ΑΜΒΡΟΣΙΟΣ

διαβαθμίσεως του Έφημεριακού Κλήρου τής Έκκλησίας τής Ελλάδος». Ούτω οι διοριζόμενοι Διάκονοι εις θέσεις συσταθείσας δια του Ν.Δ. 1398/1973 υπήχθησαν εις το αυτό νομικόν καθεστώς το ύφιστάμενον δια τους Έφημερίους τής Έκκλησίας τής Ελλάδος και κατά συνέπειαν δια τους Διακόνους ισχύουν τα αυτά άσυμβίβαστα τα ισχύοντα επί των έφημερίων.

Έξεταστέον, όθεν, τυγχάνει εάν, βάσει των κειμένων διατάξεων, ή θέσις του Βοηθού παρά τή Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι άσυμβίβαστος, προς την θέσιν του Έφημερίου και τάνάπαλιν.

4. Δια τής παρ. 1 του άρθρου 8 του Α.Ν. 553/1968, ως αυτή αντικατεστάθη υπό του άρθρου 4 του Ν.Δ. 333/1968 όρίζονται τα εξής:

«1. Η θέσις του Έπιμελητού, βοηθού ή Παρασκευαστού είναι άσυμβίβαστος προς πάσαν άλλην δημοσίαν θέσιν ή θέσιν Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου, ως και προς την του Ιδιωτικού ή δημοτικού υπαλλήλου ή Διευθυντού οίωνδήποτε επιχειρήσεων, πλην τής θέσεως του Έκπαιδευτικού λειτουργού Δημοσίων Σχολών εν γένει».

Αναμφισβητήτως δια τής ως άνω διατάξεως όρίζεται σαφώς ότι ή θέσις του Βοηθού παρά Ανωτάτω Έκπαιδευτικώ Ιδρύματι είναι άσυμβίβαστος προς πάσαν άλλην δημοσίαν ή επί σχέσει ιδιωτικού Δικαίου θέσιν, πλην τής τοιαύτης του Έκπαιδευτικού λειτουργού εις Δημοσίαν Σχολήν εν γένει. Ειδικότερον ό βοηθός παρά τή Θεολογική Σχολή Αθηνών δέν δύναται να κατέχη δευτέραν υπαλληλικήν θέσιν είτε παρά τω Δημοσίω είτε παρά ΝΠΔΔ ή παρά οργανισμώ ή επιχειρήσει εν γένει, πλην τής αναφερομένης ως άνω εξαιρέσεως. Εις αυτήν άκριβώς την διάταξιν έρειδομένη ή γνωμοδότησις του Τμήματος του Ν.Σ.Κ. και ή εν συνεχεία ταύτης απόφασις του Πρυτάνεως του Πανεπιστημίου Αθηνών έκρινεν ότι ό ως εΐρηται, Βοηθός, διορισθείς εις θέσιν Διακόνου παρά Ίερά Μητροπόλει, απέκτησε δευτέραν υπαλληλικήν θέσιν και ως έκ τούτου έδημιουργήθη άσυμβίβαστος ως προς την κατοχήν των δύο θέσεων, ήτοι του Βοηθού παρά τή Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και του Διακόνου παρά Ι. Μητροπόλει.

Κρίσιμον, καθ' ήμάς, τυγχάνει το θέμα εάν ό διορισθείς Διάκονος δημιουργεί υπαλληλικήν σχέσιν συνεπαγομένην κατοχήν δευτέρας υπαλληλικής θέσεως. Το θέμα τούτο, ούδόλως άπησχόλησε τον εισηγητήν τής ρηθείσης γνωμοδοτήσεως του Ν.Σ.Κ. με άπόρριον να εξαχθή έσφαλμένον συμπέρασμα ως προς το κρινόμενον ζήτημα.

Συμφώνως προς τας κειμένας περι έφημερίων διατάξεις, την παγίαν νομολογίαν και πρακτικήν ό Έφημέριος δέν θεωρείται δημόσιος υπάλληλος ούτε υπάλληλος Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου

άλλά Έκκλησιαστικός λειτουργός (ύπ' άριθ. 327/27-2-1958 Γνωμοδότησις Νομικού Συμβουλίου του Κράτους ύπ' άριθ. 283504/31-10-1950 Έγκύκλιος του Γεν. Λογιστηρίου του Κράτους, ύπ' άριθ. 97714/31-7-1965 έγγραφον του Έπουργείου Έθνικής Παιδείας και ύπ' άριθ. 11598/9-10-1972 γνωμοδότησις τής Νομικής Έπιτροπής τής Έκκλησίας. Κατά συνέπειαν ό διοριζόμενος εις όργανικήν θέσιν Έφημερίου ή Διακόνου δέν αποκτά υπαλληλικήν θέσιν.

Όθεν ό, ως εΐρηται, βοηθός παρά τή Θεολογική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών, διορισθείς εις θέσιν Διακόνου παρά ΝΠΔΔ, ως είναι ή Ίερά Μητροπόλις Νικαίας (άρθρον 59 του ν. 671/1943) δέν απέκτησε υπαλληλικήν σχέσιν και ως έκ τούτου δέν κατέσχε δευτέραν υπαλληλικήν θέσιν, ως απαιτεί ή διάταξις τής παραγράφου 1 του άρθρου 8 του Α.Ν. 553/1968.

Το σημείον τούτο, όπερ άποτελεί την λυδίαν λίθον του όλου αναφεύντος θέματος, παρείδε παντελώς ή ύπ' άριθ. 850/1975 γνωμοδότησις του Β' Τμήματος του Ν.Σ.Κ., δι' ό και έσφαλμένως άπεφήνατο τόσον αυτή όσον και ή μνημονευομένη ύπ' άριθ. 17299/7655/1976 απόφασις του Πρυτάνεως του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθ' ήν ή θέσις του Διακόνου θεωρείται κατοχή δευτέρας υπαλληλικής θέσεως.

5. Περαιτέρω ό νομοθέτης του Α. Ν. 553/1968 168 όρισε ρητάς άπαγορεύσεις δια τους Βοηθούς των Ανωτάτων Έκπαιδευτικών Ιδρυμάτων και κατωνόμασε τας εργασίας εκείνας, αλίνας τυγχάνουν άσυμβίβασται προς το έργον των Βοηθών, ή άσκησις των όποιων συνεπάγεται την άπόλυσιν έκ τής ύπηρεσίας.

Συγκεκριμένως δια τής παρ. 2 του άρθρου 8 του ως εΐρηται, Α.Ν. όρίζεται ότι άπαγορεύεται εις τους Έπιμελητάς, Βοηθούς και Παρασκευαστάς (των Ανωτάτων Έκπαιδευτικών Ιδρυμάτων) να διδάσκουν κατ' ιδίαν ή εις ιδιωτικά Φροντιστήρια ή εις ιδιωτικάς Σχολάς, πλην των ιδιωτικών Τεχνικών Σχολών, ή να διατηρώσι Κλινικάς ή να εργάζωνται εν μη Πανεπιστημιακή Κλινική ή Νοσοκομείω ως τακτικοί ιατροί».

Έκ τής διατυπώσεως τής άνωτέρω διατάξεως προκύπτει σαφώς ότι ό νομοθέτης δέν ήθέλησε άσυμβίβαστον το έργον του Έφημερίου (Πρεσβυτέρου ή Διακόνου) προς το του Βοηθού καθ' όσον, αν τοιούτον τι συνέβαινεν, τότε ρητώς ή προδιαληφθείσα διάταξις θα κατωνόμαζε την άπαγόρευσιν ταύτην. Έν τών άνωτέρω προκύπτει ότι ό νομοθέτης έπιτρέπει εις τους Βοηθούς να κατέχουν θέσιν Έκπαιδευτικού λειτουργού Δημοσίων Σχολών εν γένει και να διδάσκουν εις ιδιωτικάς τεχνικάς σχολάς (άρθρον 8 παρ. 1 και 2 του Α.Ν. 553/1968).

Έφ' όσον ό νομοθέτης έπιτρέπει εις τους Βοηθούς να κατέχουν θέσιν εκπαιδευτικού λειτουργού Δημοσίων Σχολών εν γένει και να διδάσκουν εις Ίδι

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ ΣΤΗΛΗ

Υπερέβη τὰ ὅρια τῆς ἀδελφικῆς ἐπαφῆς.

Καθ' ἃ ἀνεγράφη εἰς τὸν Τύπον, μεγάλην ἐπιτυχήαν ἐσημείωσε τὸ ταξίδιον εἰς Πολωνίαν τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος κ. Σεραφεῖμ καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐκκλησιαστικῆς ἀντιπροσωπείας. Ἰδιαιτέρως τὸ γεγονός, ὅτι διὰ πρώτην φοράν Προκαθήμενος Ἐκκλησίας ἐπραγματοποίησεν ἐπίσημον ἐπίσκεψιν εἰς τὴν Βαροσβίαν, συνεκίνησε πολὺ τοὺς Πολωνοὺς ἐκκλησιαστικοὺς καὶ κυβερνητικοὺς ἐπισήμους, ὥστε οἱτοὶ ἔδωκαν ἰδιαιτέραν ἔμφρασιν εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην. Αἱ εἰλικρινεῖς ἐκδηλώσεις αὐτῶν καὶ τοῦ πολωνικοῦ λαοῦ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἦσαν φανεραί. Πάντως ἐξέφρασαν τὴν ἐπιθυμίαν, ὅπως αἱ σχέσεις τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τῆς Πολωνίας καὶ τοῦ καθ' ὅλον πολωνικοῦ λαοῦ μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἑλλάδος γίνωνται σιενώτεροι.

Ὁ Μακαριώτατος ἐπεσκέφθη πολλὰς ὀρθοδόξους πολωνικὰς κοινότητας εἰς διάφορα σημεῖα τῆς χώρας, ἠθλόγησε νέους ναοὺς καὶ θεμέλια ἀνεγειρομένων, ὡς καὶ ἰδρύματα τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Πολωνίας. Ἐπίσης ἐπεσκέφθη τὸ τραγικὸν σιραϊόπλεδον συγκεντρώσεως τοῦ Ἄουσοβις, ἐνθα καὶ ἐτέλεσε μνημόσυνον ὑπὲρ τῶν θυμάτων καὶ κατέθεσε στέφανον εἰς τὸν συμβολικὸν τάφον τῶν Ἑλλήνων.

Γενικῶς ἡ ἐπίσκεψις τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀντιπροσωπείας εἰς Πολωνίαν, πραγματοποιηθεῖσα μετὰ προσκλήσιν τῆς Πολωνικῆς Κυβερνήσεως, ὑπερέβη, κατὰ τὴν δήλωσιν τοῦ Προκαθημένου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τὰ ὅρια τῆς ἀδελφικῆς ἐπαφῆς καὶ τῆς ἀνταλλαγῆς ἀπόψεων μεταξὺ ἐκπροσώπων δύο ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἀπέδειξε, ὅτι ἡ συνένωσις τῶν ἀπὸ τὸν κόσμον Ὁρθοδόξων δυνάμεων θὰ ἀπειτέλει σπουδαῖον παράγοντα ἀνακαινίσεως τοῦ κόσμου.

τικὰς Τεχνικὰς Σχολὰς θὰ ἦτο ἀδιανόητον νὰ ἠθέλησεν οὗτος νὰ ἀπαγορεύσῃ τὴν ἀσκήσιν ἐφημεριακῶν καθηκόντων εἰς τούτους, καθ' ὅσον τὸ λειτουργημάτων τοῦ ἐφημερίου ὡς ἐκ τῆς φύσεώς του καὶ τῆς εἰδικῆς ἀποστολῆς του ἐν τῇ κοινωσίᾳ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποτελέσῃ πρᾶξιν ἀσυμβίβαστον διὰ τοὺς Βοηθοὺς, ἐν πάσει δὲ περιπτώσει νὰ τεθῆ εἰς ἕσσονα μοῖραν πρὸς τὸ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ λειτουργοῦ.

6. Τὰ ἀνωτέρω, ἦτοι περὶ τοῦ συμβιβασμοῦ κατοχῆς τῶν δύο θέσεων τοῦ Βοηθοῦ καὶ τοῦ Ἐφημερίου, ἐνισχύονται καὶ δι' ἐτέρων διατάξεων. Συγκεκριμένως διὰ τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 137/1967 οἱ ἐφημέριοι ἔχοντες τὰ τυπικὰ διὰ τὸν διορισμὸν τῶν εἰς τὴν Δημοσίαν ἢ Ἰδιωτικὴν Ἐκπαίδευσιν προσόντα νομίμως κατέχουν ἀμφοτέρας τὰς θέσεις (ἐφημερίου καὶ ἐκπαιδευτικοῦ) λαμβάνοντας τὰς διὰ τὰς θέσεις ταύτας νομίμως ἀποδοχὰς.

Δεδομένου ὅτι ἡ θέσις Βοηθοῦ παρὰ Ἀνωτάτη Σχολῇ δύναται νὰ χαρακτηρισθῆ ὡς θέσις ἐκπαιδευτικῆ ὑπὸ τὴν εὐρεσίαν τοῦ χαρακτηρισμοῦ τῆς λέξεως ἔννοια, νομίμως ὁ Βοηθὸς δύναται νὰ ἀσκῆ ἐφημεριακὰ καθήκοντα (Πρεσβυτέρου ἢ Διακόνου).

7. Συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 9 τοῦ νόμου 264/1976 οἱ κατέχοντες θέσεις Βοηθῶν εἰς Σπουδαστήριον ἢ ἔδραν Νομικῶν Σχολῶν ἢ Ἀνωτάτων Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων οικονομικῶν μαθημάτων δύναται ἐλευθέρως νὰ ἀσκοῦν δικηγορίαν παραλλήλως μετὰ τὴν κατεχομένην ὑπ' αὐτῶν θέσιν τοῦ Βοηθοῦ.

Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω δὲν δύναται νὰ θεωρηθῆ ἀσυμβίβαστος ἡ ἀσκήσις ἐφημεριακῶν καθηκόντων εἰς Βοηθοὺς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν τοῦ Πανεπιστημίου. Ἡ ἀντίθετος ἀποφίς προσκρούει εἰς τὴν

ρητὴν συνταγματικὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 4 παρ. 1 τοῦ ἰσχύοντος Συντάγματος καθ' ἣν πάντες οἱ Ἕλληνες εἶναι ἴσοι ἐνώπιον τοῦ νόμου καὶ δὲν ἐπιτρέπεται ἐπὶ τῶν αὐτῶν προϋποθέσεων νὰ ὑφίσταται διάφορος μεταχείρισις.

8. Ἀνεξαρτήτως τῶν ἀνωτέρω τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν ἔχει ἀντιμετωπίσει Ad Hoc περίπτωσιν, ὡς ἡ ἐν προκειμένῳ ἐξεταζομένη, ἦτοι περίπτωσιν διορισμοῦ εἰς θέσιν Διακόνου, ἐνῶ παραλλήλως ὁ διορισθεὶς Διάκονος κατεῖχε θέσιν τακτικοῦ βοηθοῦ εἰς τὸ Ἱστορικὸν Σπουδαστήριον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. Διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 344/17-4-1968 γνωμοδοτήσεως τοῦ Νομικοῦ Συμβούλου τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν ἐκρίθη ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀσυμβίβαστος ἡ θέσις τοῦ κατέχοντος θέσιν τακτικοῦ Βοηθοῦ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Ἀθηνῶν μετὰ τὴν θέσιν τοῦ Διακόνου, δι' ἣ ἐπηκολούθησεν ὁ σχετικὸς διορισμὸς τοῦ ἐνδιαφερομένου (ἀριθ. 748/11-5-1968 ἀπόφαισις διορισμοῦ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν).

9. Ἐν ὄψει τῶν ἀνωτέρω ἱστορηθέντων οὐδεμία ἀμφιβολία ὑφίσταται ὅτι ὁ περὶ οὗ πρόκειται Κ. Π., κατέχων τακτικὴν θέσιν Βοηθοῦ ἐν τῷ Σπουδαστηρίῳ Πρακτικῆς Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, νομίμως κατέχει καὶ τὴν θέσιν τοῦ Διακόνου παρὰ τῇ Ἱερᾷ Μητροπόλει Νικαίας.

Ο ΓΝΩΜΟΔΟΤΩΝ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ι. ΜΠΟΤΗΣ

Παγχριστιανικόν προσκύνημα.

Ὡς ἀναφέρεται ἐν ἐτέρῳ σελίδι τοῦ παρόντος φύλλου τῆς «Ἐκκλησίας» ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἀνταποκρινομένη εἰς δικαιοτάτον αἴτημα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Σύρου περὶ ἀξιοποίησεως καὶ προβολῆς τῶν κατακομβῶν τῆς νήσου Μήλου, αἵτινες ἀποτελοῦν σπουδαιότατον παλαιохριστιανικὸν μνημεῖον ἐν Ἑλλάδι, ἤχηθῃ εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ἐγκρίνη τὴν σύστασιν Μεγάλης Διοικήσεως - Ἐθναρχικῆς Ἐπιτροπῆς μὲ σκοπὸν τὴν ἐπισκευήν, συντήρησιν καὶ ἀξιοποίησιν τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος μνημείου καὶ τὴν ἀνάλογον προβολὴν αὐτοῦ.

Εἶμεθα βέβαιοι, ὅτι τάχιστα θὰ ἐκδοθῇ τὸ σχετικὸν Προεδρικὸν Διάταγμα συστάσεως τῆς ἐν λόγῳ Ἐπιτροπῆς καὶ ὅτι αἱ κατακομβὲς τῆς Μήλου θὰ ἀποτελέσουν παγχριστιανικὸν προσκύνημα, ὅπερ θὰ ἐξαργύλλῃ, ὅτι ἡ νήσος Μήλος προσέβαλλε τὸν Χριστὸν ὡς «τὸν λιμένα τῶν πλεόντων» καὶ ἦτο ἐστία ἐκλεκτῶν χριστιανικῶν προσωποποιήτων, οἵα ἰ.χ. ὑπήρξαν «οἱ προσδύτεροι Ἀσκήτης καὶ Ἐλπίζων καὶ Ἀσκητιδωδωρὸς καὶ Ἀγαλλιασις διάκονος καὶ Εὐτυχία παρθενεύσασα καὶ Κλαυδιανὴ παρθενεύσασα καὶ Εὐτυχία ἡ τούτων μήτηρ», περὶ τῶν ὁποίων ὁμιλοῦν αἱ διασωθεῖσαι ἀξιολογώταται ἐπιγραφαὶ τῶν ἀρκοσολίων.

Οἱ σιναιτικὸι θησαυροί.

Ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ἀδικαιολογήτου θορύβου, ὅστις ἐγένετο ἐσχάτως ἐν τῷ Τύπῳ περὶ τῶν σιναιτικῶν θησαυρῶν, ἡ πρὸς ἀξιοποίησιν αὐτῶν ἐργαζομένη πανεπιστημιακὴ ἐπιτροπὴ, ἥτις ἀποτελεῖται ἐκ καθηγητῶν διαφόρων εἰδικοτήτων, ἐτόνισε, πρὸς τοὺς ἄλλοις, ἐν σχετικῇ αὐτῆς ἐκθέσει, ὅτι ἡ Ἱ. Μονὴ Σινᾶ «διετήρησεν τὸν ἑλληνικὸν τῆς χαρακτῆρα καὶ, διὰ τῶν ἀδιακόπων ἀγώνων καὶ θυσιῶν τῶν πατέρων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς πνευματικῆς προσφορᾶς τῶν καὶ τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ ἔργου τῶν πρὸς τοὺς περὶ τὴν Μονὴν νομαδικῶς λαοῦς, ἀνεδείχθη πνευματικὸν κέντρον, τοῦ ὁποίου ἡ ἀκτινοβολία ἐπεξετάθη ἐφ' ὄλοκλήρου τοῦ χριστιανικοῦ κόσμου, καὶ ἄσβεστος ἐστία τῶν πνευματικῶν καὶ θρησκευτικῶν μας παραδόσεων, εἰς μίαν δὲ τὴν ἄπομακρομένην καὶ ἄξενον περιοχὴν».

Ὅθεν εἶναι λίαν εὐχάριστον τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος Ἐπιτροπὴ μελετᾷ τοὺς τρόπους ἀξιοποίησεως τῶν ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Μονῆς διασωθέντων καὶ ἐπιμελῶς περιφρουρηθέντων πνευματικῶν θησαυρῶν τῆς, ἐν οἷς καὶ τὰ εἰς παλαιὰν κρύπτειν εὐρεθέντα κατὰ Μάϊον τοῦ 1975 κατάλοιπα παλαιῶν χειρογράφων κωδίκων.

«Σφυγμοὶ τῆς ἐποχῆς».

«Σφυγμοὶ τῆς ἐποχῆς» εἶναι ὁ τίτλος τῆς νέας ραδιοφωνικῆς ἐκπομπῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, ἥτις ἀπὸ τῆς σήμερον (1ης Ἰουνίου) θὰ μεταδίδεται ἀνὰ Πέμπτην καὶ ὡ-

ραν 18.45' ἕως 19.00' ἐκ τοῦ Α' Προγράμματος τῆς ΕΡΤ.

Ἡ ἐκπομπὴ αὕτη θὰ περιλαμβάνῃ ἐκκλησιαστικὰς εἰδήσεις, θὰ ἀναπτύσῃ θέματα, ἀπτόμενα τῆς καθημερινῆς πραγματικότητος καὶ τῆς συγχρόνου κοινωνικῆς ζωῆς καὶ θὰ φέρῃ εἰς ζωσαν ἐπαφὴν τὴν Ἐκκλησίαν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

Γενικὴ εἶναι ἡ εὐχὴ, ὅπως ἡ ἐκπομπὴ αὕτη σφεθῇ ὑπὸ πλήρους ἐπιτυχίας καὶ ἀποτελέσῃ τὴν ἀπαρχὴν συστηματικώτερας προβολῆς τῆς Ἐκκλησίας οὐ μόνον διὰ τοῦ ραδιοφώνου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς τηλεοράσεως.

Ἐπὶ τῇ συμπληρώσει 150 ἐτῶν.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τοῦ ἑορτασμοῦ τῶν 150 ἐτῶν, ἅτινα διέρρησαν ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ ἱδρυτοῦ τοῦ Διεθνoῦς Ἐορθοῦ Σιαροῦ Ἐρρίκου Νιυνάν, ὁ Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Κ. Τσάτσος ἐκάλεσε πάντας τοὺς Ἕλληνας νὰ ἐνισχύσουν τὸ ἔργον τοῦ Ε.Ε.Σ., εἰπὼν πρὸς τοὺς ἄλλοις τὰ ἑξῆς:

«Ἄν κάθε Ἕλληνας προσέφερεν εἰς τὸν Ἐορθοῦ Σιαροῦ τὸ ἓνα δέκατο ἀπ' αὐτὸ πὸν ἔοδευε γιὰ ψυχαγωγία, θὰ εἶχαν οἰκοδομηθῇ πολλὰ νοσοκομεῖα!... Ἐχομε ἐπιτακτικὸ χρέος νὰ ὑποστηρίξωμε τὸν Ἐορθοῦ Σιαροῦ, ἀλλὰ καὶ κάθε ἀνάλογη προσπάθεια, ὅστε ὁ τόπος μας νὰ ἔχη ἀρκετὰ καὶ ἰκανοποιητικὰ νοσοκομεῖα, ἀληθινὸ βάλαμο στὶς πικρῆς τῶν ἀσθενῶν μας καὶ βασικὸ στήριγμα γιὰ τὸ πολυτιμότερο ἀγαθὸ, τὴν υγεία μας».

Ἐλπίζομεν, ὅτι ἡ προεδρικὴ ὑπόδειξις θὰ ἔχη ἀπήχησιν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν Ἑλλήνων, πολλοὶ τῶν ὁποίων, ὡς γνωστὸν, καὶ ἐκ τοῦ ὑστερήματος αὐτῶν ἐνισχύουν διάφορα ἀλτροῦστικὰ ἔργα, ἐμπνεόμενα ὑπὸ τῆς ἐν Χριστῷ ἀγάπης.

Ἡ «Παρακλητικὴ» εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν.

Εἰς τὰς ἀλλεπαλλήλους μεταφράσεις τῶν ὁρθόδοξων λειτουργικῶν κειμένων προσετέθη καὶ ἡ εἰς τὴν γαλλικὴν γλῶσσαν μετάφρασις τῆς «Παρακλητικῆς» (α' τόμος) ὑπὸ τοῦ βενεδικτίνου μοναχοῦ Διονυσίου Γκνγλιώμ. Ἡ προτασσομένη ἐν τῷ ἔργῳ ἐκτενὴς καὶ ἐνδιαφέρουσα εἰσαγωγὴ καὶ ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἦτον ἐπιτυχῆς μετάφρασις τοῦ ἀρθῆστου εἰς κάλλος ἑλληνικοῦ κειμένου βοηθοῦν τοὺς ἀναγνώστας τῆς Δύσεως νὰ συνειδητοποιήσουν τὸν θεολογικὸν πλοῦτον, τὸ μυσταγωγικὸν περιεχόμενον καὶ τὸν ἀναγωγικὸν χαρακτῆρα τῆς ὁρθοδόξου ἑμνογραφίας ἥτις, ὡς ἐλέγχθη, «διὰ στίχων εὐμνημονεύτων θανμαστῆς συντομίας καὶ σαφηνείας» προβάλλει τοὺς θησαυροὺς τῆς ὁρθοδόξου παραδόσεως, ἀποτελοῦσα «ἐν πολλοῖς ἰδιότυπον καὶ πλαστικὴν ἔκφρασιν τῆς ὁρθοδόξου δογματικῆς πίστεως».

Εὐχόμεθα, ὅπως ταχέως ἴδουν τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος καὶ ἄλλαι παρόμοιαι μεταφράσεις, ἵνα ἡ παφὴ τῆς Δύσεως μετὰ τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολῆς γίνῃ μεγαλυτέρα καὶ οὐσιαστικώτερα.

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

Ίερά Μητρόπολις Χαλκίδος

Τὸ Τίμιο Ξύλο ἀπὸ τὴ Μονὴ Ξηροποτάμου Ἀγ. Ὁρους στὴ Χαλκίδα.

20 Μαΐου — 20 Ἰουνίου

Ἐπειτα ἀπὸ προσπάθειες τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκίδος κ.κ. ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ καὶ μὲ τὴ φροντίδα τοῦ κτδ) του ἐφημερίου τοῦ ἀνεγειρομένου Ἱεροῦ Ναοῦ τῶν Ἐδδαίων Ἀγίων Χαλκίδος π. Δημητρίου Γροντῆ τὴν 20 Μαΐου ἐ.ε. θὰ μεταφερθεῖ στὴν πόλη μας, γιὰ προσκύνηση ἀπὸ τοὺς πιστοὺς, τὸ μεγαλύτερο τεμάχιο τοῦ ΤΙΜΙΟΥ ΞΥΛΟΥ, ποὺ ἀπὸ πολλοὺς αἰῶνες φυλάσσεται στὴν Ἱερά Μονὴ Ξηροποτάμου Ἀγίου Ὁρους.

Τὸ ΤΙΜΙΟ ΞΥΛΟ θὰ φθάσει στὴ Χαλκίδα στὶς 20 Μαΐου ἡμέρα Σάββατο καὶ ὥρα 6 τὸ ἀπόγευμα μὲ τὴν εὐκαιρία τῆς ἑορτῆς τῶν Ἐδδαίων Ἀγίων.

Στὴ Γέφυρα τοῦ Εὐδρίπου ὁ Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης οἱ προσκεκλημένοι τοῦ Ἀρχιερέως, οἱ Ἀρχεῖς καὶ ὁ Λαὸς θὰ κάνουν τὴν ὑποδοχὴ Του, ἀφοῦ προηγουμένως τελεσθεῖ εἰδικὴ ἀκολουθία γι' αὐτό.

Ἡδη ἔχει καταρτισθεῖ Πρόγραμμα μηνιαῖο γιὰ τὶς ἀκολουθίες ποὺ καθημερινὰ θὰ γίνονται ἀπὸ ἱερεῖς ἐνώπιον τοῦ ΤΙΜΙΟΥ ΞΥΛΟΥ ὑπὲρ υγιείας τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ τῆς Ἐπαρχίας μας.

Ίερά Μητρόπολις Νικαίας

—Ὁ Σεβασμιώτατος ἐχειροθέτησεν εἰς Οἰκονόμον τὸν Θεολόγον Ἐφημέριον τοῦ Κεθεδρικοῦ Ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Νικολάου π. Γεώργιον Κρανίτσαν καὶ εἰς Πρωτοπρεσβύτερον τὸν Θεολόγον Ἐφημέριον τοῦ Ἱεροῦ ναοῦ Ἐθαγγελιστρίας Νικαίας π. Σωκράτη Παπαδογεωργιάκη.

—Στὸ Πνευματικὸ καὶ Κοινωνικὸ Κέντρο ὠργανώθη εἰδικὴ ἐκδήλωση, ὑπὸ τὴν προστασία τῆς Κυπριακῆς Πρεσβείας, γιὰ τὸν ἀείμνηστο Ἐθνάρχη Μακάριο.

Κύριος ὁμιλητὴς ὁ κ. Ροζὲ Μιλλιέξ, Μορφωτικὸς Ἀκόλουθος τῆς Γαλλικῆς Πρεσβείας στὴ Λευκωσία μὲ θέμα: «Ὅπως ἐγνώρισεν τὸν Μακάριο».

—Στὸ Ἀναμορφωτήριον, στὸ Σωφρονιστήριον καὶ στὶς Φυλακὰς Κορυθαλλοῦ γίνεται σοβαρὸ ποιμαντικὸ ἔργο ἀπὸ τὴν Ἱ. Μητρόπολιν μὲ ἐπισκέψεις, δῶρα, ψυχγωγία καὶ λειτουργικὰς εὐκαιρίας (ἐξομολόγησι, Θεία Λειτουργία).

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Ἐκκλησία Κρήτης

Ἐλήξαν οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου ποὺ διοργανώθηκε στὴν Ὁρθόδοξον Ἀκαδημία Κρήτης ἀπὸ 8 - 15 Ἀπριλίου μὲ θέμα: «Ἡ Ἀντρεντικὴ Ζωὴ στὴ σύγχρονον ἑνορία». Στὸ συνέδριον πήραν μέρος Ὁρθόδοξοι, Ρωμαιοκαθολικοὶ καὶ Προτεστάντες Θεολόγοι ἀπὸ χώρας τῆς Ἐδδαίων, τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀυστραλίας. Οἱ ἐργασίες διεξήχθησαν σὲ μὴ ἀτμόσφαιρα ἀδελφότητος καὶ ἀλληλοκατανοήσεως. Ἀναπτύχθησαν καὶ συζητήθησαν θέματα ποὺ ἀφοροῦν στὴ

σχέση τῆς λατρείας μὲ τὶς διάφορες πολιτιστικὰς παραδόσεις, τὶς κοινωνικὰς καταστάσεις, στὴν ἀδθεντικὴ χριστιανικὴ Παράδοση, ὅπως τὴ συναντᾶμε στὴν Ἁγία Γραφή καὶ τὴν ἐμπειρία τῶν κατὰ τόπους Ἐκκλησιῶν. Κοινὴ διαπίστωση ὄλων ἦταν, ὅτι μιὰ σωστὴ λειτουργικὴ ζωὴ ἀπαιτεῖ τὴν ἐνεργὸ συμμετοχὴ τῶν πιστῶν στὴ λατρεία, ποὺ ὡς κέντρο τῆς ἔχει τὴ Θεία Ἐδδαριστία. Ἡ πίστη στὴν παράδοση ἀπαιτεῖ μιὰ συνεχῆ δημιουργικότητα στὴν προσπάθεια νὰ ἐκφρασθεῖ ἡ χριστιανικὴ πίστη στὰ πλαίσια τῆς σύγχρονος κοινωνίας. Κάθε χριστιανικὴ Ἐκκλησία ζεῖ καὶ ἐκφράζει τὴν πίστη τῆς ἐκείνης στὶς συγκεκριμένους κοινωνικοπολιτικὰς καταστάσεις. Γι' αὐτὸ δὲν μπορεῖ ἡ Ἐκκλησία νὰ εἶναι οὔτε πιστὴ στὴν παράδοσή της, οὔτε δημιουργικὴ, ἂν δὲν προσπαθεῖ νὰ δώσει ἀπάντησιν στὸ ἐρώτημα τοῦ τί ὁ Χριστὸς ἀπαιτεῖ ἀπὸ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας στὴ δεδομένη κοινωνικὴ κατάσταση στὴν ὁποία ζοῦν καὶ ἐργάζονται. Ἀνάμεσα στὶς προτάσεις ποὺ διατυπώθηκαν τονίστηκε μὲ ἰδιαίτερη ἔμφαση, ὅτι οἱ Ἐκκλησιαστικὸς πρέπει νὰ ἐρευνήσουν τὸν τρόπο, μὲ τὸν ὁποῖο θὰ μπορέσουν νὰ δοθῆσιν ἢ μιὰ τὴν ἄλλη στὴ συνειδητοποίηση, στὴν ἐμβάθυνση καὶ στὴν ἀξιοποίηση τῆς λειτουργικῆς τους κληρονομίας. Πρὸς τὸν σκοπὸ αὐτὸ προτάθηκε ἡ συνέχιση τῶν συναντήσεων ἀνάμεσα στὶς διάφορες Ἐκκλησίας. Ἐνα ἐπίσης πρακτικὸ θέμα ποὺ συζητεῖται σὲ παγχριστιανικὴ κλίμακα εἶναι τὸ κοινὸ Ἐκκλησιαστικὸ ἡμερολόγιο γιὰ τοὺς χριστιανοὺς, εἰδικὰ δὲ ὁ κοινὸς ἑορτασμὸς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα. Οἱ σύνεδροι πρότειναν νὰ ἐπιταχυνθεῖ ἡ διακίκασιν γιὰ τὴν ἐξέδωσιν λύσεως σ' αὐτὸ τὸ θέμα.

Ἡ συμμετοχὴ τῶν συνόδων στὶς ἀκολουθίες στὴν Ἱερά Μονὴ Γωνιάς ὑπῆρξε ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον ἐνδιαφέροντα γεγονότα τοῦ συνεδρίου καὶ ἔδωσε ἀφορμὴς γιὰ τὴν ἰδιαίτερη ἐκτίμησιν τοῦ λατρευτικοῦ πλοῦτος τῆς Ὁρθοδοξίας.

Στὰ πλαίσια τῶν ἐπαφῶν μὲ τὴν Ἐκκλησία τῆς Κρήτης οἱ σύνεδροι ἐπισκέφθησαν τὸν νέο Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης κ. Τιμόθεο. Προσφωνώντας ὁ Σεβασμιώτατος κ. Τιμόθεος τοὺς συνέδρους, ἐξέφρασε τὴν ἰδιαίτερη ἱκανοποίησίν του, ποὺ, γιὰ πρώτη φορὰ ὡς Ἀρχιεπίσκοπος, εἶχε τὴ χαρὰ καὶ τὴν τιμὴ νὰ δεχθεῖ χριστιανοὺς ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον στὴν ἀποστολικὴ Ἐκκλησία τῆς Κρήτης. Τόνισε δὲ, ὅτι ἡ συνεννόησιν καὶ ἡ ἐνότητα τῶν Χριστιανῶν εἶναι ἀπαιτήσιν τοῦ Ἐθαγγελικοῦ μηνύματος καὶ γι' αὐτὸ, εἶναι καθήκον ὄλων τῶν χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν νὰ ἐπιμείνουν στὸν διάλογο καὶ στὴ συνεργασίαν.

Ἐκ μέρους τῶν συνόδων προσφώνησε τὸν Σεβ. Ἀρχιεπίσκοπο Κρήτης ὁ κτδ. Ἰωάννης ΓΑΤΟΥ, πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἀφρικανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν. Ἐδῆ ὄλων, εἶπε ὁ κ. ΓΑΤΟΥ, εἶναι νὰ ἐδλογῆσιν ὁ Θεὸς τὸ ἔργο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κρήτης καὶ νὰ δώσει δύναμιν στὸν νέο Προκαθήμενὸ τῆς νὰ ποιμάνει ἀξίως τὴν ἱστορικὴ αὐτὴ Ἐκκλησία. Οἱ προσευχὰς τῶν χριστιανῶν ὄλων τοῦ κόσμου θὰ τὸν συνοδεύουν σ' αὐτὴ τὴν προσπάθειαν.

Τὰ πορίσματα τοῦ συνεδρίου θὰ δημοσιευθοῦν σύντομα καὶ θὰ τεθοῦν στὴ διάθεσιν ὄλων τῶν Ἐκκλησιῶν — Μελῶν τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν.

Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον

Ἐπὶ τῇ μεγάλῃ ἑορτῇ τοῦ Πάσχα τῶν Ἀρμενίων, ἡ Α. Θ. Παναγιώτης, ὁ Πατριάρχης, συνοδευόμενος ὑπὸ τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου Ἐλαδελφείας κ. Βαρθολομαίου, Διευθυντοῦ τοῦ Ἰδιαίτερου Αὐτοῦ Γραφείου, καὶ τῶν Πανοσιολ. Ἀρχιεργασιματῶς τῆς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου, Ἀρχιμ.

Φιλίππου και Μ. Αρχιδιακόνου κ. Κυρίλλου, μετέβη, την Κυριακή, 26ην Μαρτίου, εις τὸ ἐν τῷ Κοντοσκαλίῳ Ἀρμενικὸν Πατριαρχεῖον ἔνθα ἐπεσκέφθη τὴν Α. Μακαριότητα τὸν Ἀρμένιον Πατριάρχην κ. Σνὸρχ Καλουσιάν, μεθ' ὃς ἀντήλαξεν ἀδελφικὸν ἀσπασμὸν καὶ συνεχάρη αὐτῷ τε καὶ πᾶσι τοῖς κρισταμένοις ἐκ τῆς Ἀρμενικῆς Κοινότητος.

Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Ἀρχιεπισκοπὴ

Βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς

Πρὸς τοὺς ἐδλαθεσάτους Ἱερατικῶς Προϊσταμένους καὶ τὰ Ἐντιμότητα Διοικητικὰ Συμβούλια τῶν Ἑλληνικῶν Ὁρθόδοξων Κοινοτήτων, Φιλοπτῶχων Ἀδελφοτήτων, Διδασκαλικῶν Συλλόγων, Νεολαίας, καὶ Ὁργανώσεων τῆς Ὁμογενείας, καὶ ἅπαν τὸ εὐλαβὲς πλήρωμα τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀμερικῆς, Βορείου καὶ Νοτίου.

Ἀ γ α π η τ ο ῖ,

Τὴν 21ην Μαΐου, ἡμέραν Κυριακήν, ἑορτὴν τῶν Ἀγίων καὶ Ἰσαποστόλων Θεοστέπτων Βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης, θὰ λάβῃ χώραν ἡ ἀπὸ ἐτῶν καθιερωμένη Ἐθνικὴ μας Πιρέλασις, κατὰ μῆκος τῆς πέμπτης Λεωφόρου τῆς Νέας Ὑόρκης. Ὁργανώνεται, ὅπως πάντοτε, ἀπὸ τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Ἑλληνοαμερικανικῶν Ὁργανώσεων καὶ Σωματείων, μετ' τὴν συμμετοχὴν τῶν Κοινοτήτων Μείζονος Νέας Ὑόρκης.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῆς Παρελάσεως, μετ' Πρόεδρον τὸν Ἰατρὸν κ. Μιχαὴλ Σιδέρην, ἐργάζεται ἐντατικὰ διὰ τὴν προετοιμασίαν τῆς, ἡ ὁποία, διὰ νὰ εἶναι πλήρης, χρειάζεται τὴν ἐνεργὸν συμμετοχὴν καὶ συμπαράστασιν ὅλων μας.

Ἀπὸ τὰς Ὁργανώσεις τῆς Ὁμογενείας καὶ τὰς Κοινότητάς μας ἀναμένομεν νὰ βοηθήσουν κατὰ τοὺς ἐξῆς τρόπους:

1.— Μετ' τὴν ἔγκαιρον δῆλωσιν συμμετοχῆς των καὶ μάλιστα διὰ μεγαλύτερου ἢ ἄλλοτε ἀριθμοῦ μελῶν, ποῦ θὰ λάβουν μέρος καὶ θὰ παρελάσουν.

2.— Μετ' τὴν ἀνάληψιν τῆς δαπάνης δι' ἐν τοῦλάχιστον ἄρμα (FLOAT), καὶ μετ' γενναίαν οικονομικὴν συνδρομὴν.

3.— Μετ' τὴν προτροπὴν των πρὸς τὰ μέλη των, ὅπως συμμετάσχουν καὶ ὡς άτομα, ἀλλὰ καὶ συνδράμουν οικονομικῶς, διὰ τὴν κάλυψιν τῶν ἐξόδων, δεδομένου, ὅτι, αἱ Παρελάσεις δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι ἐντυπωσιακαί, ἐὰν δὲν ἐξοδεύσωμεν ὅ,τι ἀπαιτεῖται δι' ἄρματα, λάβαρα, συνθήματα καὶ ἐνδυμασίας ἐθνικάς.

Πάντοτε μὲν, πρὸ πάντων ὅμως σήμερον, πρέπει νὰ ἀποδειξώμεν τὴν ἀγάπην μας καὶ τὴν ἀλληλεγγύην μας πρὸς τὴν Γενέτειραν Ἑλλάδα, ἡ ὁποία ἴσως νὰ κληθῆ νὰ ἀντιμετωπίσῃ νέας δοκιμασίας. Ἡ ἐπίδειξις ὑψηλοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος θὰ ἐνεψύχωνε τὴν Μητέρα Ἑλλάδα.

Ἡ συμμετοχὴ καὶ συμπαράστασις ὅλων μας πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὕψιστον καθήκον.

Μετ' θερμὰς πατρικᾶς εὐχὰς καὶ εὐλογίας

Ο ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ

† Ὁ Ἀμερικῆς ΙΑΚΩΒΟΣ

Κοινὴ Συνεδρίασις Θεοφιλεστάτων Βοηθῶν Ἐπισκόπων μετὰ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου ἐπὶ τοῦ νέου Συντάγματος τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Προσκληθεὶς καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀμερικῆς Β. καὶ Ν. κ.κ. Ἰακώβου, συνήλθον ἐν τῇ Ἱερᾷ Ἀρχιεπισκοπῇ τὴν 1ην Μαρτίου 1978, ἡμέραν Τετάρτην καὶ ὥραν 10.00 π.μ. οἱ Θεοφιλέστατοι Βοηθοὶ αὐτοῦ Ἐπίσκοποι μετὰ τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου εἰς κοινὴν σύσκεψιν ἐπὶ τοῦ θέματος τοῦ νέου Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου παρεχώρησεν εἰς αὐτὴν, καὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν Εἰδικῶν Κανονισμῶν, οἱ ὁποῖοι πρέπει νὰ ἀπορρέουν ἀπὸ τὸν Νέον Σύνταγμα, προβλέπον τὴν ἔρυσιν Ἐπισκοπῶν, τῶν ὁποίων οἱ Ἐπίσκοποι θὰ ἀποτελοῦν Ἐπισκοπικὴν Σύνοδον, προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς.

Μετὰ τοῦ Σεβασμιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου παρήσαν: Οἱ Θεοφιλέστατοι Βοηθοὶ Ἐπίσκοποι: Ἀμφιπόλεως κ. Σίλας, Χριστιανουπόλεως κ. Μελέτιος, Ἀπαμείας κ. Ἰάκωβος, Θερμιῶν κ. Ἰωάννης, Μελόης κ. Φιλθέος, Παμφίλου κ. Τιμόθεος, Κωνσταντίας κ. Σωτήριος καὶ Χριστουπόλεως κ. Ἀνθίμος, καὶ οἱ κ.κ. Πρόδρομος Κουρίδης, Κίμων, Δούκας, Σωτήριος Κατσούλης, Βασίλειος Φουσιάνης, Γεώργιος Τσάρλς, Ἀθανάσιος Ἀντωνόπουλος καὶ Λούης Ἀλλεν.

Ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ἀνεκοίνωσεν ἐπισήμως τὴν παρὰ τῆς Μητρῆς Ἐκκλησίας παραχώρησιν τοῦ νέου Συντάγματος, τὸ ὁποῖον ἀνεγνώσθη Ἑλληνιστὶ καὶ Ἀγγλιστὶ. Ὁ Σεβασμ. Ἀρχιεπίσκοπος ἀνέθεσεν εἰς εἰδικὴν Ἐπιτροπὴν ἐκ τῶν κ.κ. Π. Κουρίδου, Κ. Δούκας, Β. Φουσιάνη καὶ Γ. Τσάρλς, ὅπως μελετήσουν συγκριτικῶς τὰ δύο κείμενα καὶ ἐπιφέρωσι τὰς δεούσας γλωσσικὰς τροποποιήσεις εἰς τὸ Ἀγγλικὸν κείμενον, οὕτως ὥστε τοῦτο νὰ εἶναι, τόσο εἰς τὸ γράμμα, ὅσον καὶ εἰς τὸ πνεῦμα, σύμφωνα πρὸς τὸ Ἑλληνικόν.

Μετὰ τὴν ἐπεξεργασίαν ταύτην τὸ Ἀγγλικὸν κείμενον θὰ ὑποβληθῆ εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρὸς ἐγκρίσιν, μετὰ τὴν ὁποίαν, ἐπιστρεφόμενον, θὰ ἐκτυπωθῆ ταυτοχρόνως μετ' τὸ Ἑλληνικὸν κείμενον καὶ θὰ δημοσιευθῆ, ἀποστελλόμενον συγχρόνως πρὸς πάσας τὰς Κοινοτήτας τῆς Ἱερᾶς Ἀρχιεπισκοπῆς.

Ἐπὶ τῇ ἐάσει τοῦ νέου Συντάγματος θὰ ἐκπονηθοῦν Εἰδικοὶ Κανονισμοὶ ἀναφερόμενοι εἰς τὴν Ἐπισκοπικὴν Σύνοδον, τὸν Ἱερὸν Κλήρον, τὰς Κοινοτήτας, τὰς Κληρικολαϊκὰς Συνελεύσεις, Γενικὰς καὶ Τοπικὰς, τὸ Ἐθνικὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν Συμβούλιον καὶ τὰ κατὰ Ἐπισκοπὰς Μικτὰ Συμβούλια, τὰ Πνευματικὰ Δικαστήρια, τὴν Παιδείαν, τὴν Νεολαίαν, τὴν Φιλόπτωχον Ἀδελφότητα, τὰ Ἱδρύματα τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ εἴ τι ἄλλο ἐπιβάλλεται διὰ τὴν πρόδον τῶν Κοινοτήτων καὶ τὴν ἐν ἸΚριστῷ προκοπὴν τοῦ Πληρώματος.

Οι Βιβλικοί οἱτοι Κανονισμοὶ θὰ υποβληθοῦν εἰς τὴν 24ην Κληρικολαϊκὴν Συνέλευσιν, συνερχομένην ἐν DETROIT, MICHIGAN ἀπὸ 1 - 8 Ἰουλίου 1978, πρὸς συζήτησιν, συμπλήρωσιν καὶ ἔγκρισιν. Ἐν συνεχείᾳ θὰ υποβληθοῦν εἰς τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον πρὸς μελέτην καὶ ἔγκρισιν: Ἐγκρινόμενοι καὶ τροποποιούμενοι ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐπιστροφόμενοι θὰ ἐκτυπωθοῦν διὰ τὰ τεθοῦν εἰς ἐφαρμογὴν, ὁμοῦ μετὰ τοῦ νέου Συντάγματος ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου 1978.

Ἐκ παραλλήλου ὁ Σεβασμιώτατος Ἀρχιεπίσκοπος ὤρισεν ἐτέρην Βιβλικὴν Ἐπιτροπὴν, προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ Θεοφιλεστάτου Ἐπισκόπου Ἀμφιπόλεως κ. Σίλλα καὶ ἀποτελουμένην ἐκ τῶν κ.κ. Π. Κουρίδου, Β. Φουσιάνη, Γ. Τσάρλς καὶ Κ. Δούκα, ἵνα μελετήσῃ τὸ θέμα τῶν Ἐπισκοπῶν, ἥτοι: α) τοῦ ἀριθμοῦ, β) τῆς ἔδρας καὶ γ) τῶν ὁρίων αὐτῶν, ἅτινα κατὰ τὸ Δ' ἄρθρον τοῦ Συντάγματος «καθορίζονται ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκοπικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐγκρίνονται καὶ ἐπικυρώνονται ὑπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου». Τὸ πόρισμα τῆς Ἐπιτροπῆς ταύτης θὰ υποβληθῇ εἰς τὸν Σεδ. Ἀρχιεπίσκοπον ἐντὸς τῶν ἡμερῶν (μέχρι τῆς 10ης Μαρτίου 1978) καὶ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἱερὰν Σύνοδον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πρὸς ἔγκρισιν καὶ ἐπικύρωσιν.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ νέου Συντάγματος ἐλπίζεται, ὅτι θὰ λάβῃ χώραν μετὰ τὴν ἐναρξίν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ἔτους, ἥτοι τὴν 1ην Σεπτεμβρίου 1978.

Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας

Ἰνστιτούτον Ἀνατολικῶν Σπουδῶν
ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ
Ἀλεξανδρείας.

(Ἰδρυθὲν τῇ 19ῃ Νοεμβρίου 1952)

Εἰς τὸ κυκλοφορήσαν Ἀναμνηστικὸν Εἰκονογραφημένον Διπλὸν τεύχος τῶν Ἀναλέκτων 25)26 1976)1977 (Σελ. 242) ἐπὶ τῇ 25ετίᾳ ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως ἐν τῇ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ Ἀλεξανδρείας τοῦ Ἰνστιτούτου Ἀν. Σπουδῶν, ὁ Μητροπολίτης Καρθαγένης κ. Παρθένιος, ὅστις διετέλεσε Πρόεδρος τοῦ Ἰνστιτούτου, προλογίζων ἐν ἀρχῇ τοῦ τεύχους εὐχαετι δπως ἐπὶ τῇ 25ετίᾳ τελεσθῇ Μνημόσυνον τῶν ἀποβιωσάντων Μελῶν, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν τῇ πολιῆ αἰωνοβίῳ Πατριαρχικῇ Βιβλιοθήκῃ κοπιασάντων καὶ πονησάντων. Πρὸ 25 ἐτῶν, καὶ συγκεκριμένως ἀπὸ τῆς 16 - 19 Νοεμβρίου 1952, ἐρωτάσθη πανηγυρικῶς ἡ Α' Χιλιετηρὶς τῆς Βιβλιοθήκης, Πατριαρχούντος τοῦ ἀοιδίμου Χριστοφύρου τοῦ Β' (1939 - 1967). Ὡς ἐπιστέγασμα τοῦ ἑορτασμοῦ ὁ Πατριάρχης θὰ ἴδρυσ τὴν τελευταίαν ἡμέραν Ἰνστιτούτον ἐν τῇ Π. Βιβλιοθήκῃ. Ὅλα ἦσαν ἔτοιμα ὡς προλογίζεται ὁ Ἅγιος Καρθαγένης καὶ εἶχον προσέληθον ἄλλοις καὶ ξένοι: ἐκπρόσωποι Βιβλιοθηκῶν καὶ Πανεπιστημίων ὅτε, κρίμασι οἷς οἶδε Κύριος, ὁ Πατριάρχης ὑπέστη ἔμφραγμα τὴν παραμονὴν τοῦ ἑορτασμοῦ, Σάββατον 18 Νοεμβρίου ἐνῶ τὴν Κυριακὴν 19 Νοεμβρίου θὰ προέστατο ἐναρκτηρίου Δοξολογίας ἐν τῇ Π.Κ. Ναφ Σάββα τοῦ Ἁγιασμένου. Ἐμφροὶ γενόμενοι οἱ ἐν τοῖς Πατριαρχείοις, πρὸς σιγμὴν, ἐσκέφθησαν ματαιώσιν τοῦ ἑορτασμοῦ. Καὶ εἰς ἀδημιονίαν τοῦ μακρῆτος Γ. Π. Ἐπιτρόπου Τριπόλεως Θεοφάνους εἰπόντος «Καὶ τώρα;» ὁ τότε Πατριαρχικὸς Βιβλιοθηκῆριος Δρ.

Θεόδωρος Μοσχονᾶς (ἀπὸ τοῦ 1942) δὲν ἐδειλίασε, δὲν ἐλιποψύχισε, γράφει, ὁ Καρθαγένης, ἀλλὰ εἶπε: «Μὲ τὴν εὐχὴν σας Δεσπότη μου, ὁ ἑορτασμός θὰ γίνῃ», προσειπὼν ἐπιγραμματικῶς: «Δὲν μπορούμε νὰ εἰποῦμα εἰς τοὺς ξένους προσκεκλημένους μας πηγαινέτε σπίτια σας». Καὶ ἦσαν 50 τὸν ἀριθμόν... Καὶ ὁ ἑορτασμός ἔγινε ἀλλὰ ἐν φόβῳ καὶ σκιᾷ θανάτου. Καὶ τὸ Ἰνστιτούτον ἱδρύθη μετ' ἐτήσιον ὄργανον τὰ ΑΝΑΛΕΚΤΑ.

Κατὰ χρέος ἔθεν καὶ κατὰ τὴν τάξιν τὴν Κυριακὴν 20 Νοεμβρίου 1977, τελεταρχούντος τοῦ Γ. Π. Ἐπιτρόπου Μητροπολίτου Πηλουσίου κ. Βαρνάβα μετὰ τοῦ Ἱ. Κλήρου τῆς σεβασμίας Μονῆς τοῦ Ἁγίου Σάββα, ἐτελεσθῆ ἐν συρροῇ πιστῶν Μνημόσυνον πάντων τῶν ἐν τῇ Π. Β. κοπιασάντων Κληρικῶν καὶ λαϊκῶν, ἀπὸ αἰώνων, ὡς καὶ τῶν ἀποβιωσάντων κατὰ τὸ διαρρεῦσαν Τέταρτον αἰῶνος Μελῶν, Συνεργατῶν καὶ Ἐδεργετῶν. Οἱ Μνημονευθέντες: Χριστοφόρος Πατριάρχης, οἱ Ἀρχιερεῖς: Τριπόλεως Θεοφάνης, Βαυυλῶνος Ἰλαρίων, Μαρεώτιδος Ἀθανάσιος, Ἰωάννης Καρκαμηνᾶς Μ. Οἰκονόμος, Νικόλαος Φιρπιπιδης Π. Βιβλιοφύλαξ (1927 - 1942), οἱ Γυμνασιάρχαι: Μιχαὴλ Χαβιαρᾶς καὶ Βασίλειος Μαλαματινᾶκης, οἱ Ἀκαδημαϊκοὶ Γρηγόριος Παπαμιχαήλ, Διονύσιος Κόκκινος καὶ Φαίδων Κουκουλῆς, ὁ Κανονολόγος Π. Παναγιωτάκος καὶ ὁ Καθηγητῆς Ἐδγέγιος Μιχαηλίδης. Μόνον ἐπιζῶν ἱδρυτικὸν μέλος τοῦ Ἰνστιτούτου παραμένει ὁ Δρ. Θ. Δ. Μοσχονᾶς.

Ἐκκλησία Σερβίας

Τὴν 25 Ἀπριλίου, Μεγάλην Τρίτην, ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ, εἰς τὸ ἐν Κράλιεβον Ἐπισκοπικὸν Μέγαρον ὁ Ἐπίσκοπος Ζίτσης Βασίλειος, εἰς τῶν διαπρεπεστέρων Ἱεραρχῶν τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας, κηδευθεὶς τὴν Μεγάλην Πέμπτην, 27 Ἀπριλίου, εἰς τὸ Νεκροταφεῖον τῆς Μονῆς Ζίτσης.

Γεννηθεὶς τὸ 1907 εἰς τὸ χωρίον Βέλικι Γιόδάνοβατς, πλησίον τῆς πόλεως τοῦ Πιρότ, τὸ 1930 ἀπεφοίτησεν ἐκ τῆς Ἱερατικῆς Σχολῆς τοῦ Σρέμσκ: Κάρολοτσι, τὸ δὲ 1934 ἔλαβε τὸ πτυχίον τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Βελιγραδίου. Τὸ 1937 ἀνηγορεύθη διδάκτωρ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Ἀθηνῶν. Ὡς κληρικός, διετέλεσεν ὑπάλληλος τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ καθηγητῆς εἰς τὰς Ἱερατικὰς Σχολὰς Πρεζβέρνης καὶ Βιτωλίων. Ἐπίσκοπος Μπάνια - Λούκας ἐξελέγη τὸ 1947, τὸ δὲ 1961 μετατέθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν τῆς ἱστορικῆς Ζίτσης, ἣν ἐποίμανε μέχρι τοῦ θανάτου του, ἀπολαύων ἀπεριορίστου σεβασμοῦ καὶ ἀγάπης παρὰ τοῦ ποιμνίου του. Μετέσχεν εἰς διαφόρους ἐπιτροπὰς τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἰδίᾳ νομοκανονικᾶς καὶ νομοπαρασκευαστικᾶς, καὶ ἀντιπροσώπευσε τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Σερβίας εἰς διορθόδοξα συνέδρια. Ἐξέδωκε πολλὰ λίαν ἀξιόλογα ἐπιστημονικὰ καὶ οἰκοδομητικὰ ἔργα.

Δέον νὰ σημειωθῇ ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον δεκαοκτάμηνον ἐκοιμήθησαν ἐν Κυρίῳ πέντε ἐπίσκοποι τῆς Σερβικῆς Ἐκκλησίας: ὁ Τιμοκίου Μεθόδιος, ὁ Σουμαδιάς Βαλεριανός, ὁ Ζβορνικίου καὶ Τοῦζλας Λογγίνος, ὁ Σρέμ Μακάριος καὶ ὁ Ζίτσης Βασίλειος.

Ἐπερατώθη κατ' αὐτὰς ἐν σπάνιον ἐκδοτικῶν ἐγχειρήματα διὰ τὴν Σερβικὴν Ἐκκλησίαν εἰς σχετικῶς σύντομον χρονικὴν περίοδον (ἀπὸ τοῦ 1972 μέχρι τοῦ 1977) ὑπὸ τοῦ γνω-

στοῦ κορυφαίου ὀρθοδόξου θεολόγου καὶ πνευματικοῦ Ἀρχιμανδρίτου Ἰουστίνου Πόποβιτς, πρώην Καθηγητοῦ Πανεπιστημίου καὶ νῦν Πνευματικοῦ εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Τσέλιε — πλησίον τοῦ Βαλιέβου. Ἐδημοσιεύθη δηλαδὴ ὁ τελευταῖος 12ος τόμος τῶν «Βίων τῶν Ἀγίων», διὰ τὸν μῆνα Δεκεμβρίου. Τὸ ἐξαιρετικῆς σημασίας τοῦτο ἔργον ἀποτελεῖ τοὺς πληρεστέρους «Βίους τῶν Ἀγίων» εἰς σύμπαντα τὸν χριστιανικὸν κόσμον. Καὶ τοῦτο οὐχὶ μόνον διότι εἶναι χρονικῶς οἱ νεώτεροι, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τοῦ πλήθους τῶν χρησιμοποιηθεισῶν πηγῶν καὶ ἐκδόσεων τῶν νεωτέρων «Βίων τῶν Ἀγίων», καθὼς καὶ τῆς συμπεριλήψεως εἰς τὴν ἔκδοσιν καὶ τῶν τελευταίως ἀνακηρυχθέντων Ἀγίων τῶν Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν. Ὁ συγγραφεὺς ἀφιερώνει, ὡς εἶναι φυσικόν, ἰδιαιτέραν προσοχὴν εἰς τοὺς Βίους τῶν Ἀγίων «εἰς τὸ γένος τὸ σερβικὸν διαλαμπάντων».

Ἱερὰ Μητρόπολις Σουηδίας

Τιμητικὴ διάκρισις εἰς Ἑλληνίδες τῆς Στοκχόλμης

Τὴν Κυριακὴν, 23ῃν Ἀπριλίου, ἐν τῷ Μητροπολιτικῷ Ναῷ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου, μετὰ τὸ πέρας τῆς θείας Λειτουργίας, ἐτελέσθη σεμνὴ τελετὴ, καθ' ἣν ἐτιμήθη τὸ ζεῦγος Ἀρβιντ καὶ Ἀλίκη Χάρτιμαρκ, διὰ τὴν ἡθικὴν συμπαράστασιν εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως καὶ διὰ τὴν πολύτιμον συμβολὴν τοῦ κυρίου Ἀρβιντ Χάρτιμαρκ, Τεχνικοῦ Συμβούλου τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἐν τῷ θέματι τῶν ἐπισκευῶν καὶ τοῦ ἐξωραϊσμοῦ τοῦ Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ Στοκχόλμης.

B I B Λ Ι Ο Κ Ρ Ι Σ Ι Α

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ἡ Θέσις καὶ ἡ Διακονία τῶν Λαϊκῶν ἐν τῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, Ἀθήναι, 1976, σελίδες 55, ἀνάτυπον ἐκ τῆς Θεολογίας.

Περιεχόμενα, σ. 55.

1. Προλεγόμενα, σ. 5 - 10.
2. Εἰσαγωγικά τινα περὶ τῆς Θέσεως καὶ Διακονίας τῶν Λαϊκῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ γενικῶς, σ. 10 - 17.
3. Πληρεστέρα Συμμετοχὴ τῶν Λαϊκῶν εἰς τὸ Διδακτικὸν καὶ Ἱεραποστολικὸν Ἔργον τῆς Ἐκκλησίας, σ. 18 - 27.
4. Πληρεστέρα Συμμετοχὴ τῶν Λαϊκῶν εἰς τὴν Λατρευτικὴν Ζωὴν τῆς Ἐκκλησίας, σ. 27 - 34.
5. Πληρεστέρα Συμμετοχὴ τῶν Λαϊκῶν εἰς τὴν Διοικητικὴν καὶ τὴν Κοινωνικὴν Διακονίαν τῆς Ἐκκλησίας, σ. 34 - 40.

6. Ἐπιλεγόμενα, σ. 40 - 51.

Περίληψις, γερμανιστί, σ. 53 - 4.

Ἡ ἐργασία αὕτη εἶναι μία σύντομος ἔκθεσις, κατὰ τὸ ἥμισυ περίπου εἰς ἀριθμὸν σελίδων, τῶν ἀπόψεων τοῦ συγγραφέως ἐπὶ τοῦ ἰδίου θέματος, τὰς ὁποίας παρουσίασεν εἰς ἀνάλογον μελέτην του, τὴν ἐμφανισθεῖσαν τὸ 1973: «Πληρεστέρα Συμμετοχὴ τοῦ Λαϊκοῦ Στοιχείου ἐν τῇ Λατρευτικῇ καὶ τῇ Ἄλλῃ Ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας», Ἀθήναι, 1973, σελίδες 111. Βιβλιοκρισία, Β. Θ. Σταυρίδου, Ἐκκλησία 51 (1974) 159. Τὰ λεγόμενα εἰς τὴν βιβλιοκρισίαν ἐκείνην ἰσχύουσιν καὶ διὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1976.

Αἱ ὁμοιότητες τῶν δύο ἐκδόσεων ἀναφέρονται εἰς τὸ σχεδιάγραμμα, τὸν σκοπὸν τῆς συγγραφῆς, τὴν γλῶσσαν, τὸ ὕλικόν (ἐν συνόψει εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ 1976) καὶ τὰς ἀπόψεις τοῦ συγγραφέως περὶ τοῦ θέματος γενέσθαι. Διακρίνονται ὁμοῦ καὶ ἀλλαγαι ἢ διαφοραὶ τινες, ὅπως εἶναι ὁ ἀριθμὸς σελίδων (ὡς ἄνω), τὸ χρησιμοποιούμενον ὕφος, περισσότερο ἐνθουσιώδες εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ 1973, μᾶλλον συγκεκριμένον καὶ ἡρεμον εἰς τὴν ἐργασίαν τοῦ 1976. Προσθήκαι τινες εἰς τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1976. Ὡς πρὸς τὴν βιβλιογραφίαν: εἰς τὸ τέλος ἐκδόσεως τοῦ 1973, εἰς τὰς ὑποσημειώσεις ἐκδόσεως τοῦ 1976. Ὁ σκοπὸς τῆς παρούσης ἐργασίας παραμένει ὁ αὐτός, ὡς πρὸς τὴν προαναφερθεῖσαν ἐργασίαν (1973), δηλαδὴ ἡ τάσις «πρὸς ἀφύπνισιν τοῦ ἐνστίχτου τῆς ὀρθοδοξίας καὶ τῆς συνοδικῆς συνειδήσεως τοῦ πληρώματος τῆς δημοκρατικῶς διωργανωμένης Ὀρθοδόξου ἡμῶν Ἐκκλησίας» (σ. 7, 8, 9, 50 - 51), ἐν ὅψει τῆς μὴ συμπεριλήψεως τοῦ ζητήματος τούτου εἰς τὸν κατάλογον θεμάτων τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης συνόδου τῆς ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας (1971), πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐπανελήφθη καὶ ὑπὸ τῆς μετέπειτα διασκέψεως τοῦ 1976.

Ἡ θέσις καὶ ἡ διακονία τῶν λαϊκῶν θεωρεῖται ἐν ἐκ τῶν μεγάλων προβλημάτων, ποῦ ἀπασχολοῦν ἐσχάτως τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν, ἐπίσης δὲ «ὡς μέγα καὶ νευραλγικὸν ἐκκλησιολογικὸν πρόβλημα» (σ. 5). Πάντως διὰ τοὺς ὀρθοδόξους τὸ πρόβλημα δὲν συνίσταται εἰς τὴν «διατύπωσιν νέας τινος διδασκαλίας», ἀλλὰ πρόκειται «περὶ προσπαθείας πρὸς ἐπαναδίωσιν τοῦ ἀρχεγόνου ἐκκλησιαστικοῦ καθεστώτος» (σ. 8). Κατὰ τὸν συγγραφέα, «Ἐξυπακούεται θεβαίως ὅτι τοῦτο συνεπάγεται ἀντίστοιχον ἀλλαγὴν τῆς ἐπικρατούσης Ἐκκλησιολογίας ὡς πρὸς τὸ σημεῖον τοῦτο καὶ προσαρμογὴν τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τὴν νέ-

αν δομήν τῆς ἐξελισσομένης καὶ μεταβαλλομένης διηνεκῶς κοινωνίας» (σ. 46 - 7).

Ὁ συγγραφεὺς ἐκφράζεται κατὰ τῆς χειροτονίας τῶν γυναικῶν (σ. 17, 32 - 4), χωρὶς τοῦτο νὰ σημαίνει ὅτι αἱ γυναῖκες δὲν θὰ συμμετέχουν εἰς τὰς ἐκ τοῦ προφητικοῦ καὶ τοῦ βασιλικοῦ ἀξιώματος τοῦ Χριστοῦ ἀπορροεούσας λειτουργίας τῆς Ἐκκλησίας, «προστιθεμένων μάλιστα ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας καὶ νέων μορφῶν καὶ μεθόδων γυναικείας διακονίας ἐν τῇ συγχρόνῳ κοινωνίᾳ» (σ. 17, 32 - 34).

ὑποστηρίζεται, «ὅτι οὐδόλως ἀναγνωρίζομεν τὸ ἀνύπαρκτον δικαίωμα τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων ὅπως, ἀντιπροσωπεύοντες δῆθεν τοὺς λαϊκοὺς, ἐπεμβαίνωσι καισαροπαπιστικῶς εἰς τὰ... ἐσωτερικὰ ζητήματα τῆς Ἐκκλησίας» (σ. 40).

Περὶ δὲ τῶν θρησκευτικῶν ὀργανώσεων, ὅτι «θὰ ἴητο ἀναντιρρήτως ἀληθινὴ εὐλογία τοῦ Θεοῦ, ἐὰν αἱ νῦν ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας λειτουργοῦσαι καὶ δρῶσαι θρησκευτικαὶ ὀργανώσεις ἤθελον ἐλευθέρως θέσει ἑαυτὰς καὶ τὸν ἔνθεον ζῆλον καὶ τὴν πολυτιμον πειρᾶν τῶν εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας» (σ. 42, ὑποσ. 1).

Ἡ παρούσα ἐργασία τοῦ ὁματίμου καθηγητοῦ τῆς θεολογικῆς σχολῆς τοῦ πανεπιστημίου Ἀθηνῶν - ἀκαδημαϊκοῦ Ἰωάννου Ν. Καρμίρη συνιστᾷ μίαν εἰσέτι προσφορὰν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ θέματος συνεχῶς πλουτιζομένην ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν βιβλιογραφίαν.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Θ. ΣΤΑΥΡΙΔΗΣ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 37, παραγρ. 2, καὶ 67 τοῦ Ν. 590)1977 «Περὶ τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος», ὡς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ἀρθρῶν 33 καὶ 34 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 2)69 Κανονισμοῦ, «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προκειμένου, ἵνα προβῶμεν εἰς ἀνακέρυξιν ὑποψηφίου πρὸς πλήρωσιν κενῆς θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ Ἱερῷ Ναῷ Προφήτου Ἡλίου Παγκρατίου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ἵνα καταλάβωσιν τὴν ἐφημεριακὴν ταύτην θέσιν καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἀρθροῦ 34)1α τοῦ αὐτοῦ ὡς ἄνω Κανονισμοῦ προβλεπόμενα κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας προκηρύξεως εἰς τὸ Περιόδικον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νενομισμένα δικαιολογητικὰ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 18ῃ Μαΐου 1978

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΕΡΑΦΕΙΜ

Ἱερὰ Μητρόπολις Σάμου καὶ Ἰκαρίας

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῆς κενῆς ἐφημεριακῆς θέσεως τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Γεωργίου τῆς Κοινότητος Καλλιθέας Σάμου, καλοῦμεν τοὺς ἐπιθυμοῦντας καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, συμφώνως πρὸς τὰς κειμέναις νομικὰς διατάξεις, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιόδικον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ἅπαντα τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ.

Ἐν Σάμῳ τῇ 9ῃ Μαΐου 1978

† Ὁ Σάμου καὶ Ἰκαρίας ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΩΝ

Ἱερὰ Μητρόπολις

Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Δ.Ι.Σ. «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ 2) Τὰς διατάξεις τοῦ Νόμου 346)1976 «περὶ τρόπου πληρώσεως ἐφημεριακῶν τινῶν θέσεων», καὶ ἄλλο ὅτι μὲν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα νὰ καταλάβουν τὰς κάτωθι κενὰς ἐφημεριακὰς θέσεις, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιόδικον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλουν τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ: 1) Ἱ. Ν. Ἁγίας Παρασκευῆς πόλεως Φλωρίνης, 2) Ἱ. Ν. Ἁγίου Γερμανοῦ τῆς ὁμωνύμου Κοινότητος, 3) Ἱ. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Ἀτραποῦ, 4) Ἱ. Ν. Ἁγίου Δημητρίου Κάτω Καλλινίκης, 5) Ἱ. Ν. Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἐλένης Ἀμυνταίου (8' θέσις), 6) Ἱ. Ν. Ἁγίου Δημητρίου Ἄνω Γραμματικοῦ καὶ 7) Ἱ. Ν. Ἐθαγγελιστοῦ Ματθαίου Πεταλωτός.

Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 15ῃ Μαΐου 1978

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑἰΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει: 1) Τὰς διατάξεις τοῦ Ν.Δ. 1398) 1973 «περὶ συστάσεως ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων...», 2) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 94)1973 πράξιν ἡμῶν περὶ κατανομῆς τῶν ὀργανικῶν θέσεων Διακόνων εἰς Ἐνοριακοὺς Ναοὺς τῆς Ἱερᾶς ἡμῶν Μητροπόλεως καὶ 3) Τὸ ἄρθρον 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Δ.Ι.Σ. «περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καὶ ἄλλο ὅτι μὲν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα νὰ καταλάβουν τὰς κάτωθι κενὰς θέσεις Διακόνων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρουσίας εἰς τὸ Περιόδικον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλουν τὰ προβλεπόμενα δικαιολογητικὰ: 1) Ἱ. Ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Φλωρίνης, 2) Ἱ. Ν. Ἁγ. Γεωργίου Φλωρίνης, 3) Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου Φλωρίνης, 4) Ἱ. Ν. Ἁγ. Τριᾶδος Πτολεμαίδος, 5) Ἱ. Ν. Ἁγ. Ἰωάννου Πτολεμαίδος, 6) Ἱ. Ν. Ἁγ. Στεφάνου Πτολεμαίδος, 7) Ἱ. Ν. Ἁγ. Βασίλειου Φιλώτας, 8) Ἱ. Ν. Ἁγ. Γερμανοῦ ὁμωνύμου Κοινότητος Πρεσπῶν.

Ἐν Φλωρίνῃ τῇ 15ῃ Μαΐου 1978

† Ὁ Φλωρίνης, Πρεσπῶν καὶ Ἑορδαίας ΑἰΓΟΥΣΤΙΝΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καρυστίας καὶ Σκύρου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 33 καὶ ἐξῆς τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱ. Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα καὶ βουλομένους νὰ καταλάβωσι τὴν κενὴν θέσιν τοῦ τακτικοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Τιμίου Προδρόμου τῆς νήσου Σκύρου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης, ἐν τῇ Ἐπιθετικῇ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ» ὑποβάλλωσιν ἡμῖν, τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά.

Ἐν Κύμῃ τῇ 17ῃ Μαΐου 1978

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ κ.ε. Αὐτοῦ

Ὁ Πρωτοσύγκελλος

† Ἀρχιμ. ΝΙΚΑΝΔΡΟΣ ΠΑΛΙΓΒΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Ἀργολίδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 33 - 36 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης εἰς τὸ Δελτίον «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ἀπαιτούμενα δικαιολογητικά, πρὸς κατάληψιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν κάτωθι Ἱερῶν Ναῶν: 1) Ἀγ. Βασιλείου Ἀργούς (Β' θέσις), 2) Ἀγ. Γεωργίου Γιαννουλεϊκῶν, 3) Ἀγ. Νικολάου Παλ. Ἐπιδάχρου, 4) Ἀγ. Νικολάου Ἀγ. Νικολάου, 5) Κοιμ. Θεοτόκου Ἀλέας καὶ 6) Τιμ. Προδρόμου Καπαρελίου.

Ἐν Ναυπλίῳ τῇ 24ῃ Μαΐου 1978

† Ὁ Ἀργολίδος ΧΡΗΣΟΣΤΟΜΟΣ

Ἱερά Μητρόπολις Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει 1) Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 38 παραγράφου 2 καὶ 67 τοῦ Ν. 590) 1977. 2) Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 1398) 1973 Ν.Α. «Περὶ συστάσεως ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων κ.λπ.». 3) Τὰς διατάξεις τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 673) 1977 Ν.Α. «Περὶ ἀνακατανομῆς καὶ ρυθμίσεως ὁργανικῶν τιῶν θέσεων Διακόνων». 4) Τὰς διατάξεις τοῦ ἄρθρου 33 τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 2) 1969 Κανονισμοῦ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν, Ἐνοριῶν, καὶ Ἐφημερίων». 5) Τὴν ὑπ' ἀριθμ. 26) 1977 ἡμετέραν ἀπόφασιν «Περὶ κατανομῆς τῶν ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων, εἰς τοὺς Ἱεροὺς Ναοὺς τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱερᾶς Μητροπόλεως», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων, πρὸς πλήρωσιν τῶν ὁργανικῶν θέσεων Διακόνων τῶν Ἱερῶν Ναῶν: 1) Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Καισαριανῆς, 2) Τριῶν Ἱεραρχῶν Καισαριανῆς, 3) Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Βύρωνος, 4) Ἀγίου Δημητρίου Νέας Ἐλβετίας Βύρωνος, 5) Ἀγίου Κωνσταντίνου Καρέα Βύρωνος, 6) Ἀγίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου Ὑμηττοῦ καὶ 7) Ἐθαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου - Ἀγίας Φωτεινῆς Ὑμηττοῦ, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν Ἱερῶν Κανόνων καὶ τῶν Νόμων τοῦ Κράτους ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως εἰς τὸ Ἐπιθετικὸν «ΕΚΚΛΗΣΙΑ», ὑποβάλλωσιν ἡμῖν σχετικὴν αἴτησιν μετὰ τῶν κανονικῶν καὶ νομίμων δικαιολογητικῶν, διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἐν Καισαριανῇ τῇ 30ῃ Μαΐου 1978

† Ὁ Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμηττοῦ ΓΕΩΡΓΙΟΣ

« ΕΚΚΛΗΣΙΑ »

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἐκδιδόμενον κατὰ δεκαπενθήμερον

ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

† Ὁ Πατρῶν ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ

† Ὁ Ἐλασσῶνος ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

ΚΩΝ. Γ. ΜΠΟΝΗΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀκαδημαϊκός

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Α) Ἐσωτερικοῦ: Δραχμαὶ 300 ἑτησίως.

Β) Ἐξωτερικοῦ: Δολλάρια 12 ἑτησίως.

Τιμὴ ἑκάστου τεύχους μετὰ τοῦ «ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ»
δρχ. 15.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Κων. Γ. Μπόνη, Ὁμοτ. Καθηγητοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν Ἀκαδημαϊκοῦ, Θεολόγοι καὶ Θεολογία.

Ἐόρτια Γράμματα.

Ἰωάννου Ν. Καρμίρη, Ἀκαδημ., Ὁμοτ. Καθηγ. Παν/μίου Ἀθηνῶν, Τινὰ περὶ τὸ Πρόβλημα τῆς Ἱερωσύνης τῶν Γυναικῶν.

Μητροπ. Μεσσηνίας Χρυσοστόμου, Ἐμμκνουήλ Ι. Φαρλέκας.

Ἡλία Β. Οικονόμου, Καθηγητοῦ, Σύγχρονος Ἑρμηνευτικῆ Προσεγγίσεως τοῦ Ἀ' Κεφαλαίου τῆς Γενέσεως.

Συνοδικὰ Γράμματα ἐπὶ τῆς τραγωδίας τῆς Κύπρου.

Ἀρχιμ. Παύλου Ἀθανάτου, Ἡ Σταύρωσις εἰς τὴν Ἀγιογραφίαν.

Παναγ. Μπούμη, Δρ. Θ., Ἀρχαὶ τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου τοῦ Ἱερέως.

Ἡ Ἱ. Σύνοδος περὶ τῶν Κατακομβῶν τῆς Μήλου.

Γεωργ. Ι. Μποτῆ, Δικηγόρου, Γνωμοδοτήσις.

Παρατηρήσεων στήλη.

Ἐκκλησιαστικὰ Χρονικά.

Βιβλιοκρισία.

Παράρτημα.

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗΣ ΔΙΑΚΟΝΙΑΣ Ἀθήναι, Ἰασιῶ 1 — Τηλ. 710.7

Προϊστάμενος Τυπογραφεύου: Ἰωάννης Μιχαήλ. Ἀναστασάκη 3, Ζωγράφου. Τηλ. 787.878.